

פרשה שלישית: המרפסת בסגנון כרתיים

התוודעות

משהגיע יוסף אל עיר העיפסוֹף, בת אלף השנים, היתה שוב עונת-הזריעה ועת קבורת האל, כאז ימי נפילתו השנייה אל הבור, אשר שלושת ימים ארוכים עשה בו בנסיבות ממוצעות אצל המפקד בעל המזג השקט מעי-סאחמת. הכול התנהל כשורה: בדיוק שלוש שנים נקפו, ועומדים אנחנו באותה נקודה של תקופת השנה כאז; הנה עתה חזרו ילדי מצרים וחגגו את מועד חריש האדמה והקמת עמוד-השדרה האלוהי, הוא השבוע שבין היום העשרים-ושניים לבין יומו האחרון של ירח הויאך.

שמה יוסף להתראות עם און הזהובה, אשר בה עבר לפני שלוש שנים ועוד עשר שנים בהיותו נער עם הישמעאלים המוליכים אותו בדרכם, ויחד עמם היה מקבל לקחדעת מפי עובדי השמש על-אודות צורתו הנאה של המשולש ועל טבעו הענוג של רצ-חוראח'תי, אדוני האופק הרחב. דרך מרחבה המשולש של העיר הלמדנית בעלת התקנים המרובים המתנוצצים היה מהלך שוב, והפעם ליד הבלדר, בכיוון לקודקוד הזווית, היא החירה הגדולה שבנקודת הסיום והחיתוך של צלעות-השוקיים, אשר ראש-הודה המבריק רמז אליהם מרחוק.

בני-עקוב, אשר ימים רבים לא ראה מאומה חוץ לחומות כלאו, לא היה לו פנאי להשתמש בעיניו ולהתענג על מראות העיר העסקנית ויושביה. — עוד בהיותו מחוץ לעיר ניטל ממנו חופש זה על-ידי מדריכו, הרץ המכונף, שלא איבד אף רגע והיה מזרוז לאוץ עד כלות נשימה; אבל גם מטעמי עצמו ומחמת ריגוש נפשו לא הספיקה לו השעה לסיקור-עין. כי שוב חזרה ונקפה תקופה ותשובתו של מחזור הגיעה: שוב הוא עתיד לעמוד לפני העליון. בזמן מן הזמנים היה זה פוטיפר, שלפניו הורשה לדבר בגן-התמרים, העליון שבחוגו הקרוב, ותכליתו התקיימה בידו. עתה היה זה פרעה עצמו. העליון-בעליונים פה, שלפניו עליו לדבר, ותכליתו מתקיימת הפעם במדרגה גבוהה עוד יותר. אולם התכלית הממשית היא לעמד לימין האדון ולסייע לו בהגשמת עצתו, ולא להפיר אותה כבטלנות, העלולה להיות איולת גדולה וביזוי כבודן של הליכות-עולם מחמת חסרון אמונה. רק רפיון אמונתו בכך, שגדולות ונצורות הועיד לו אלוהים, — יכול לשמש סיבה לחוסר-זריזות ולשיבוש חוש-ההתבוננות בשעת-הכושר שנודמנה לידו; ולכן, אף-על-פי שהיה יוסף צופה

בקשב לקראת הבאות ומבטו לא נתפנה כלפי שאונה והמונה של העיר, מכל-מקום היתה תוחלתו מיסוד הביטחון, ומורא לא היה בה, כי בטוח היה באמונתו, שהיא-היא עילת כל זריזותו התמה, לאמור, שכונת-האלוהים — נעלצת ומלאת חיבה ומשמעות היתה ביחסה אליו.

אנחנו, המלווים אותו בציפיה קשובה כמרכן, אף-על-פי שידועים הננו, היאך השתלשלו כל העניינים, איננו רוצים כלל להטיל בו דופי בשל בטחונו, אלא נתייחס אליו כפי שהיה, וכפי שהפרגוהו מאז ומכבר. נמצאים בחירים שמחמת היסוס של ענווה ושפלות-ברך לעולם לא יוכלו להאמין בסגולת-בחירתם, אלא דוחים אותה בזעם ובחיבוטי-דיכודך ואינם מאמינים לעדות חושיהם, ולא עוד, אלא — בחוסר-אמונתם — מרגישים הם אף מין עלבון כשהם רואים את עצמם ניצבים ברום-המעלה למרות הכול. ויש אחרים, אשר אין בחייהם שום עניין המובן מאליו יותר מבחירתם, — הללו, ילדי-שעשועים של האלים, אינם מתפלאים על כל דבר הנופל בחלקם מאותות הגדולה ומעטרות-החיים. אחת היא, למי משני סוגי-הבחירים הללו ניתן את היתרון, אם לחסרי-האמונה המיוסרים ואם לדוחקים רגלי-השכינה, — יוסף נמנה מכל-מקום על הסוג השני, ועדיין עלינו להיות מרוצים שאין הוא שייך אל הסוג השלישי, אשר גם הוא מצוי בעולם: הלא הם הצבועים, המתחסדים נוכח פני אלוהים ואדם, שמעשיהם מעשי אי-כבוד אף בינם לבין עצמם והמלה „חסד“ כשהיא יוצאת מפייהם צופנת יותר שחצנות מאשר יכול בטחון-הברכה שבלב נעדרי-השתוממות. —

ארמון-אכסנייתו של פרעה נמצא ממזרח למקדש-השמש, והיה מחובר אליו על-ידי שדרה של ספינקסים ושקמים, בה עבר האל כשביקש להקטיר קטורת לפני אביו. בית-החיים נבנה בקלילות ועליונות, כמעשה-להטים, בלי להשתמש באבן, שנודעה אך לבתי-עולם; הוא נבנה לבנים ופץ כשאר בתי-החיים, אבל, כמסתבר, באורח חינוני ומשופע בעיטורים ככל-אשר יכול יקר-תרבותה הנעלה של מצרים לציירו בדמיון-חלום, נטוע בתוך גני חמד ומוקף חומת-סייג מבהיקה בלובן; ברום שצרה המוגבה התנופפו ברוח הקלה נסי צבעונים על מוטות-דגל מוזהבים.

עת הצהריים עברה כבר, שעה לאחר הסעודה. הספינה המהירה לא נחה בלילה, אך גם הבוקר נצרך לה בשביל שתגיע עד און. בכיכר שלפני שער-החומה היתה המולה, כי עם רב מתושבי העיר יצא מן הבתים אך להתקהל שם ולהמתין למחזה-שעשועים, והמוני חיילים-שוטרים, שומרי-שער ורפבים, שעומדים היו, מפטפטים אצל רתמותיהם, ליד הסוסים החוטטים, המזוררים, המשמיעים לעיתים קול צניפה צוהלת, חסמו את הדרך, ונוספו עליהם רוכלים ותגרים מכל המינים שהציעו סחורתם — מיני-מתיקה צבועים, מאפה-שומן, חרפשויות-מזכרת וצלמי-פסלונים של המלך והמלכה, זרת גובהם. לא בלי עמל פילסו לעצמם דרך הבלדר המכונף וזה שהובא על-ידו, „מטעם המלך! מטעם המלך! קרוא אל המלך! קרוא! קרוא!“ הכריו הבלדר כמה וכמה פעמים, וביקש להטיל מוראו על הבריות על-ידי חידוש פוּבְד־נשימתו. מצוות-אנשים

מלומדה, שהשפיתו בדרך עד כאן. כך היה קורא גם כנגד המשרתים הרצים לקראתם בחצר הפנימית, עד שהיו הללו מגביהים את גביניהם, ומיד נחה דעתם; ואז הוא הוליך את יוסף אל רגלי מדרגות-חוץ, שבמעלתן העליונה — לפני שער הכניסה אל האפדן, שנבנה על רחבה מוגבהת — עמד פקיד ארמון, ככל-הנראה מישוהו בעל דרגת תת-טוכן-בית, התייצב שם בפישוק רגליים והטיל עליהם מבט לאה כלפי מטה.

מביא הוא את האשף מסאוי-רע, קרא הבלדר אל מעלה-המדרגות בדיבור מרפרף, אשר יצא הצו „מטעם“ להריצו במהירות הגדולה ביותר; אז בחן האיש את יוסף מכף רגלו ועד קודקודו, בחנו באותו מבט לאה, משל כאילו לאחר ההסברה מפי הבלדר עדיין היה בכוחו להכריע, האם ירשה או לא ירשה לו להיכנס; לבסוף רמו לו, — ושוב במבטו של אדם המחליט מטעם עצמו, כאילו בכוחו היה לדחות אותו. כרגע שינן הבלדר ליוסף, שיהיה גם הוא שואף רוח בנשימה גונחת ומהירה מאוד בעומדו לפני פרעה, למען יעשה עליו רושם נאה כאדם שהיה רץ רץ כל הדרך בלי מנוח עד בואו לעמוד לפניו; אלא שיוסף לא קיבל את דבריו בכובד-ראש. הוא הודה לארך-הרגליים על ההדרכה והליווי, ועלה במדרגות עד הפקיד, שלא הרכין ראשו, אלא טילטלו, לאות ברכה, וציווהו ללכת בעקבותיו.

הם חצו את מבנה-הפרוודור המקושט בציור מחזות ובשלל-צבעים ונישא על עמודי-נוי סרטי צבעונין משתרגים עליהם, והגיעו אל אולם-באָר המבהיק אף הוא בברק עמידים שלימים מעשה עץ עדין ממורט, מקום שמשמר מזויין ניצב; והאולם נפתח לקדים ולצדדין בפתחי-עמודים רחבים. במישורים הוליך האיש את יוסף דרך חדר-ביניים, ובו שלוש דלתות עמוקות, והכניס אותו בדלת האמצעית. כך הגיעו אל אולם רחבי-ידיים עד מאח, אשר כשנים-עשר עמודים תמכו תקרתו המצובעה בתכלת השמיים ומצויירה ציפורים מעופפות. ביתן קטן פתוח, בגוני זהב ואדום, כגון מצפה-גן מפולש, עמד באמצע, ובו שולחן מוקף כורסות-משען עם כרי צבעונין. משרתים מסוגרים ריבצו וכיבדו כאן את הרצפה; הוציאו צלחות, פירות; טיפלו בקסות-קטורת ובמנורות על-גבי דלפקים, שניצבו כאן לסירוגין ליד אגרטלים בעלי אוגנים רחבים; ערכו גביעי זהב מלאכת-מקשה על סטימזנון ואיווררו את הכרים.

גיכר, כי כאן סעד פרעה, ועתה פרש אל מקום מנוחה, בגן או בפנים הבית. כל אלה היו בעיני יוסף דברים פחות מופלאים וחדשים משסבר בלי-ספק מדריכו, שהתבונן בו מזמן לזמן מן הצד.

„היודע אתה מנהגי דרך-ארץ?“ שאל, בשעה שיצאו מיניה מן האולם ונכנסו אל חצר-פרחים, שברצפתה המקושטת שוקעו ארבעה אגני מים.

„מסתבר, בשעת הצורך“, ענה יוסף בחיזך.

„ובכן, שעת-הצורך הנה הגיעה עתה“, השיב האיש. „היודע אתה איפוא

לפחות, איך מברכים את האל עם הכניסה?“

„חפצתי לבלי לדעת“, אמר יוסף, „שכן נעים היה בודאי ללמוד את הדבר

מפיד.“

הפקיד שמר רגע על כובד־ראשו, ופתאם השמיע קול צחוק, שהיה מלכתחילה נחשב כבלתי־אפשרי, וכמובן, צימצם מיד את פניו הרחבים ולבש רצינות יבשה. „דומה אתה בעיניי כמין ליצן ובדחן“, אמר, „מין בן־בליעל ונוכל, שאנוס אדם לצחוק על תעלוליו. אני מניח, כי גם נביאותך ופרשנותך אינן אלא מעשי־תעתועים ואחיות־עניינים כשל עושי־נפלאות בירידים?“

„הה, רחוקים ממני כל ענייני נביאות ופרשנות“, ענה יוסף. „כי אין זו אומנותי ולא מלאכתי היא, ורק מזדמנת היא לי כך לפעמים. ואף לא הייתי מייחס לה חשיבות רבה ביותר. אבל מאז זימן אותי פרעה חיש בעבורה, החילותי גם אני לשוות לה ערך רב יותר.“

„מתכוון אתה בכך לתת לי לקח?“ שאל סוכן־הבית. „פרעה רך־לבב הוא, צעיר, ור־בחסד. אם זרחה השמש על אדם, אין זה מוכיח עדיין, שאינו בן־בליעל.“ „לא רק זורחת היא עלינו, אלא מניחה לנו להופיע לנוגה זרחה“, ענה יוסף תוך־כדי הילוך. „אחד יופיע כך ואחד כך. מי יתן ומצאת חן בעיני עצמך לאורה!“

האיש הביט אליו מן הצד, פעם ופעמיים. בין כך ובין כך כיוון מבטו נכחו, אך פתאם, כמי ששכח להשגיח על משהו, או שחייב לבדוק מהר דבר שנעלם ממנו, הפנה את ראשו בחופזה אל עבר איש שיחו, עד שאנוס היה לבסוף גם זה להגיב על מבטו. הוא עשה כך בבת־שחוק ובהינהון, משל כאומר:

„כן, כן, כך הם העניינים, אל תשתאה, כי יפה חזית.“

מהר, וכמעט בבעתה, החזיר האיש ראשו והביט שוב אל מול פניו. מחצרה־הפרחים הגיעו אל מסדרון שקיבל אורו מלמעלה, כותלו האחד מכוסה ציורי מחזות קציר וקורבן, ובכותלו השני נפתחו דלתות־עמודים הנשקפות לחדרים שונים, אחד מהם היה אולם המועצה והראיונות עם כיסא החופה, אשר את מהותו פירש סוכן־הבית ליוסף תוך־כדי הילוך. הוא נעשה נוח יותר לשיחה. וכן הודיע לאיש־שיחו, היכן ימצא את פרעה.

„לאחר הסעודה פרשו אל אולם־הגן הפרתי“, אמר, „כרתי, יערכי אמן נוכרי שכזה מאיי־הים עיטר אותו. רבי־הפסלים של המלך, כִּפּ וְאוֹתָא, נמצאים עמו, לקבל הוראות. גם האָם הגדולה יושבת שם. בחדר־ההמתנה אמסור אותך לידי החצרון התורן, למען יודיע על בואך.“

„כן נעשה“, אמר יוסף, ולא היה בתשובתו משום משמעות אשר לא כפשוטה. אך בהמשך דרכם, לאחר שחזר וטילטל האיש את ראשו, תקף אותו שוב לפתע מין צחוק אילם, שלא חדל ממנו, שאפשר לכנותו גם כמכוּץ־של־צחוק, שזיעזע באורח ניכר את עור כרסו בפירפוסים קטנים מרובים, ואשר לא יכול להתגבר עליו ככל־הנראה גם כשהגיעו כבר אל חדר־ההמתנה הנמצא בקצה המסדרון, במקום שנתלש פתאם אדם אחד מאצל מסך־הפתח המרוקם דבורי־זהב, — אדם שהיה מצותת שם, והוא חצרון גוף, כפוף־קומה הלוכש סיגור־עליון נהדר ומחזיק מניפה בזרעו.

קולו של פקיד־הבית היה מרפרף עדיין באורח מוזר כמתייפח מחמת הצחוק

הפנימי בשעה שהודיע לחצרונ, המתקרב אליו הלוך וטפוף ומכשכש, מי ומי הוא. שהביאו לכאן.

„אה, הקרוא, המיוחל, הידעוני“, אמר הקטון בלימלום ובקול גבוה. „זה המיטיב לדעת מחכמי בית-הספרים. יפה, יפה, פפ-תור נפ-רח!“ אמר ונשאר מעוקל בהבשעה, אפשר מפני שהיה כזה מבטן-ומלידה ולא יכול לזקוף את קומתו, ואפשר מפני ששירות-החצר המשופר הרגיל אותו בכך. „אודיע על בואך, מיד אודיע על בואך, וכיצד לא אודיע? כל החצר מחכה לך. אמנם, פרעה עסוק, אבל על בואך אודיע בלי דיחוי. את פרעה אפריע מעיסוקו, אשסע את דבריו למענך באמצע הוראותיו הנתונות לאמנים שלו, להכריז על בואך. אקווה, שמתפלא אתה על כך במקצת. הלוואי ולא תתגבר פליאתך עד לידי בילבול-העשתונות, כדי שלא תאמר לפניו שטויות, אס-כי ייתכן שלשם-כך אינך נזקק כלל לבילבול-עשתונות. הנני מזהיר אותך מראש, שפרעה רגיש הוא במידה יוצאת מן הכלל לשטויות, שמשמיעים באוזניו על חלומותיו. מול טוב. שמך איפוא —?“

„אוסרסיף בקראתי“, אמר הנשאל.

„זה שמך, רצונך לומר, זה שמך! מופלא הוא למדי, כי זה שמך תמיד. הנני הולך להודיע את בואך, בשמך המפורש. תודה, ידידי“, אמר למפקח-הבית שהלך לדרכו, בעוד הוא עצמו חמק עבר בכפיפת-גב בין כנפי המסך.

קולות עמומים נשמעו מבפנים, ובהם קול עלומים, חריק, שהשתתק לאחר-מכן. קרוב לדאי, שהכפיף התקרב אל אוזנו של פרעה, מלמלם ומכשכש. הוא חזר, גביניו מוגבהים ולחש:

„פרעה קורא לך!“

יוסף נכנס.

אכסדרה נגלתה לעיניו, לא גדולה כל-כך, שתהיה ראויה לגמרי לשם „אולם-

גן“, כפי שנקראה; אך מצויינת היתה ביופיה.

היא בשענה על שני עמודים, מצופים זכוכית צבעונין ואבנים מתנוצצות ומכוסים סביב-סביב עלי-גפן שצויירו בטבעיות רבה, עד שדומים היו כממשיים; מקצת אריחי רצפתה המרובעים היו מקושטים דמויות ילדים הרוכבים על זולפינים, מקצתם — דיונונים — והיא נשקפה דרך שלושת חלונותיה הגדולים והפתוחים כלפי גינות-הגן, אשר כל יפתתן חדרה פנימה. שם נראו ערוגות צבעונים מאירות, שיח-נכר פורחים, מופלאים, נתיבות זרויות אבקת-זהב, המוליכות אל אגמילוטוס. מראה הנוף התרחק עד לחזות איים וגשרים וביתן, ועין-הצופה קלטה משם את ברק לבני-החרסין המקשטות את כותלי בית הקיץ.

אולם-המרפסת עצמו היה מזהיר בשלל-צבעים. קירותיו הצדדיים היו מכוסים ציורים, והם שונים מכל הנהוג בארץ. אנשים ומנהגים זרים תוארו שם, ככל-הנראה בני איי-הים ומנהגיהם. נשים בלבושי-הדר צבעונין, בשמלות נוקשות, היו יושבות ומהלכות, שדיהן חשופים, בולטים מתוך המחוך ההדוק, ושערן, המסולסל ממעל לשביס, השתלשל במחלפות ארוכות על כתפיהן. נערים משרתים בלבושי-נוי בלתי שכיחים, בידם כדים דמוי-חרוטים, הגישו להן משקים. נסיך קטן,

דק־מותניים, במכנסיים תריגוניים ובמנעלי־עור־הכבש, על תלת־יראשו תכשיט־
עטרה עם נוצות־צבעונין מתנפפות, מהלך היה, שמח־בחלקו, בתוך דשאי־פרחים
מוזרים וזרה חץ מקשת אחרי חיי־ציד הנמלטת מפניו, אשר מרוצתה היתה
מתוארת כך, שטלפיה לא נגעו בקרקע, אלא כולה מתעופפת בחלל. בכותל אחר
התהפכו לולינים בקפיצתם מעל גבי פרים משתוללים, לשעשע גבירות זאדונים,
המתבוננים מחלונות־עמחידים וגוזזטראות.

באותו טעם נוכרי היו עשויים שאר הפצים של נוי, ושאר דברים של מלאכת
אמנות, המקשטים את המקום: אגרטלי חרש, עטורים בציורים להבהיק, תבליטי־
שנהבים משובצים בזהב, גביע־תפארה מעשה־מקשה, ראש־פר מחוטב באבן
שחורה עם קרני־זהב ועיני גביש־הרים. בהרימו את ידיו, השיט יוסף את עיניו
סביב על המחזה ועל האנשים, שנוכחותם הוגדה לו מראש.

אלמנתו של אמנות־פנ־מ־א־רֶץ ירבה בדיוק ממולו על כיסא רם שלפניו
עמד הדום גבוה, גבה כנגד האור, לפני חלון־הקימור המעמיק, כך, שגון פניה
הארוד, המובלט כנגד כסותה, נראה כהה יותר מחמת הצל. ובכל־זאת הכיר יוסף
את תורי־פניה האופייניים, לפי שראה אותה כבר פעם או פעמיים לרגל מסעי חצר
המלכות בפומבי: האף הקטן, הכפוף בעדינות, השפתיים המשורבטות, המוקפות
חריצי נסיונות־חיים מרים, הגבינים המקושטים, המוארכים במכחול, ממעל
לעיניים הקטנות, השחורות בזוהרן, המביטות בתשומת־לב צוננת. האם לא חבשה
עתה את פֶּאָר צניף־הנשר, שהיה על ראשה בעת שראה אותה בן יעקוב בפומבי.
שערה, שבל־ספק זורקה בו כבר השיבה — כי ודאי, שהיתה קרובה אל סוף
שנות החמישים — היה עטוף במטפת־כיס מכסיפה, שהניחה תופשית את רצועת־
זהבו של צִיץ־המצת־הצדעים; מעל קודקודה השתלשלו פיתולי נחש־מלך,
מלאכת־זהב — שניים, כאילו נטלה גם את נחש אישה שהתאחד עם האָל —
ההודקרו לפני מצחה. לוחות עגולים של אבני־חפץ צבעוניות עיטרו את צווארונה
ומאותה אבן היו עשויים גם תכשיטי אוזניה.

הדמות הקטנה והנמרצת יושבת היתה מיושרת מאוד, מזוקפת ומאוזנת־
כהלכה, אפשר לומר: בסגנון העתיק, הכהונתי, זרועותיה על משענות הכיסא,
רגליה הקטנות מצומדות זו ליד זו על ההדום הגבוה. עיניה הפיקחות הקבילו את
עיניו של הנכנס בגינוני־כבוד, אך לאחר שחלפו ביעף על תואר־דמותו, הסבו
מבטן מיד, בשוויון־נפש מובן, כמשפט, — אל הַבֵּן, ותוך־כדי־כך לבשו קמטי
מרידת־החיים שמסביב לפיה הבולט — חיוך גלגלי על הסקרנות הנרגשת־
כאורח־נערים בה השקיף זה לקראת האיש המיועד והצפוי.

מלך־מצרים הצעיר ישב משמאל, לפני קיר־התמונות, על כורסה בעלת משענת
משופעת שרגליה רגלי־אריה והיא מרופדת שפע כרים רכים; הוא התיק את גבו
מעל המשען, מתכופף לקדים בעירנות, דוחק רגליו אל תחת המושב ואוחז את
משעני־הזרוע בשתי ידיו הדקות, המקושטות חרפושיות. עלינו להוסיף כאן,
שתנועת־גוף זו, בתווזה של תשומת־לב מתוחה, הנכוונה לקפיצה, עת התבונן
צִמְחָתוֹת אל פותר חלומותיו הנכנס, כמביט מתוך פנייה ימינה, בפקיחת עיניו

האפורות־המצועפות לרווחה ככל־האפשר, לא התחוללה מיד עד גמירא. אלא התפתחה במשך רגע — כליכך נמשך הדבר, — דרגות־דרגות, זחיחות־זחיחות, עד שהגיעה לדרגה, שפרעה התרומם לבסוף באמת במקצת מעל כסאו והעתיק את כובד משקלו לגמרי אל אחיות ידיו, אשר משחק פרקיהן הראה בבהירות את עליית מתיחותו. בה בשעה נשר הפֶּץ מסויים, מין כלי־מיתרים, שהיה מונח בחיקו, ונפל לארץ בשאון צילצול ורינון־לחש, — ומיד הורם והוחזר למלך על־ידי אחד האנשים העומדים לפניו, אחד הארדיכלים המקשיבים להוראותיו. אותו איש אנוס היה להחזיקו שעה קלה עד שקיבלו המלך מידו, מתוך עצימת עיניו, לאחר שחזר אל אורה ושיבתו. כפי שנמצא ככל־הנראה קודם־לכן, בעת שהתייעץ עם הבנאים: ישיבה מרושלת ורכה במידה יוצאת־מן־הכלל, ישיבה נוחה־להפריז, כי מושב כסאו היה מקוער בשביל כר אחד שהיה כה רך עד שהוכרח פרעה לשקוע בו, וכך יושב היה לא רק במצב מלוכסן ביותר, אלא גם בעומק רב, ידו האחת משתלשלת ברפיון מעבר למשען־הזרוע בעוד אגודל ידו השנייה פורט בלט על מיתרי הֶנְבֶּל הקטן והמופלא, כשהוא מקיף את ברכו המורמה על ברכו השנייה מתחת לכסות הפשתן; משום כך התנדדה רגלו האחת בגובה רב למדי.

בריחה־הזהב של סנדלו עבר בין בוהן רגלו ואצבעו השנית.

בן המערה

גילו של נֶפְרִי'פְרוֹרֶע־אִמְנַחֹתַפּ בימים ההם היה כגילו של יוסף — שעמד לפני עתה כבן שלושים שנה — בימי היותו „רועה את אחיו בצאן“ ופיתה בלהגו את אביו, שיתן לו את כתונת־הפסים: שבע־עשרה שנה מלאו לו. אך הוא נראה קשיש יותר, לא רק משום שבאזור מכורתו מגיעים בני־אדם לפרקם במהירות יתירה, וגם לא רק בגלל היותו ידוע־חולי, אלא גם בגלל חובותיו המוקדמות כלפי כלל־העולם, מפני רשמים מרובי־פנים הבאים אליו מכל רוחות השמיים ומסתערים על נפשו ומחמת טרדתו הקנאית־ההוויינית על העניין האלוהי. אם נבוא לתאר את קלסתר פניו מתחת לקפלט הכחול המעוגל עם נחש־המלך, שהיה חובש באותו יום על־גבי כיפת־הבד, בל ירתיענו ריווח אלפי השנים מהשתמש במשל ההולם אותו, לאמור, שדומה היה לאיש אנגלי צעיר מזרעם של בני אצולה מתנוונת במקצת: כחוש, גבה־עיניים ועיף, עם סנטר הנמשך כלפי מטה, שאינו קטום איפוא ובכל־זאת קלוש הנהו, עם חוטם, אשר פיקתו הדקה, המעוכה במקצת, הבליטה על־אחת־כמה את הנחיריים הרחבים הרגישים, ועיניים מצועפות עמוקות חולמניות, שמהן לעולם לא יכול להרים לגמרי את השמורות ואשר ליאותן בלטה בסתירה מדהימה לעומת השפתיים המלאות, שלא היו מפורכסות כלל, אלא פורחות בסיקרה חולנית דרך־הטבע. כן היתה שרויה על הפנים הללו הערובת של רוחניות וחושניות מסובכת־מיוסרת — על דרגת הנערות, וכפי שאפשר לשער, אף על דרגת המשובה מיסוד הנטייה לתעלולים.

נאה ויפה־מראה לא היה איפוא המלך כלל ועיקר, אך היה בו משום כוח של

משיכת־חן המעוררת מהומת־לב; ולכן אין כל פלא בכך, שעם־מצרים גילה לו חיבה ענוגה וקרא לו בשמות נמלצים.

גם תואר־דמותו של פרעה לא היה יפה, אלא אדרבה, מוזר ובמקצת גם מסולף־הצורה, וקומתו לא הגיעה כמעט אף עד המידה הממוצעת, ככל־אשר נראה בהיותו מוטל שם בתוך הפר, בכסותו הקלה, כסות־החמודות היקרה — מוטל ברישול, לא מחמת חוסר־נימוסין, אלא לשם הפגנת סגנון־חיים של „מתנגד“ — צווארו היה ארוך; חזהו, המכוסה־למחצה על־ידי רביד אבני־יקר נפלא בגונו, צר ויפה; זרועותיו, המקושטות צמיד־זהב מלאכת־מקשה, דקות היו; בטנו, המובלטת במקצת מילדותו, היתה חשופה ממעל לסינר, החגור לו מתחת לטבורו מלפנים ומגיע מאחור עד גבו מלמעלה, עם סינורת מפוארת, המעוטרת נחשי־שלטון ושנצי־ציציות, ועוד זאת, גם רגליו לא זו בלבד שקצרות היו, אלא נוסף לכך גם בלא תואם־מידות, כי יריכויו היו בשרניות במידה רבה ביותר בעוד שוקיו רזות, דומות כמעט ככרעית־רנגול. אִמנחותפ הזהיר פֶּסל אחד, שלא זו בלבד שאינו צריך לטשטש תכונה זו על־מנת לשפר אותה, אלא מוטל עליו, למען האמת היקרה־מכול, אף להפריז בהבלטתה. לעומת כל־אלה נאות ומחוטבות־בעדינות היו ידיו ורגליו, בייוחד ידיו הרגישות־ההדורות, ארוכות האצבעות עם שאריות שמך־המשחה אצל שורש הציפורניים.

פליאה דעת, איך נעשתה הכרת העליון — תשוקת־נפש לזהת המשתררת על נער מפונק זה, אשר מעלת־יקרת הולדתו כסגולה המסתברת־מאליה היתה בעיניו; ונכד־אברהם העומד מן הצד ומסתכל, השתומם, מה מרובים הם צביוני־האנוש השונים, הרחוקים, הזורים זה לזה לחלוטין, שבהם מופיעה דאגת־האלהים על־פני הארץ.

בכך, חזר אִמנחותפ ופנה אל שני רבי־האמנים, כדי להיפרד מעליהם, — והם אנשים פשוטים, חסונים, שאחד מהם התעסק בפסלון־חומר העומד על כַּן, אותו הציג לעיני המזמין; הוא עטפו עתה במטלית־ארג לחת.

„עשה אותו, אִותא חביבי“, שמע יוסף את הקול הענוג והמחוספס, הגבוה במקצת יותר מדי, אך נישא בצליל חגיגי־קליל, אס־כי החיש קצבו פה ושם, אותו קול שכבר האזין לו מבחוץ, „עשה אותו כפי שהורה אותך פרעה, עשה אותו נחמד וחי ונאה, כרצונו של אבי שבשמיים! עדיין נמצאים פגמים בעבודתך — לא פגמי תבונת־כפוך — כי מומחה מצויין אתה, — אלא פגמים מבחינת הרוח. הד־מלכותי הראה לך, מה הם, ואתה תתקן אותם. עיצבת את דמות אחותי, הנסיכה החמודה בפת־אִתון, בסגנון הישן, חדל־החיים, למורת־רוחו של אבי, אשר ידעתי את רצונו. עשה אותה נחמדה וקלה, עשה־נא אותה לפי האמת, שהיא האורה, ובה חי פרעה, באשר נטע אותה בנפשו! תן בידה פרי מפירות הגן, כגון רימון, אותו היא תקרב אל פיה, והנח לידה השנייה שתשתלשל למטה ברפיון, לא שתהיה כף־ידה הנוקשה פונה אל הגוף, אלא שתהיה כפה הקעורה מופנית לאחור, — כך רוצה האֵל השוכן בלבבי, אשר ידעתיו כשם שלא ידעו איש מלבדי, שכן מקרבו יצאתי.“

„עבדך זה“, אמר אֶתָּא, בכורכו את צלם־הטין ביד אחת ובהרימו את ידו השנייה, „יעשנו בדיוק כמצוותו של פרעה וכפי שהורני לאושרי, — בן־יחיד לרצ, ילדו היפה של אֶתָּון.“

„תודה, אֶתָּא, מודה אני לך בחן־חן ובחיבה. כי חשוב הדבר, המבין אתה? כי כשם שהאב שוכן בקרבי, ואני — בקרבו, כך יתאחדו כולם בקרבנו, זוהי המטרה. והנה פועל־ידיך, אם ייווצר ברוח נכוחה, יכול יוכל לסייע מעט בכך, שיהיה הכול אחד מאוחד בקרבו ובקרבי. — ואתה, בפ חביבי...“

„זכור אֶתָּא“, נשמע עכשיו קולה העמוק, הגברי־כמעט, של האֶלֶה־האלמנה ממרומ־מושבה, „ותן דעתך תמיד, כי יקשה על פרעה להביננו את מחשבתו, וכי מגיד הוא לנו לפיכך תמיד יותר מאשר יש בדעתו, למען תגיע ההבנה עד תכלית הכוונה. כוונתו היתה, לא שהנסיכה החמודה בפת־אֶתָּון תתואר תוך־כדי אכילה, בהיותה נוגסת את הפרי; אלא שתתן את הרימון בידה תוך הרמתה הקלה של הזרוע, כך, שהצופה ידמה בנפשו, כי הפצה היא לקרב את הפרי אל פיה; כן יינתן סיפוק לחידוש וכן הכוונה שאליה רוצה פרעה להטות אותך באומרו שתתאר אותה כאוכלת. וכך עליך למעט במקצת את אשר אמר לך הוד־מלכותו על־דבר היד המשתלשלת, משמע שכף ידה תהיה פונה לגמרי לאחור. הסב אותה רק קלילות מעל הגוף, למחצה, זוהי הכוונה, והיא עלולה להעטות עליך תהילה ותהלה למכביר. כל זה ייאמר לבירור ההבנה.“

בנה החשה כרגע.

„האם הבנת?״ שאל אחר־כך.

„הבנתי“, השיב אֶתָּא.

„אם כן ודאי הבנת“, אמר אֶמְנַחֶתֶפ, והשפיל את מבטו אל כלי־הנגינה הדומה לנבל, המונח בחיקו, „שהאם הגדולה אומרת כמסתבר פחות משהיתה כוונתה לומר, באשר מעמעמת היא את דבריי. יכול אתה להרים את היד, ובה הפרי, עד לקרבה ניכרת למדי אל הפה, ובאשר ליד החופשית, הרי בין כך ובין כך רק מחצית של סיבוב היא, באם תטה אותה מעל הגוף לאחור, כי איש אינו מפנה את כף ידו כלפי חוץ לגמרי, ואילו כן עשית, כי אז חטאת לאמת המאירה. בעיניך תראה איפוא, עד־מה החפימה האם בעימעום דבריי.“

בחיוך ערמומי נשא את עיניו מן הכלי, כשהוא חושף את שיניו הקטנות, הצחורות עד־מאוד, השקופות למעלה מן המידה, בין שפתותיו המלאות, והשקיף אל עבר יוסף, שחייד לקראתו. אגב, חייכה גם המלכה, וכן האומנים.

„ואתה, בפ חביבי“, הוסיף ואמר, „סע כפי שציוויתך! סע ליב, סע אל ארץ הפילים, והבא מן הגרנית האדומה הצומחת שם, הבא כמות נאה, זמן המין הנהדר־בנהדרים, אשר בדולח־ההרים ונציץ שחרחר מובלעים בו, הן ידעת כבה, איזהו שדבקה נפשי אחריו. זכור, פרעה מבקש לעטר את בית אביו ב־נסות־תאוי, למען יעלה על בית־אֶמְוֶן, אם לא בגודלו, כי־אז ביקר־ערך האבנים, והשם „זהרו של אֶתָּון הגדול“ יקנה לעצמו זכות אזרח ויכה שורשים יותר ויותר במחוזו, רמז אל הימים שבהם תהיה אולי ואסת עצמה, העיר כולה, נקראת בפי הבריות קריית

וזהרו של אַתּוֹן. ידעת את מחשבותי ואני סומך על אהבתך אותן. סע, איפוא, חביבי, סע מיד! פרעה יישב פה בתוך פרו, ואתה נוסע במרחקים במעלה היאור וסובל את התלאות, שהן מחיר כריית האבן האדומה וגרירת המשא הכבד למטה ושילוחו בספינה לג'א. כן יהיה וכן יקום. אימתי אתה יוצא לדרך?"

"מחר בבוקר", ענה בכ, "לאחר שדאגתי לאשה ולבית. ואהבתי לאדוננו המתוק, לילדו היפה של אַתּוֹן, תקל מעלי את עמל המסע וטרדותיו, והייתי בעיניי כיושב בתוך הכר הרך ביותר."

"יפה, יפה; ועתה לכרנא. האנשים! ארזו את צרורותיכם ולכו, איש לפועלו. פרעה עסוק בעניינים חשובים; רק כלפי חוץ הוא נח בתוך הכר, בנפשו הוא שרוי כמתחת הגדולה ביותר, טרוד ומלא דאגות. דאגותיכם אמנם יפות הן, אבל קלות מאוד לעומת דאגתו. עליכם השלום ולכו בשלום!"

הוא חיכה עד שפרשו האומנים בגילווי כבוד, ותוך־כדי־כך נתן עינו ביוסף.

"קרב אלי, ידידי!" אמר, לאחר שנסגר אחוריהם מסך־הדבורים. "גש, אנא, קרב יותר, איש חבירי חביב מארץ רַתְנוּ, אל תירא ואל תחת מפני צעדיך, בוא והתקרב, ועמוד סמוך אלי! זוהי האם, אִס־האל, תיי, אשר שנות חייה ריבוא רבבה, ואני פרעה. אבל אל תוסיף ליתן את דעתך על כך, למען לא תחת. אל ואדם הוא פרעה, אבל חשוב בעיני השני כראשון, ולא עוד, אלא אף שמח הוא, שמח לפעמים עד למידת המרי והזעם, להפנות כלפי העולם את האדם שבו, ולהטעים. כי אדם הוא ככל־האדם כשמביטים עליו מצד אחד; ובשמחה רבה הוא מכה באצבע צרדה ומהתלל בבעלי מרה שחורה, שרצונם הוא, שיתנהג תמיד במידות שמידותיו של אַל הן."

ובכך הכה באמת באצבע צרדה בחלל־האוויר, ואצבעותיו דקות ועדינות.

"אבל רואה אני, שאינך מתיירא כלל", הוסיף, "ואינך חת מפני צעדיך, אלא נושא אתה פעמיק אלי במתינות של חן. דבר זה ינעם לי, כי רבים הם, שנפשם יוצאת בעומדם לפני פרעה, ולבם נמס וברכיהם תלכנה מיים, ולא יידעו להבחין בין חיים ומוות. האין ראשך סחרחר עליך?"

יוסף נידנד ראשו בבת־שחוק.

"מחמת אחת משלוש סיבות אלה ייתכן הדבר הזה", אמר הנער־המלך, "אפשר שכך הוא, משום שזרע אצילים זרעך במינו, או מפני שרואה אתה בפרעה את האדם כפי שרצוי לו בתנאי שיהא זה מתוך מחשבת־סתר על אלוהותו, או אולי משום שמרגיש אתה, כי עליך עצמך שרויה בת־נוגה אלוהית, כי נאה אתה ויפה להפליא כגון תמונה, הוד מלכותי נתן את דעתו על הדבר מיד בשעה שנכנסת, ואף־על־פי שלא הפתיע אותי הדבר, מאחר שהגידו לי כבר, כי בן חנינית אתה, מכל־מקום עורך מראה־פניך את תשומת־לבי. שכן מוכיח הדבר, כי אוהב אותך זה, הבורא את יפי־הדמות על־ידי עצמו בלבד, הנותן חיים וראות בעיניים על־ידי יופיו למען יופיו. את היפים אפשר לכנות בשם חביבי האור."

הוא התבונן אל יוסף כשראשו מלוכסן.

"האם לא יפה הוא להפליא, ונאה כזיוו של אַל־נהור, אמא?" שאל את תיי,

שהשעינה את לחנה על שלוש אצבעות ידה הקטנה, הכהה, המתנוצצת בניצוצי אבני־החן.

„קראת לו בגלל החוכמה ואמנות־החרטומים, שאומרים כי יש בו“ השיבה והביטה אל החלל.

„יש בין זה ובין זה סמיכות פרשיות“, אמר אמנחותפ מהר, וזכנס בדבריה בשקידה רבה. „רבות הירחר בכך פרעה, רבות שמע ורבות השיח עם הצירים השלוחים שראו פניו, הבאים אליו לעיתים קרובות ומרחקים, מארצות נכר, אשפים וכוהנים ויודעי תעלומות־חוכמה, שהביאו לו בשורת־דעת ממזרח וממערב על־אודות מחשבות בני־אדם. כי מה־רבים הדברים, שאנוס הוא לשמוע ולהאזין, כדי לבחון ולבחור ולהפיק תועלת מן המועיל להשלמת התורה ולכינון תמונת האמת לפי רצון אביו שבשמיים! היופי, אמא, היופי, עצמו החביב, יש לו זיקה אל החוכמה, כלומר, באמצעות האור. כי האור הוא האמצעי והוא האמצע, שממנו תזרח הקירבה אל שלושה צדדים: אל היופי ואל האהבה ואל הכרת האמת. כל־אלה אחד הם בקרבו והאור הוא שילוש־באיחוד. אנשי נכר הוליכו אלי את הידיעה על־אודות אל של ראשית, שנולד מתוך להבות, אל־אור יפה ואל־אהבה, ושמו „בכור־הזיו“, זוהי תרומה נהדרת ומועילה, כי בה תוכח אחריות צביונם של האהבה והאור. אפס, האור הוא היופי וכמו־כן האמת והדעת, ואם תרצו לדעת את אמצעי האמת, הריהי האהבה. — ועליך שמעתי אומרים, תשמע חלום לפתור אותו?“ שאל את יוסף כשפניו מסמיקים, כי דברי עצמו, דברים בלהבים־הזיוניים, הכלימו והביכו אותו.

„בלעדִי, אדוני! אין בי מאומה מן האמור!“ ענה יוסף. „לא אני הוא, כי־אם אלוהים בלבדו, והוא משים לפעמים את הדבר בפני, לכול זמן ועת לכל חפץ, עת לחלום ועת לפתור חלום. בהיותי נער, חולם הייתי, ואחים ששטמו אותי, קראו לי בעל־החלומות. עתה, בהיותי גבר, הגיעה עת לפתור חלומות. חלומותי נפתרים לי מאליהם, וודאי אלוהים הוא הנותן דברו בפני לפתור חלומות זולתי.“

„ובכן, האם בחור נביאי אתה, מה שקוראים טֵלֶה בעל־השראה?“ חקר אותו אמנחותפ. „נדמה לי, שיש לחשוב אותך על מין האנשים האלה. האם בהשמיעך את דבריך האחרונים נפול תיפול ארצה בלא רוח חיים, לאחר שהודעת למלך בהתפעלות את עתידותיו, כך, שיביאך אל קבר בהמון חוגג ויצווה לכתוב על ספר את חזונותיך למען יישמרו לדורות הבאים?“

„לא על־ינקלה אוכל להשיב על שאלתו של פר־עא*, לא בהן ולא בלאו; ואולי אוכל רק בשתיהן כאחת. משתאה עבדך ולבבו מתפעם בריגוש על־אשר הואלת לראות בו טלה, משמע, אדם שהוא בעל־השראה. כי מימי ילדותי הורגלתי בכך על־ידי אבי, ידיד־האלוהים, שהיה מכנה אותי בשם „טלה“, יען כי אמי החיננית, שבעבורה עובד היה בארץ שנער, מעבר לנהר הזורם בכיוון

* „הבית הגדול“, „הארמון“, כלומר „פרעה“.

מהופך, היא על־מִת־הַכּוֹכֵב אֲשֶׁר בְּמִזְל כְּתוּלָה חִיבֵלְתָנִי שֶׁם, נִקְרָאָה רַחֵל, דְּהֵינּוּ, הַכְּבִשָׁה־הָאֵם. אִלֶּם דָּבָר זֶה אֵינוֹ מִקְנֵה לִי אֶת הַזְּכוּת, שְׂאֲסָכִים בְּפֶה מִלֵּא לְהַנְחִתְךָ, הַאֲדוֹן הַגְּדוֹל, עַל־מִנַּת שְׂאֵעֵנָה: „אֲנִי הוּא; שֶׁכֵּן אֲנִי הָיָה וְאֵינִי הוּא, דּוּקָא מִשׁוּם שֶׁאֲנִי הוּא, רּוֹצֵה לִּמְר: יַעֲקֹב־אֲשֶׁר הַיְסוּד הַכִּלְלִי וְהַתְּכֵנִית — הַתְּמִרָה תְּחִלָּה בָּהֶם בְּשַׁעֲהָ שֶׁהֵם מִתְּגַשְׁמִים בִּיחִיד, עַד שֶׁהַנּוֹדֵעַ נִהַפֵּךְ לְבִלְתִּי־נּוֹדֵעַ, וְלֹא תִכְרְנֵנוּ עוֹד. אֵל תִּצְפֶּה אֵיפּוּא, שְׂאֵפּוֹל תְּתִי בְּלֹא רוֹח־חַיִּים עִם הַמְּלָה הָאֲחֵרוֹנָה, אֲךָ מִשׁוּם שֶׁכֵּךְ מִקְוֵבֵל. עֵבֶד זֶה, שְׂצִוִּית לְהַרְיִצוּ מִן הַבּוֹר, אֵינוֹ מוֹכֵן לְכֵךְ, שֶׁהָיָה זֹהוּי מִידָה מִמִּידוּתֶיהָ שֶׁל הַתְּכֵנִית, אֲבָל לֹא מִמִּידוּתִי אֲנִי, בִּאֲשֶׁר בִּי הַתְּגַשְׁמָה הַתְּמִרָה. וְכִמְרֵכֵן לֹא אֲוִרִיד רִיר וְאֲתֵהוֹלֵל בְּהַתְּפַעְלוּתִי לְפִי מוֹפֵת הַנְּעִר הַמִּתְנַבֵּא, בְּאֵם יִשִּׁים אֵל דָּבָר בְּפִי לְהִינְבֵּא לְפָנַי פְּרַעָה. בְּהִיוּתִי נֶעֱר, אֲמַנֵּם הַתְּפַעְלוּתִי, אֲפֵ הַסִּיבּוּתִי דֹאגָה לְאֲבִי, כִּי גִילְגַלְתִּי אֶת עֵינָי כְּנוֹן הוֹלְכֵי־עִירוֹם מִקְרִינִים וּמִלְמַלְמֵי תוֹמִים*.” זֹאת הַסִּיר הַבֵּן מַעַל עֲצָמוּ מֵאִז הוֹסִיף מַעַט שְׁנִים עַל שְׁנוֹת חַיָּי, וְנֶאֱמַן הוּא עִם תְּבוֹנַת־אֵל גַּם בְּשַׁעֲהָ שֶׁהוּא פוֹתֵר, הַפְּתִירָה עֲצָמָה הַתְּפַעְלוּת הִיא, וְדֵי לֵה בְּכֵךְ, אֵין אָדָם צָרִיךְ עוֹד לְהַעֲלוֹת קֶצֶף בְּשַׁעֲהָ מַעֲשֵׂה. בְּרוּר וּמְפּוֹרֵשׁ יֵהָא הַפִּיתְרוֹן, וְלֹא אֶהוּלֵא־שְׂאֵהוּלֵא־אֵלָּא.”

בַּעַת דִּיבּוּרוֹ לֹא הִבִּיט אֶל הָאֵם, אֲבָל מְזוּוֹת עֵינָיו רָאָה, שֶׁהִיא הֵינְהָנָה בְּמִרוֹם שְׁבִתָּהּ לְאוֹת הַסְּכֵמָתָה, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא אֲפֵ הַשְּׂמִיעָה אֶת קוֹלָהּ הַגְּבֵרִי כְּמַעַט, שִׁיבָא עִמוֹק וְנִמְרָץ מִקְרֵב גּוֹפֵה הַעֲדִין, וְכֵן אִמְרָה: „רְאוּי לְשִׁמּוֹעַ אֶת הַדְּבָרִים שֶׁמְדַבֵּר הַנוֹכְרִי בְּאוֹזְנֵי פְּרַעָה, רְאוּי לְשִׁים אֵלֵיהֶם לִבִּי.”

אִז יִכּוֹל יוֹסֵף לְהַמְשִׁיךְ, כִּי הַמֶּלֶךְ שֶׁתֵּק בְּאוֹתוֹ רִגַע, וְהַשְּׂפִיל אֶת רִאשׁוֹ בְּמַבְעַר־פְּנִים סְרִיזוּעָף כִּילֵד שֶׁנּוֹפֵו בּוֹ בְּלִשׁוֹן רַחֵה.

„אוֹלֵם!”, אָמַר עַכְשָׁיו הַנוֹכְרִי שֶׁזָּכָה לְתֵהִלָּה, „יִישׁוּב־הַדְּעַת שְׁבַח־וְכּוֹמֵת הַפִּיתְרוֹן וְהַנְּבִיאוּת כְּרוּךְ לְפִי הַכְּרָתוֹ שֶׁל זֶה הַעֲנִי־מַעֲשֵׂי, בְּכֵךְ, שֶׁהַתְּכֵנִית וְהַמְּסוֹרֵת מִתְּגַשְׁמוֹת עַל־יְדֵי הָאֲנִי וְהִיחִיד־הַמִּיּוּחַד וּמִטַּעַם זֶה נִיתֵן עֲלֵיהֶן לְדַעַתִּי חוֹתֵמָה שֶׁל תְּבוֹנַת־אֵל. כִּי הַמְּסוֹרֵת שֶׁמִּיּוֹסֵד־הַמוֹפֵת בּוֹקַעַת מִן הַתְּהוֹם רּוֹבֵצַת תְּחַת, וְהִיא הַכּוֹבֵלֵת אוֹתֵנוּ. אֲבָל הָאֲנִי הוּא חֶלֶק אֱלוֹהִים מִמַּעַל, חֶלֶק הַרוּחַ, וְהוּא הַעוֹשֶׂה אוֹתֵנוּ בְּנִי־חֹרִין, וְהֵנָּה, חַיִּים שֶׁל תְּרַבּוֹת מִשְׁמַעַם, שֶׁהַיְסוּד הַמוֹפֵת־הַכּוֹבֵל שֶׁמִּן הַעוֹמֵק מִתְּמַלֵּא חִירוֹת אֱלוֹהִית שְׁבֵאֲנִי, וְאֵין כְּנִמְצָא תְּרַבּוֹת־מוֹסֵר אֲנוּשִׁית בְּלִי זֶה וְגַם זֶה.”

אֲמַנְחֹתֵפּ הֵינְהֵן כְּלִפִּי אֲמוֹ כְּשֶׁגִּבּוֹת עֵינָיו מוֹגֵבְהוֹת וְנַעֲנָה בְּתִשׁוּאֵת־חֵן, כֹּאשֶׁר הַצִּיבִי יָד פְּשוּטָה אַחַת וּבִשְׂתֵי אֲצִבְעוֹת יָדוֹ הַשְּׁנַיִיָּה טַפַּח עַל כַּפָּה.

„הַשְּׂמִיעַת אֶת, אֲמֵאָה?” אָמַר. „הָרִי אִישׁ־עֲלוֹמִים נְבוֹן וְחֹכֵם הוּא זֶה, שֶׁהוּד־מְלִכּוֹתִי זִימֵן אוֹתוֹ לְפָנָיו, זְכֵרִי־נָא, בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, שֶׁאֲנִי אֲנִי קִרְאֵתוֹ אֶל הַחֲצֵר, עַל דַּעַת עֲצָמִי! גַּם פְּרַעָה נְבוֹן וּבַעַל־הִשְׁגִּים הוּא לְמַעַלָּה מִמִּידַת נַעוּרָיו, אֲבָל סַפֵּק הוּא, הָאֵם יִכּוֹל הִיָּה לְהַסִּיק וּלְהַסְדִּיר וּלְבַטֵּא כֵךְ עֵינָיו זֶה — הַמוֹפֵת־

* עֵי „יוֹסֵף וְאֲחִירֵי” א—ב, ע' 41, הַעֲרָה. —

מתהום הכובל וחינה הערך שמלמעלה. — ובכן, אינך כפוי למופת הכובל בדמות הטלה המזה קצפו, שאל, ולא תדכדך את לב פרעה בבשורת פורענויות אימות כפי המסורת, בנבואות על פלישת עמינכר, כך שהתחזונים ייהפכו לעליונים? עצמותיו רחפו בצמרמורת. „הדברים ידועים”, אמר בשפתיים מלבינות. „אבל הדי מלכותי חייב לחוס על עצמו במקצת וקשה לו לשאת את הדבר הפרוע, כי זקוק הוא לאהבה ולרוך. חרבה אבדה הארץ, הפיכה ותהפוכה, השוסים פשטו עליה, עני ועשיר התחלפו, חדלו חוק ומשפט, בן הורג אביו, ואחיו שופך את דמו, חנתהמדבר שותה מימי התעלות, צחוקהמוות על כל שפתיים, רע הסתיר פניו, אין יודע עת בוא שעת הצהריים, כי אין מכירים את צל אבן השעות, אביונים אוכלים את קורבן המנחות, המלך נשבה והגבלבכבלים, ואין נחמה אלא אחת, כי יבוא יום ובתשועתהמושיע ישוב המצב לתיקונו — בכך, האם לא יהיה פרעה אנוס לשמוע את הפזמון הזה? הרשאי הוא לקוות, כי עיצוב המסורת עלידי האישיהמיוחד ירחיק את הבלהות הללו?”

יוסף חייך, כאן השמיע את התשובה הרשומה לדורות, אשר רבות היללה כמענה של פיקחות ואדיבות:

„אלוהים יענה את שלום פרעה.”

„אומר אתה, אלוהים”, חקרו פרעה. „חזרת ואמרת כן כמה פעמים. איזהו האלוה שאתה מכוון אליו? מאחר שבאת מארץ צאהי וכן עאמו אתה, אני מניח, שחושב אתה על שורהמתרשה, שקוראים לו במזרח בעל, משמע, אדון?”

יוסף הצניע את חיוכו. הוא טילטל את ראשו.

„אבותי, התולמים חלום-אלוה”, אמר, „כרתו ברית עם אדון אחר.”

„ובכן, אין זה, כי-אם אדוניי, הארוס”, אמר המלך מהר, „אשר עליו מקונן החליל בגיאיות, ואשר יקום לתחיה. הנה תראה, יודע פרעה פרק בהלכות האלים בקרב בני-האדם. עליו להכיר ולבחון הכול, ולהיות כצורף המצרף גרגר הזהב להפרידו מעל הסיגים, למען יעזור לשכלל את תורתו של אביו הנהדר-בכבוד. קשים חיייו של פרעה, אבל גם טובים, טובים מאוד, ולפיכך חיי-מלכות הם. כן גמרתי בדעתי בכוח תבונתי. כל מי שקשים חיייו, ראוי שיהיו חיייו טובים, אבל רק חיייו של זה בלבד. כי חיי טובה כשהם לעצמם, גועל-נפש הם; אבל חיים שהם רק קשים, כמרכן אינם כשרים. כשם שיושב הוד-מלכותי בעת חגהעלאתהמסים הגדול בביתן-הראינות היפה אצל הרעייה המתוקה, ומלאכויות העמים, כושים ולובים ובני-צאהי מעבירים על פניי בתהלכות-אי-קץ תרומת-מנחות מכל-העולם, לשונות-זהב וכיכרות-זהב ושנהבים וכסף בצורת אגרטלים, ונוצות יענים ובקר ובזך ולישים ופילים, — כן יושב גם אדוניהכתרים בקרב נוי ארמונו באמצע העולם, ומקבל בנוחיות כיאה לו את מסי מחשבותיהם של כל יושבי תבל. כי, כפי שהואלתי כבר להעיר: משוררי אלוהי נכר ונביאייהם באים זה אחר זה, זה במקום זה, אל הצרי, מכל מחוזות הארץ הנושבת, מפרס, אשר תהילת גניה משמיע כל פה, אשר

יושביה מאמינים, שימים באים והאדמה תהיה כולה מישור ושפלה וכל בני האדם אורח־חיים אחד וצדק אחד ושפה אחת להם, מהינדיקי, אשר שם הלבונה, מבבל, ארץ חוכמת־הכונה, ומאיי הים. כולם שוחרים פניי, עוברים לפני כסאי, והוד מלכותי משיח עמהם, כשם שהוא משיח עתה עמך, עם הטלה המיוחד. הם מרצים לפניי את המוקדם ואת המאוחר, את העתיקות והחדשות גם יחד. יש ומניחים אצלי מזפרות מופלאות וסמלים אלוהיים. הרואה אתה את כלי־הניגון הזה?"

הוא נטל את החפץ המקומר, בעל המיתרים, מחיקו, הרימו והראהו ליוסף. "כלי הנבל הוא", אמר הלו. "יאה ונאה לפרעה שיהא מחזיק בידו את סמל החן־והחסד."

הוא אמר כן, הואיל וסימן־הכתב בלשון מצרים למלה "נופר", שפירושה גם חן וגם חסד, היא תבנית הנבל.

"רואה אני", אמר המלך, "כי בקי אתה באמנויותיו של טחות, וכי סופר אתה. סבורני, שסגולה זו כרוכה בחינ־ערכו של האני, אשר בו מתגשם המופת הכובל שמיסוד התהום. אבל חפץ זה סמל הוא, לא רק לחן ולחסד, כי־אם לדבר נוסף, כלומר לערמומיתו של אֵל נכר, אשר ייתכן שאחיו של בעל־ראש־המגלן הוא, או הוא עצמו בדמות אחרת, שהמציא בימי ילדותו כלי־ניגון זה בעת אשר פגש חיה אחת. המכיר אתה קליפה זו?"

"כן, שריונו של צב הוא", הודיע יוסף.

"צדקת", אישר אמנחותפ. "עם חיה חכמה זו נפגש הילד־האֵל הערמומי, שנולד בנדיק של סלע, והיא נפלה קורבן לפני שנינות דעתו. כי חמס ממנה בעזות־מצח את שריונה הקעור ומתח עליו מיתרים ועוד תקע בו זוג קרניים, כפי שתראה כאן, והנה: נבל הוא. אינני אומר, כי זהו הכלי ממש, שהתקין אֵל־המשובה. גם האיש שהביאו והגישו לי במתנה, יורדיים מן האי כרתים, לא אמר כן. מסתבר, רק כדוגמתו נוצר, כמזפרת, מעשה חסידות בדוחה, ולא שימש, אלא תוספת למעשי־משובה שונים, אשר סיפר איש־כרתים הלו לפרעה על־אודות הינוקה מן המערה. כי תמיד קם הקטין וברח מן המערה ומתוך חיתוליו, כדי להשתעשע במעשי־משובה. כן גנב כפי שלא ייאמן כי יסופר, את בני־הבקר של אֵל־השמש, אחיו הגדול, מעל הגבעה אשר שם מקום מרעיתם, משהלך הלו ושקע. כחמישים מהם לקח והוליקם הנה והלום שתי וערב בדרכים עקלקלות, כדי לטשטש את עקבותיהם; ואת עקבות עצמו טישטש כן, שקושר היה לרגליו סנדלים עצומים בגודלם מעשה מקלעו־ענפים, — וכן נהפכו לעקבות ענקים שהניח אחריו, משמע שנעשו עקבות־לא־עקבות, וכך היה הדבר כשר וישר; שהרי ילד היה אמנם, אך כמו־כן אֵל, ועל־כן התאימו לילדותו אותם עקבות־ענק בלתי ברורים. את בני־הבקר הוליד משם והסתיירם בסתר מערה אחת — במערה אחרת, לא במקום הולדתו; מרובות שם כמותה, — אלא שבתחילה חנה בדרכו ליד נהר ושחט שתי פרות

וצלה את בשרן על מוקד־אש אדיר לגודל. את הבשר אכל היונק הלו — והיתה זאת סעודת־ענקים ילדותית שהתאימה לעקבותיו.”
אמנחותפ שקע בתוך מושבו בהסיבה של נוחיות מופלגת וכן המשיך סיפורו:

„לאחר שביצע כל אלה נמלט הילד הגנבתן וחזר אל מערתו־ילדותו ונצפן בתוך חיתוליו. והנה, כצאת אחיר־השמש ויזרה, ונתן את דעתו על חסרון בני הבקר, התנבא לעצמו, שכן אֶל־מגיד־אמת היה, וכך נודע לו, שרק אחיו, הרך־הנולד, היה עלול לחולל זאת. נכנס אליו לתוך המערה, לזהט כחרון אפו. אפס הגולן, ששמע את הד פעמיו, התלפף והצטמצם לגמרי בתוך חיתוליו הנודפים ריח־ניחוח אלוהי, עשה את עצמו כמתנמנם וישן שנת־תמימים, והנבל, המצאתו, בין זרועותיו, ועד־מה ידע אותו צבוע לכזב באורח טבעי, בשעה שאחיר־השמש, אשר לא הוטעה על־ידי תחבולותיו, הוכיח אותו על מעשה־הגניבה! דאגות אחרות לגמרי מטרידות אותי, גימגם, אשר לא כמחשבתך עלי: שניה מתוקה וחלב־אם אני מבקש לי, וחיתולים על כתפי ומרחצאות חמים. ואז נשבע, כדבריו של אותו יורד־ים, והבטיח באֶלה איומה, שאינו ידע על הפרות ולא מאומה. — כלום אינני מביא אותך לידי שיעמום, אמא?” שיסע את עצמו בפנותו אל האֶלה במרום כסאה.

„מאז שפטורה אני מממשלת הארצות”, השיבה האֶלה, „רבות הן שעויות הפנויות. יכולה אני להשתעשע, בין בשמיעת מעשי־אֶלים נוכריים ובין בדברים אחרים. אלא שדומה עלי העולם כמהופך: מנהגו של עולם הוא, שיהיה המלך מאזין לסיפורי מעשיות. אולם הוד־מלכותך מספר בעצמו.”

„ומדוע לא אעשה כן?” ענה אמנחותפ. „פרעה חייב להורות. וגם הדבר אשר למד דוחקו תדיר למסירת ידיעותיו לזולתו. הדבר שבגללו מטילה בי אמי את הדופי”, המשיך ואמר, בפשיטת כמה אצבעות לעומתה, משל כמי שמברר את הערתה שלה, „הוא בודאי זה, שפרעה מבושש לספר לטלה בעל ההשראה של תבונה את חלומותיו, למען ישמע עליהם סוף־סוף את האמת. כי אכן פתרון־אמת אשמע מפיו, סמוך ובטוח לבי למראה אישיותו המניחה את הדעת ולמשמע מקצת ממאמרי־פיו. וכן לא יתיירא עוד הוד מלכותי מפני פתרונו, שהרי הבטיח לו זה, שלא יהיה מתנבא על פי נוסח בני־הנעורים המזים קצף־ריר ולא יבעיתני בבשורות כגון זו, שהאביונים יאכלו את קורבנות המנחה. האומנם לא ידעת את מנהגה המופלא של הנפש, בעת שמתנזר עוד האדם ברצונו החופשי ממילוי חשק־לבו היקר ביותר דווקא משהגיעה כבר שעת ההתגשמות הנכספת? הנה, כבר באה בין כך ובין כך, אומר הוא לעצמו, ורק בי הדבר תלוי, שתתגשם; ולכן יכולני לדחותה עוד מעט כרצוני, הואיל והתשוקה והמשאלה התחבבו עלי במידה מסויימת, וחבל על אבדנו. כך דרכו של אדם, ומאחר שנכבד הוא מאוד בעיני פרעה שיהיה אדם, כן יתנהג אף הוא.”

תני גיחכה.

„כמעשה הוד מלכותך“, אמרה, „כן יהיה הדבר יפה בעינינו. מאחר שידענו
 זה אינו רשאי לשאול אותך, אשאל אנוכי: האם שבועת־השקר שנשבע אותו
 יונק שובב הועילה לו, או אם התרחש עוד משהו לאחר־מכן?“
 „זהו“, ענה ואמר אמנהותפ, „זהו שקרה — לפי דבריו של משיע־העדות —
 האח־השמש הביא את הגנב אסור בחרצובות והעמידו לפני אביהם. הוא האל
 הגדול, למען יודה הלז ויעניש אותו זה. אבל גם שם כיחש הנוכל בעורמה
 חריפה ביותר והשמיע נאום מתחסד, בכבוד רב אני מכבד את השמש,
 לימלם, ואת שאר האלים, ואותך אהבתי ואת אלה אירא. — אולם אתה,
 הן תגונן על הצעיר, והושעת את הקטן? כך התחפש והבליט בערמומיתו
 את סגולתה הנאה של קטנותו, אולם בה בשעה מיצמץ בעיניו כלפי אביהו,
 עד שאנוס היה הלז לצחוק בקול על בן־בליעל זה, וציווה אותו רק להראות
 לאחיו את בני־הבקר ולהשיב לו את הגניבה; והלז גם הסכים, כי כשר הדבר
 בעיניו. והנה, משנתן האח הגדול את דעתו על טביחת שתי הפרות, בערה בו
 חמתו מחדש. אולם בעוד הוא מגדף ומאיים, היה הקטן פורט ומנגן על כלי־
 הצלילים שלו — על כלי זה שבידי — ובליוי הגניבה נשמע גם קול זמרתו
 בחמדה ענוגה כל־כך, עד שנדם הגידוף ובלב אל־השמש לא עמדה אלא
 תשוקה אחת בלבד: שיהיה הבל קניינו, ואכן, היה היה לקניינו; כי הסכם
 הסכימו שניהם: בני־הבקר יינתנו לשודד, ואת כלי־המיתרים יקבל אחיו, —
 והוא המחזיק בו מאז ועד עולם.“

הוא שתק והביט בבת־שחוק על מתנת־המזכרת המונחת בחיקו.
 „באורח עתיר־לקח“, אמרה האם, „דחה פרעה עוד מעט את שעת התגשמות
 תשוקתו הלוהטת.“

„עתיר־לקח הוא“, החזיר לה פרעה, „יען־אשר מכאן אנו למדים, כי ילדי
 אלים אינם אלא ילדים מתחפשים; ילדים מתחפשים עקב משובחם. זה השוכן
 במערה גם יצוא נצא, מיד משניעור בו הרצון, הופיע כבן־עלומים זריז בעליצותו,
 עתיר ידיעות, שלעולם לא בא במבוכה במתן עצה שימושית, עוזר ומושיע לאלים
 ולאנשים. מה רבות הן יתר המצאותיו, לפי דעת הבריות שם, ממיין הדברים שלא
 היו בנמצא לפני־כן: הכתב והמספר לחשב חשבונות, ועוד גם מטע הזית
 והלהג הערמומי, שאינו חת גם מפני המרמה, אלא שתרמיתו היא רבת־חן.
 איש־שיחי ההוא, יורד היס, נתן לו כבוד אב ופטרון. שכן הוא אל; אל
 המקרה המוצלח, אמר, אל המציאה המצהילה פנים, המביא ברכה ושפע,
 הנרכשים ביושר או גם בשמץ נכל, ככל־אשר יזמנו אורחות־החיים, מסדיר
 ומדריך, המוליך בדרכי העולם הנפתלות, מפנה בת־שחוקו לאחור בהרמת
 מטהו. אף את המתים הוא מוליך, אמר האיש, אל ממלכת־הנרצח שלהם, ועוד
 גם את החלומות, כי נוסף על־כול הוא אדון התנומה, העוצם עיני בני־אדם
 באותו מטה, אשף רך־לבב בסופר־שלי־דבר, חרף כל מזימתו.“

מבטו של פרעה נפל על יוסף, — זה עמד לפניו, ראשו היפה והנאה
 נשען בעורפו ונוטה בהרבעה במקצת גם כלפי כתפו, גיבט באלכסון אל כותל־

התמונות. ועל שפתותיו חיוך חופשי, חיוך של פיזור-הנפש, ומבעו כאומר, כי אין הוא צריך לשמוע דווקא כל-זאת.

„אתה הנדעוני, האם מוזכרים לך סיפורי-מעשיו של האל-הליצן?״ שאל אַמנחותפ*.

הנשאל שינה מהר את עמידתו. הוא התנהג מדעת שלא כנימוסי החצר, והפגין, שידוע הוא את הפגם. הוא עשה זאת אף בהפרזה כל-שהיא, ופרעה, שהיה נותן תמיד את דעתו על דבר קטן וגדול, לא זו בלבד שהרגיש שהתאוששות נפחדת זו — מלאכותית היא, אלא הבין כמורכב שהיא מכוונת לעשות רושם כזה. לאחר השמעת שאלתו המתין; ואת עיניו האפורות, המצועעות, פקח אל יוסף ברווחה ככל-האפשר.

„מוזכרים, האדון העליון?״ השיב זה. „כן ולא — בחסדך הרשה לעבדך תשובה כפולה זו!״

„לעיתים קרובות אתה מבקש לך היתר כזה״, קבע המלך, „או נכון יותר לומר: אתה נוטל אותו לעצמך. כל דבריך מיוסדים על כן, ובהיבשעה גם על לאו. יכול וימצא זה חן בעיניי? העלם המעלה ריריקצף הנך, וגם אינך, דווקא מפני שאתה הוא. אַל-התעלולים מוזכר לך ולא מוזכר, דווקא מפני — מה? המוזכר היה לך, אם לא?״

„גם לך, אדון הפתרים״, ענה יוסף, „גם לך מוזכר היה במובן ידוע מאז, שהרי אמרת עליה, כי אחיו הרחוק של בעל-ראש-המגלן, של דיחותי, הוא, הסופר ידיד-הנרתי, ואפילו הוא עצמו בדמות אחרת. ובכן, האם מוזכר היה לך, אם לא? מודע-קרוב היה לך. וזה למעלה מן ההיפרות, והנה בקירבה מבטלות זו את זו גם ההן, והלאו שלי ונעשות היינור-הך. לא, אני לא הכרתי את ילד-המערות, את אמן-התעלולים. מעולם לא סיפר לי עליו אליעזר, זקן-העבדים של אבי, שהיה מורי-ורבי, שזכאי היה לספר על עצמו, כי הארץ קפצה לקראתו בדרכו לדבר נכבדות בנערה בשביל הקורבן הנחשך, הוא אבי אבי — סלח לי! כל הדברים האלה מרחיקים אותנו מכאן, לא יוכל עבדך לספר לך את עלילות העולם כולו בשעה זו. ובכל-זאת מטרידה אותו הערתה של האם הנעלה והד דבריה נכנס אל אוזנו; דרך-ארץ היא, שהעבד יספר למלך ולא שהמלך יספר. הקיצור, ידע אני תעלולים לא מועטים, העשויים להוכיח לך ולאשה הדגולה, כי רוחו של האל-הלץ בן-בית היה במשפחתי תמיד, ולפיכך מודע-וקרוב הוא לי.״

אַמנחותפ הטיל מבט מתוך תנועת-ראש מתבדחת, כלפי אמו, משל כאומר: „אי, הייתכן להאמין בכך?״

„האלה מרשה לך״, אמר אחר-כך, „שתספר לנו אחד או שניים מן התעלולים ההם, אם חושב אתה שתוכל לשמח אותנו בהם, בטרם תפתור את החלומות.״

* המחבר שילב את אגדת הליוסאפולון והרמס. (אפולו דור, ספר שלישי פרק י׳; ובצורה פיוטית: „הימנון על הרמס״ — השלישי שבשירים „ההומריים״). — המתרגם.

„נשמת אפנו מידך ניתנה לנו“, אמר יוסף והחווה קידה. „אשתמש בה, לשעשע אותך, מלכּי.“

בזרועות שלובות, שהתירן לעיתים כדי להרים את ידו בשביל חיזוק תיאורו, דיבר יוסף לפני פרעה, ואמר:

„איש שְׁעִיר היה עֶשׂו דודי, שְׁעִיר־ההרים, אחירתאמו של אבי, שכבש לו בכוח את המקום הראשון בעת הולדתם, — אָדוֹם ופרוע־פרע היה אותו גולם, אולם השני היה חלק ועדין, איש תם יושב־אֶהָלִים, בְּיִיקִיר לאמו, ודעת־אלוהים בקרבו, רועה־צֹאן, בעוד עֶשׂו איש־צִיד. מאז ותמיד היה יַעֲקֹב מבורך, זמן רב לפני השעה בה גמר אומר אבי־אבי, אבי־שניהם, להוריש את מורשת־הברכה, כי מלאו ימיו וקרב קצו. כהו עיני הישיש, עיניו התשושות לא נשמעו לו עוד, לא רצו להישמע לו, ורק בידיה היה רואה, מגשש ולא רואה. אז קרא לָאָדוֹם, לגדול בבניו, אשר ביקש להראות לו אותות אהבתו. שֶׁאֲנֵי כליך, תֵּלִיךְ וקשתך, וצא השדה וצודה לי צִיד, אמר, בני־שְׁעִירֵי הכשר, בני בכורי, ועשה־לי מטעמים מצידך ואֹכְלֵה, בעבור תברכך נפשי המאוששת בכוח האכילה הזאת, ואתחזק למתן הברכה! הלך הלז לצוד צִיד. אולם בין כה וכה הלבִישָׁה הָאֵם את הצעיר בעורות גדי־עִיזִים, את ידיו ואת חלקת צוואריה, ונתנה בידו את המטעמים אשר עשתה מבשר הגדיים: ובכך הלך זה אל האדון היושב באוהלו ואמר: הנני, אבי, אנוכי עֶשׂו בנך השעיר, אשר צד לך צִיד והכין, שב ואכול בעבור תברך את בכורך! גִּשְׁהֲנֵי וּאֲמוֹשֶׁךְ בְּנִי, אמר מאוֹר־העיניים, האתה זה בני עֶשׂו, בני השעיר; כי כל הרוצה יוכל לומר כן, ויגש וימושהו וחס בעורות — כל־מקום בגופו שנשאר בלי לבוש, היה שעיר כְּעֶשׂו, אם כי לא אָדוֹם, — אך זאת לא יכלו הידיים למשש, והעיניים הן מיאנו לראות. כן, אכן אתה הוא, אמר, כי צמרך מופר לי, או שעיר או חלק, זהו העיקר, ומה־טוב שאין אדם זקוק לעיניו למען יחוש הבדל זה: הידיים בלבד מספיקות, אתה הוא עֶשׂו, לכן הטריפני ואברכך! וירח ויאכל ויתן למתעתע שהיה הכשר, את שפעת הברכה אשר אין להשיבה. ויעקוב קיבל והלך. אז ישוב עֶשׂו מצידו, מתנפח ומתפאר בשעתו הגדולה אשר הגיעה. לעיני העם הוא מבשל את צידו ומתבלו בתבליים, מביאו אל אביו, אולם רע ומר חלקו של המקופח־בעוקבה באוהל פנימה, כי כגון רמאי הקבילו שם את פניו של הכשר המתעתע, מאחר שהמתעתע הכשר הקדים לבוא מכבר עקב עורמת־אם. רק קללת־מידבר היתה נחלתו, הואיל ולא נותרה לו שארית לאחר שניתנה הברכה לאחיו. אז רבתה המהתלה וצהלת־הצחוק בשבתו לארץ בתאנייה גדולה ולשונו משתלשלת מפיו, שופך אגלי דמעות דשנים בתוך החול, — אותו לא־יוצלת שרפס, אשר רוחו של רב־המזימות ואיש־התבונות באה עליו בעקיפין.“

הבן ויולדתו צחקו, — זו בקול רם־צלול, והוא בצהלה, ואפילו בשריקה־כל־שהיא, ושניהם נידנדו את ראשם.

„אכן, מעשה מופלג להתמיה!“ קרא אֶמְנַחֲתָפּ, „חוכא של פראים — מצויין במינו, אִם־כִּי מעיק במידה כל־שהיא, עד שאין אדם יודע, איך יקבלנו.“

שהרי הוא מעווה את פנינו בציחוק ובחמלה גם יחד. אפשר המתעתע, אמרת — והמתעתע שהיה פשר? אבל לא רע, כי נפתל הדבר, אף שנון. בעל-הרחמים השוכן למעלה ישמור כל אדם מהיותו כשר ובכל-זאת מתעתע, למען לא יהיה כפוי לישוב על הארץ בתאנייה ולהזיל דמעותיו באבקה-העפר! ומה בעיניך האם היא, אמא? עורות הגדיים לחלקת צוואריו — כך עזרה לזקן ולדינו הרואות, למען יברך את הפשר, דהיינו, את המתעתע! אמרי מעתה, האין זה טלה מצויין במינו, זה שזימנתיו לי! — עוד מעשה-תעלולים אחד, בחור חבירי, מרשה לך הוד מלכותי שתספר, כדי שאראה, האם לא היה הראשון נאה כל-כך רק בדרך מקרה, והאם באמת מזכר לך רוחו של רב-המזימות, ויותר ממופר, גם מקורב. פתח פיך ויאירו דבריך!

„אשר ציווה פרעה“, אמר יוסף, „כבר אשמע ואעשה. אנוס היה המבורך לברוח מחמת המרומה, אנוס היה לנסוע אל מצר נהריים, אל ארץ שנער, שם ישבו קרובי-משפחתו: לבן, גולם-עפר, איש-עסקים אפל, ובנותיו — אחת, שעיניה אדומות, ואחת שזיוותנית היתה יותר מכוכב, והיא נעשתה יחידתו וכל סגולת-אוצרו, לבד האלוה. אבל אדונו קשה-הלב כפה עליו עבודת שבע שנים במחיר בתולת-הכוכבים, ויהיו בעיניו כימים אחדים; ומאחר שתמו שנות עבודתו, הביא אליו הדוד בתחילה את השנייה, בחשכת-הלילה, את זו, אשר הוא לא חפץ בה, ורק אחרי-כן נתן לו אמנם גם את הפשרה, את רחל, היא האם-הכבשה, אשר ילדה אותי בחבלים וצירים אשר לא כדרך הטבע, דומזי קראו לי, הבן הפשר. זה ייאמר אגב אורח. והנה, אחרי שתורה בתולת-הכוכבים והחלימה מצירי היולדה, ביקש האב לנסוע משם עמי ועם עשרת הבנים, אשר ילדו לו הבלתי-כשרה והשפחות, — או אולי רק העמיד פנים כמבקש לנסוע, נוכח הדוד, אשר דעתו לא נותה מנסיעה זו, כי עושר רב העניקה לו ברכת יעקוב. תן לי את אשר תלדנה הכבשות נקודים וטלואים. אמר זה אל ההוא, וזה יהיה קנייני, וכל אשר איננו נקוד וטלוא, לך הוא — הנה, זה שכרי הצנוע, וכן הסכימו. ומה עשה יעקוב? הוא לקח מקלות לחים מן העץ ומן השית ופיצל בקליפתם פצלות לבנות, ויהיו עקודים ונקודים למראה-עיניים. את המקלות הציג ברהטים, בשקות-המיים, מקום אשר תבואנה הצאן לשותות והכבשות מתייחמות והעתודים עולים עליהן אחרי ששתו. תמיד הציג לעיניהן באותה שעה מקלות עקודים עם מחשוף הלבן, וכן חולל בהן פעולה על-ידי מראה עיניהן, ותלדנה הצאן עקודים נקודים; ואותם לקח לעצמו. כך פרץ האיש מאוד מאוד, ולבן יצא וידיו על ראשו; הוא נפל בפח שטמן לו האל רב-המזימות.“

שוב עלץ לבם של האם והבן, צחקו ונידנדו ראשם. במצחו של המלך התבלט וריד אחד באורח חוליני ובעיניו הנעצמות למחצה הבהיקו הדמעות. „אמא, אמא“, אמר, „הוד מלכותי מתברח לעילא! מקלות שפיצל בהם פצלות, מקלות עקודים הוא לקח, וכך חולל את הפעולה על-ידי מראה עיניהם! האם לא מורגל בפי הבריות לומר, שפלוגי צוחק על בדיחה נאה של תעלולים

עד שיהיה בשרו עקודים, נקודים וברודים? וכן אירע עתה לפרעה. האם עוד אביך חי? זה היה לי מופלג, ובכן בן נוכל אתה וכן זיוותנית?"
גם הזיוותנית היתה נוכלת וגנבה, השלים יוסף את סיפורו. "התעלולים לא היו זרים לה בזיוותנותה. שכן גנב גנבה למען אישה את אלילי אביה האפל, הצפינה אותם בקש"מצעם של הגמלים, ישבה עליו ואמרה בקול מתוק: אינני בקו הבריאות, כי דרך־גשים לי, על־כן לא אוכל לקום מפניך. ויחפש לבן עד בוש."

"עוד גם זה על־גבי זה?" קרא אמנחותפ, וקולו נשבר בצחוק. "ובכן, שמעי אלי, אמא, הן חייבת את להשיב על שאלתי, כלום לא זימנתי לי טלה מצויין באמת, שנאה הוא ומבדת... הנה הגיע הרגע", החליט לפתע. "עתה נכון רוחו של פרעה לשמוע את פתרון חלומותיו הכבדים מפי בחור נבון זה. בטרם ייבשו בעיני דמעותיה של שיחה נלבבת זו, רוצה אני לשמוע! כי כל־זמן שעניי לחות עדיין מחמת צחוק בלתי רגיל זה, לא אירא את החלומות ולא אפחד מפני הפיתרון, ויהיה כל אשר יהיה. שהרי ל־לוצץ זה לא יתנבא לפרעה, לא ממין השטויות שהשמיעו הנקרנים הללו מבית־הספרים, ולא ממין הדברים האימים ביותר. ולוא גם תהא האמת אכזרית, הן לא תצא מפיו הנעלץ של זה כך, שדמעות עיני יִשְׁנו לפתע לגמרי את משמעותן. הידעוני, האם זקוק אתה לכלי כל־שהוא או למכשיר בשביל מלאכתך? אולי קלחת, כלי־קיבול לחלומות, שממנו יעלה הפיתרון?"

"שום דבר", אמר יוסף. "אין אני זקוק לשום דבר שבין השמיים ובין הארץ לשם מלאכתי. דרך חירות אני פותר, טוב או רע, ככל־אשר ישים בפי הרוח, ופרעה איננו צריך לעשות דבר, אלא לספר."
המלך פִּיחַפַח, הביט במבוכה כל־שהיא אל אמו, והתנצל לפניו בקידה קלה על שאנוסה היא לשמוע שוב הפעם את חלומותיו. אחר־כך מיצמץ בעיניו הלחות, שבהן התייבשו לאט לאט דמעות הצחוק, וסיפר בדיקדוק קפדני את החזיונות אשר פג טעמם, עתה בפעם השישית, ראשון ראשון ושני שני.

פרעה מתנבא

יוסף האזין בלי העמדת־פנים, בדרך־ארץ. הוא אך עצם את עיניו בעוד פרעה מספר, וזה היה כל־אשר ניכר בו, ובוזה הוא גילה את התפשטות גשמיותו וריכוז כוונתו העמוקה כלפי המסופר; ועוד משהו עשה: הוא גם הוסיף להחזיק את עיניו עצומות שעה קלה לאחר שאמנחותפ סיים דבריו וחיכה בנשימה עצורה. עד־כדי־כך הפריז על המידה, שהניח לו למלך שיחכה עוד, ועדיין החזיק את עיניו עצומות, בידעו, שעניי המלך תלויות בו בצפייה מלאה. על המרפסת הפרתית השתררה דומיה רבה. רק האֶם־הָאֵלֶה השתעלה בקול גבוה וקישקשה בתכשיטה.

„הישן אתה, טליא?״ שאל לבסוף אמנחותפ בקול של מורך־לב.
„לא; הנני״, ענה יוסף, בפוקחו את עיניו בלי חיפזון לעומת פרעה.
אמנם, יותר משהיה מתבונן בו, השקיף כביכול אל מעבר לפרעה, או, נכון יותר:
מבטו כאילו נשבר, מהורהר, בדמותו של המלך וחזר אל תוך עצמו, ודבר
זה התאים יפה לעיני־רחל שלו.
„ומה אתה אומר על חלמותי?״

„חלמותיך?״ השיב יוסף. „חלומך, רצונך לומר, לחלום פעמיים אין פירושו
לחלום שני חלומות. חלום פרעה חלום אחד הוא. ועל הישנות החלום אל פרעה
פעמיים, פעם בדמות זו ופעם בדמות אחרת, — כי נכון הדבר מעם האלוהים
וממהר האלוהים לעשותו, ועוד זאת, שהצורה השנייה איננה, כִּי־אם בירורה
וקביעתה המדוקדקת יותר של כוונת הראשונה.“

„והן כך חשב הוד־מלכותי מיד!״ קרא אמנחותפ. „אמא, מחשבתי הראשונה
היתה זאת, אשר אומר עתה הטלה, לאמור, כי שני החלומות בעיקרם אך חלום
אחד הם! בחלומי ראיתי את הבהמה הדשנה ואת הבהמה המסואבת, ואז דומה,
כאילו אמר לי מישוהו: „האף אומנם הבנת אותי כהלכה? כך וכך כוונת
הדברים!״ ובכן ראיתי אחר־כך בחלומי את השיבולים, המלאות והשדופות.
הן גם האדם רגיל להשיח כך, כשהוא מבקש לבטא מחשבותיו, ומנסה בפעם
השנית: „לשון אחר,״ אומר הוא, „כך וכך.״ אמא, פתיחה טובה היא לפיתרון
שבפי הבחור הנביאי, הבחור בלא קצף על שפתותיו. אותם קלוקלנים מבית
הספרים חיסרו התחלה זו מיד, ועל־כן גם לא יכול לצמוח מפיהם שום דבר
של טעם. ובכן, דבר, הרואה, ופתור! מהו פשרו האחד של חלום־המלך
הפפול?״

„אחד הוא הפשר כגון שתי הארצות וכפול הוא החלום כמו כתרך,״
ענה יוסף. „האם לא כך חפצת לומר בדבריך האחרונים, אִס־כי אמרת כך
רק בקירוב, אך לא על־דרך המקרה? אשר סברת, גילית לי במלה, חלום־
המלך. כתר וזנב חבשת בחלומך, באפילה כך שמעו אוזניי. לא אמנחותפ
היית, כִּי־אם נִפְרָח־פְרָרֵעַ, המלך. את אשר האלוהים עושה, הגיד לפרעה
בחלומו. הוא הודיע לפרעה אשר יש בדעתו לעשות בקרב הימים, למען ידע
ויכונן צעדיו על־פי המצווה.“

„לחלוטין?״ חזר וקרא אמנחותפ. „ברור ומבורר מכול היה לי הדבר!
אמא, דבר לא היה מפורש לי יותר מן הדבר אשר אומר לי פה הטלה המיוחד:
כי לא אני הייתי החולם, כִּי־אם המלך, — מסתבר, במידה שאפשר להפריד
בין השניים, ובמידה שלא היה צורך בי עצמי לשם חלומו של המלך. האם
לא־כן ידע פרעה ואף נשבע לך מיד בבוקר, שחשיבות־ממלכות היא חשיבותו
של כפל־החלום ולכן הכרח הוא לפתרו? אבל הוא התבשר למלך, לא באשר
הוא אב, כִּי־אם באשר הוא אִם הארצות; שכן מין פפול הוא מינו של מלך.
על עניינים של נחיצות מוסב חלומי, על עניינים של שחור־תחיתות — ידעתי
והנני ידע. אבל יותר מזה אינני יודע עדיין,״ התעשת פתאם. „כיצד ומדוע

זה, שהוד מלכותי שוכח פול-וכול, שאין הוא יודע עוד כלום ולא-כלום, ושהפיתרון עדיין ממנו והלאה? יש בכך מנהג כזה" פנה אל יוסף, "לצייר את הדברים כעליונים, משל כאילו נפתר כבר ונגמר הכול בצורה הנאה ביותר, והן עד עתה לא הגדת לי, כי-אם את הדבר אשר בין כה וכה ידעתי. אבל מה פשר חלומי ומה הוא רוצה להוכיח לי?"

"טועה פרעה" ענה יוסף, "בחושבו, שאין הוא יודע הפשר. העבד הזה אינו יכול להודיע לו דבר, כי-אם אשר הוא יודע כבר. האם לא ראית את הפרות העולות מזרם המיים, זו אחר זו בטור אחד, הולכות זו בעקבות זו, בתחילה השמנות ואחרי-כן הרזות, כך, שלא היה הפסק בשלשלת ובטור? ומה הן העולות ככה מבית-הגנונים של הנצה, זו אחר זו, לא זו ליד זו, כי אם בשרשרת, באין מגרעת בין ההולכות ובין הבאות, בלא ריווח בהמשך הטור?"

"השנים!" קרא אמנחותפ, תוקע את אצבעותיו בחלל ומכה בצרדה.

"מובן מאליו", אמר יוסף, "אין זה צריך לעלות מתוך קלחת, ואין שום צף-ריר וגילגול עיניים על כך, שהפרות הן שנים, שבע ועוד שבע. והשיבולים, הצומחות אחריהן, זו אחר זו ומספרן כמספרן, האם עלולות הן להיות שונות מהן בתכלית, עד-כי קשה בלי-שיעור לנחש מה פשרן?"

"לא!" קרא פרעה והיכה שוב באצבע צרדה. "שנים הן כמרכון!"

"על-פי תבונת-אלוה על-כל-פנים כך הוא", ענה יוסף, "ואכן לה ראוי ליתן כבוד ושבח בכל אופן ואופן. אולם, אשר להפיכת הפרות לשיבולים בדמותו השנית של חלומך, שבע מלאות ושבע ריקניות, — לכך אמנם נדרשת לנו כאן קלחת כגון הלבנה לגדול, כדי שיעלה ויבוא משם הפשר, לומר לנו: מהו הקשר ומהי סמיכות הפרשיות ביניהן לבין נזי שבע הפרות שבאו בראשונה וכיעורן של אלה הבאות אחריהן. אנא בחסדך, פרעה, צווה ויביאו את הקלחת ויציגוה על החצובה."

"חדל מן הקלחת הזאת!" קרא שוב המלך. "האם זהו הרגע הכשר לדיבורים על הקלחת, והאם יש לנו שום צורך בה? הן סמיכות-הפרשיות ברורה כמונחת על כף היד והיא שקופה כאבן חפץ זכה וטהורה! סמיכות של שיבולים יש כאן אל יופנן וכיעורן של הפרות וסמיכות של שפע יבול ורזון." הוא נדם והביט אל החלל בעיניים מרווחות. "שבע שנות שבע יבואו", אמר בהתפשטות הגשמיות, "ושבע שנות בצורת."

"נכון הדבר ולא יתמהמה", אמר יוסף, "כי על-כן פעמיים הוגד לך."

פרעה תלה בו עיניו.

"אתה לא נפלת תחתך בלי רוח-חיים כתום דבר הנבואה", אמר בהערצה

כל-שהיא.

"לולא היה הדיבור דיבור כה נורא ונפשע", השיב יוסף, "מן-הדין שנענה ונאמר: מופלא הדבר, שפרעה אינו נופל תחתיו בלי רוח-חיים, כי אכן התנבא." "לא, כי-אם רק כך אתה אומר לי וכך אתה מצייר לי את הדבר כגון

לְיָלוּצֵץ, טען כנגדוּ אמנחותפּ, „כאילו הייתי אני עצמי מתנבא ופותר את חלומותי. אם כך הדבר, מדוע לא יכולתי קודם לכן, בטרם תבוא, ואך ידעתי, מה טוב, ולא ידעתי, מהו הנכון? כי באשר לפיתרון זה, שנכון הוא, אין בלבי ספק או צל של ספק, וחלומי מכיר את עצמו בדיוק בראי הפיתרון הזה. באמת, טלה בעל השראה אתה, אבל בעל ייחוד מפורש. כי לא עבד אתה הנתון בכבלי המופת שבתהום המעמקים ולא ניבאת לי תחילה עת־קללה ואחר־כך עת־ברכה, כי־אם היפוכו, תחילה את הברכה ולאחר־כך את הפורענות, וזהו צביון הייחוד!”

„אתה הוא, אדוני הארצות”, ענה יוסף, „וממך יצא הדבר. כי אתה חלמת, לאמור, בתחילה את הפרות ואת השיבולים השמנות ואחר־כך את האמולות, ואתה הוא בעל־הייחוד בלבדך.”

אמנחותפ התרומם בעמל מתוך שקערורת כסאו וקפץ על רגליו. בפסיעות מזרזות הלך על רגליו המזרזות, הדקות־העבות, שירכיהן נשתקפו מבעד לבוץ, וניגש עד לפני מושב אמו.

„אמא”, אמר, „הנה התקיים הדבר, חלומות־המלכות שלי נפתרו, ועתה ידעתי את האמת. כי אזכור את הלמדנות העלובה, שביקשו למכור להוד מלכותי בחזקת אמת, את הבנות, הערים, המלכים ואת ארבעה־עשר הילדים, אך מצחיקים אותי כל אלה, תחת אשר לפני־כן הביאוני עד ליאוש בזיל־ערכם; מעתה, לאחר שידוע אני כבר את האמת בזכות הבחור הנביאי הזה, יכולני לצחוק עליהם. אולם על־כל־פנים רצינית היא האמת. הוגד להוד־מלכותי, כי שבע שנים של שפע באות על ארץ מצרים כולה, ואחריהן תבאנה שבע שנות בצורת, שתחזק, עד־אשר נשכח כל השבע, והבצורת תאכל את הארץ, ככל אשר יאכלו הפרות הדלות את הבריאות, והשיבולים שדופות־הקדים את הזהובות, שבכך היתה גם ההודעה, שלא ייוודע השבע בארץ מפני הבצורת אחרי־כן, כי כבדה תהיה ועל־כן תבלע את זכר השפע. זהו אשר הוגד לפרעה על־ידי חלומותיו, שהיו חלום אחד, ואשר באו אליו, כי אִם־הארץ הוא, כיצד נעלם מעיני הדבר עד לשעה הזאת, נבצר ממני להבין. אולם עתה יצאה האמת לאור בעזרתו של טלה זה, אשר אמיתי הוא, אך מיוחד בייחודו. כי כשם שהיה צורך בי, למען יחלום המלך, כן היה צורך בו, למען יתנבא הטלה, והווייתנו אינה אלא נקודת־מפגש של אי־הווייה והוויית־תמיד, היסוד העראי שבנו רק אמצעי בידי הנצח. אך לא זו בלבד! כי נשאלת השאלה, וזו הבעיה, שמבקש הייתי להציעה לפני חכמי בית אבי: האם היסוד העראי היחיד והמיוחד מפיך יותר ערך והדרת־כבוד ממקור הנצחי, או אינו, אלא זה מפיך ערך מן היחיד־המיוחד. זוהי שאלה ממין השאלות הנאות שאין להן פיתרון, כך שבדיקתן מדימוי־ערב עד דימוי־שחר לא תגיע אל תכליתה...”

מאחר שראה את תני מנדנדת את ראשה, פסק.

„מני”, אמרה, „אין תקנה להוד מלכותך. אתה הפגעת בנו את חלומותיך, שדימית, כי חשיבות־מלכות חשיבותם, ואשר רצונך היה שיפתרו בכל־אופן,

לִקְלוּצֵץ, טַעַן כַּנְגָדוֹ אֲמַנְחֹתָפ, „כֵּאִילוֹ הֵייתִי אֲנִי עֲצָמִי מִתְנַבֵּא וּפּוֹתֵר אֶת חֲלוֹמוֹתַי. אִם כֵּךְ הַדְּבַר, מִדּוּעַ לֹא יִכּוֹלְתִי קֹדֶם לָכֵן, בְּטֶרֶם תְּבוּא. וְאֵךְ יִדְעֵתִי, מִה כּוֹזֵב, וְלֹא יִדְעֵתִי, מִהוּ הַנְּכוּן? כִּי בִּאֲשֶׁר לִפְתִּירוֹן זֶה, שֶׁנִּכּוֹן הוּא. אֵיךְ בְּלִבִּי סִפֵּק אוֹ צֵל שֶׁל סִפֵּק, וְחֲלוֹמִי מִכִּיר אֶת עֲצָמוֹ בְּדִיּוֹק בְּרֵאֵי הַפְּתִירוֹן הַזֶּה. בְּאֵמַת, טֵלָה בַעַל הַשְּׂרָאָה אֹתָהּ, אֲבָל בַּעַל יִיחּוּד מְפּוֹרֵשׁ. כִּי לֹא עֲבַד אֹתָהּ הַנְּתוּן בְּכַבְלֵי הַמוֹפֵת שֶׁבַתְהוּם הַמַּעֲמָקִים וְלֹא נִיבֵאֵת לִי תַחִילָה עַת־קִלְלָה וְאַחֲרֵיכֵךְ עַת־בְּרִכָּה, כִּי־אִם הֵיפּוּכָה, תַּחִילָה אֶת הַבְּרִכָּה וְלֹא־אֲחֲרֵיכֵךְ אֶת הַפּוֹרְעָנוֹת, וְזוֹהוּ צְבִיוֹן הֵייחּוּד!”

„אַתָּה הוּא, אֲדוֹנֵי הָאֲרָצוֹת, עֲנֵה יוֹסֵף, „וּמִמֶּךָ יֵצֵא הַדְּבַר. כִּי אֹתָהּ חֲלַמְתָּ, לֹא־מֹרֵה, בְּתַחִילָה אֶת הַפְּרוֹת וְאֶת הַשִּׁיבּוּלִים הַשְּׂמֵנוֹת וְאַחֲרֵיכֵךְ אֶת הָאֲמוּלוֹת, וְאַתָּה הוּא בַּעַל־הֵייחּוּד בְּלִבְדֶּךָ.”

אֲמַנְחֹתָפ הַתְּרוּמָה בַּעֲמַל מִתּוֹךְ שִׁקְעָרוֹת כִּסָּאוֹ וְקַפֵּץ עַל רַגְלָיו. בַּפְּסִיעוֹת מְזוֹרוֹת הֵלֵךְ עַל רַגְלָיו הַמְזוֹרוֹת, הַדְּקוֹת־הַעֲבוֹת, שִׁירְכִיחַן נִשְׁתַּקְפוּ מִבַּעַד לְבוּץ, וְנִיגַשׁ עַד לִפְנֵי מוֹשֶׁב אָמוֹ.

„אִמָּא, אֲמַר, „הִנֵּה הַתְּקִיִּים הַדְּבַר, חֲלוֹמוֹת־הַמַּלְכוּת שֶׁלִּי נִפְתְּרוּ, וְעַתָּה יִדְעֵתִי אֶת הָאֵמֶת. כִּי אֲזַכּוֹר אֶת הַלְּמַדְנּוֹת הַעֲלוּבָה, שֶׁבִּיקְשׁוּ לְמַכּוֹר לַהוֹד מַלְכוּתִי בַּחֲזֻקַת אֵמֶת, אֶת הַבְּנוֹת, הָעָרִים, הַמַּלְכִים וְאֶת אַרְבַּע־עֶשֶׂר הַיְלִידִים, אֵךְ מִצַּחֲקִים אוֹתִי כָל אֱלֹהִים, תַּחַת אֲשֶׁר לִפְנֵי־כֵן הִבִּיאֹנִי עַד לִיאֹשׁ בְּזִיל־עָרִים; מַעַתָּה, לֹא־אֲחֵר שִׁיּוּדַע אֲנִי כִּכֵּר אֶת הָאֵמֶת בְּזִכּוֹת הַבְּחוֹר הַנִּבְיָאִי הַזֶּה, יִכּוֹלְנִי לְצַחֹק עֲלֵיהֶם. אוֹלָם עַל־כָּל־פְּנִים רְצִינִית הִיא הָאֵמֶת. הוֹגֵד הַהוֹד־מַלְכוּתִי, כִּי שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁל שִׁפְעַת בָּאוֹת עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם כּוֹלָה, וְאַחֲרֵיהֶן תְּבִאָנָה שֶׁבַע שָׁנוֹת בְּצוֹרָתִי, שֶׁתְּחֻזַּק, עַד־אֲשֶׁר נִשְׁכַּח כָּל הַשִּׁבְעָה, וְהַבְּצוֹרָתִי תֵּאֱכַל אֶת הָאֶרֶץ, כִּכָּל אֲשֶׁר יֵאָכְלוּ הַפְּרוֹת הַדְּלוֹת אֶת הַבְּרִיאוֹת, וְהַשִּׁיבּוּלִים שְׂדוֹפוֹת־הַקְּדִים אֶת הַזְּהוּבוֹת, שֶׁבִּכֵךְ הִיתָה גַם הַהוֹדְעָה, שֶׁלֹּא יִיּוּדַע הַשִּׁבְעָה בְּאֶרֶץ מִפְּנֵי הַבְּצוֹרָתִי אַחֲרֵי־כֵן, כִּי כִבְדָה תִּהְיֶה וְעַל־כֵּן תִּבְלַע אֶת זִכְרֵי הַשִּׁפְעָה. זֶהוּ אֲשֶׁר הוֹגֵד לִפְרַעְיָה עַל־יְדֵי חֲלוֹמוֹתַי, שֶׁהֵיוּ חֲלוֹם אֶחָד, וְאֲשֶׁר בָּאוּ אֵלַי, כִּי אֶם־הָאֶרֶץ הוּא. כִּי־צַד נַעֲלָם מַעֲיֵנִי הַדְּבַר עַד לְשַׁעָה הַזֹּאת, נִבְצַר מִמֶּנִּי לְהַבִּיץ. אוֹלָם עַתָּה יֵצֵאֵה אֵמֶת לְאוֹר בַּעֲזָרְתוֹ שֶׁל טֵלָה זֶה, אֲשֶׁר אֲמִיתִי הוּא, אֵךְ מִיּוֹדֵד בֵּי־יְחִידוֹ. כִּי כֶּשֶׁם שֶׁהִיָּה צוֹרֵךְ בִּי, לְמַעַן יַחְלוֹם הַמֶּלֶךְ, כֵּן הִיָּה צוֹרֵךְ בּוֹ, לְמַעַן יִתְנַבֵּא הַטֵּלָה, וְהוֹוִיתָנוּ אֵינָה אֲלֵא נִקְדַּת־מִפְּגַשׁ שֶׁל אֵי־הוֹוִיָּה וְהוֹוִיתָ־תַּמִּיד, הִיסוּד הָעָרָאִי שֶׁבָנוּ רַק אֲמַצְעֵי בִיּוֹדֵי הַנְּצִחָה. אֵךְ לֹא זֶה בְּלִבְדֶּךָ! כִּי נִשְׁאֲלָתָה שֶׁאֲלָה, וְזוֹ הַבְּעִיָּה, שֶׁמִּבְקַשׁ הֵייתִי לְהַצִּיעָה לִפְנֵי חֲכָמֵי בֵּית אָבִי: הֲאִם הִיסוּד הָעָרָאִי הֵיחִיד וְהַמִּיּוֹדֵד מִפִּיק יוֹתֵר עָרֵךְ וְהַדְּרַת־כְּבוֹד מִמְּקוֹר הַנְּצִחָה, אוֹ אֵינָה אֲלֵא זֶה מִפִּיק עָרֵךְ מִן הֵיחִיד־הַמִּיּוֹדֵד. זֶהוּ שֶׁאֲלָה מִמִּין הַשְּׂאֲלוֹת הַנְּאוֹת שֶׁאֵינן לְהֵן לִפְתִּירוֹן, כֵּךְ שֶׁבְּדִיקְתָן מִדִּמְדוּמֵי־עָרֵב עַד דִּמְדוּמֵי־שַׁחַר לֹא תִגִּיעַ אֶל תְּכִלִּיתָה...”

מֵאַחֵר שֶׁרָאָה אֶת תֵּי מִנְדַגְתָּ אֶת רֹאשָׁהּ, פִּסַּק,

„מִנִּי, אֲמַרְהָ, „אֵיךְ תִּקְנֶה לַהוֹד מַלְכוּתְךָ. אֹתָהּ הַפְּגַעַת בְּנוֹ אֶת חֲלוֹמוֹתֶיךָ, שְׂדִימִית, כִּי חֲשִׁיבוֹת־מַלְכוּת חֲשִׁיבוֹתָם, וְאֲשֶׁר רְצוֹנְךָ הִיָּה שִׁיפְתְּרוּ בְּכָל־אֹפֶן,

למען לא יפתרו את עצמם בלא-מעצור. ועתה, לאחר שנמצא הפיתרון בידיך, או שמדמה אתה, שבידיך הוא, הנך מתנהג כאילו בכך כבר הכול נעשה עד גמירה, שוכח את הבשורה בעודנה על לשונך, וכבר אתה צולל בתוך בעיות נאות שאין לישבן ובתוך סברות דחוקות-מופשטות ביותר. האם מנהג-אימהות הוא זה? אפילו מנהג-אבהות לא הייתי מכנה אותו, וקצרה רוחי לחכות עד שישוב זה אל מקומו ואנו נישאר ביננו לבין עצמנו, כדי להוכיח אותך על-כורחי ממרום כיסא-האָם. ייתכן, שנדעוני זה מומחה הוא במלאכתו, ואשר הוא מודיע, אפשרי הוא. כבר אירע, שלאחר חילופי זמנים של שפע וצימצום נפקד מקומו של המכלכל ומנע את ברכתו מן השדמות כמה וכמה פעמים, כך שהמחסור והיקרות הקיפו את הארץ; אמנם כן, כבר אירע הדבר אף שבע פעמים זו אחר זו, בספרי הזכרונות של שושלות-מלכים כתוב כך. אפשר שיאירע ויחזור הדבר, ועל-כן ראית אותו בחלומך. ואולי חלמת כך, מפני שעתידי הוא לארע מחדש. אם זאת היא דעתך, ילדי, הן תתפלא אמך, כיצד אתה שמח אמנם על-אשר הוקנה לך הפיתרון ואף מייקר אתה את ראשך, כלומר, שבמובן מסויים אתה עצמך המצאת אותו, אבל תחת אשר תמהר לכנס מיד את כל יועצך וגדוליך בסוד-המלך, למען תבקש עמהם אמצעים לקדם את פני הרעה המאיימת על הארץ, מיד אתה שוקע בהגיונות שבבחינת מותרות, כגון בדבר נקודת-המפגש שבין אי-הווייה והוויית-תמיד.

„אבל, אמא, הן עוד רב הפנאי!“ קרא אמנחופת בארשת עירנית. „כשאין פנאי מסתבר, שאין אדם יכול להתפנות, אבל אנחנו יכול נוכל, כי צופים אנו לקראת רווחה של ימי שפע. שבע שנים! הן זהו היתרון המשועב, אשר בגללו חפץ היה האדם לכרכר ולפזז ולשפשף את ידיו בהנאה, כי טלה מיוחד זה לא היה כפוף לאותו נוסח אומלל ולא התנבא על ימי-מאָרה שיבואו לפני ימי הברכה, כי-אם בתחילה באה עת-הברכה, הנמשכת שבע שנים! בצדק היית נזופת בי אילו החלה מחר הבעורת ועת הפרות הצפודות. אז, כמובן, לא יכולנו להיבטל אפילו רגע אחד מחובתנו להרהר במציאת הישועה ובאמצעים לקדם את פני הרעה — אם-כי הוד מלכותי מודה בגלוי, שאינו יכול כלל לתאר בנפשו שום אמצעי מועיל כנגד היבול הדל. אולם, מאחר שמניחים לנו בתחילה שבע שנות שבע ממקור מלכותה של האדמה השחורה, ובמשך הזמן הזה תשגשג אהבת העם לאימהותו של פרעה כגון אילן, אשר בצלו יוכל הוא לשבת ולבשר את תורת אביו, אינני רואה, מדוע נהיה אנוסים ביום הראשון מיד... עיניך דובבות, הנדעוני,“ שיסע את עצמו, „ומבטך כה נוקב. האם יש בפיך להוסיף דבר על פתרונו המשותף?“

„לא מאומה“, השיב יוסף, „לכד הבקשה, שתאבה לשחרר מעתה את עבדך ולשלחו אל מקומו, אל בית-האסורים, אשר בו היה נדון לעבודת פרך, אל הבור, אשר מקרבו הרצת אותו למען חלומותיך. כי תמה מלאכתו, ונוכחותו אינה עולה בקנה אחד עם רום-מעלת המקום הזה. בכור יבלה את חיו ושם תשבע נפשו צחצחות מזכרון-הפז הנמשך משעה זו, בה עמד לפני פרעה,

שמש־הארצות היפה, ולפני האם הגדולה, שמזכיר אני אותה במקום השני אך בתוקף הדיבור הכפוף לצו הזמן והזקוק לסדר זה־אחר־זה, אשר לא כתמונה המתענגת על סדר זה־בצד־זה, ומאחר שהזכרת השמות נשמעת לצד הזמן, על־כן למלך יאה המקום הראשון, אבל השנייה איננה השנייה, שכן קדמה האם לבן. עד כאן סדר התור. אפס במקום שאליו אחזור עתה אני העני־ממעש, שם אמשיך בלבבי את שיחתם זו של הגדולים, אשר בל אחטא להתערב בה למעשה. אכן צדק פרעה, אומר או אל נפשי בלא קול־דברים, בשעה ששמח על ההיפוך ועל הארפה היפה אשר בטרם זמן המארה, לפני בוא שנות הרוזן. אבל ע־מה צדקה גם האם, שהיתה קיימת לפני היותו, צדקה במחשבתה ובאזהרתה לאמור, שמיום תחילת ארפת־הברכה ומיום הפיתרון כבר חייבים להקדיש מזימה ועצה לרעה העתידה לבוא — לא למען הסר אותה, — כי עצת־אל אין להפיר, — כי־אם לקדם את פניה בדעת ולהיכון לקראתה מתוך ראיית־הנולד. כי ארפת־הברכה, אשר הובטחה לנו, טעמה איננה טעם הדחייה בלבד, טעם רווחת־הנשימה להקל מעלינו את סבל הפורענות, אלא משמשת היא גם פנאי לדאגה־מראש, והוא האמצעי היחיד שיש לאחוז בו, לקצץ לפחות את כנפיו של עוף־המשואה השחור, לצוד ברשתנו את הרעה המתקרבת, לפעול כנגדה, ולא רק לגדור בעדה ככל־האפשר, אלא אולי אף להפיק ממנה יותר־ברכה! כך או בדומה לכך אדבר אל נפשי בנינוק, כי איך אשמיע דברי בעת שיח הגדולים, והוא עוזן יתר ממכשול־דרך־ארץ. טובה כה גדולה ונהדרת היא, אקרא בלחש, הדאגה־מראש, העלולה בסופו של דבר להפוך את הגיורה הרעה לברכה! ומה רבים חסדי האל, הנותן בלב המלך תבונת צופה־למרחוק בזמן, על־ידי חלומותיו, — לא רק עד למרחק שבע שנים, כי־אם עד ארבע־עשרה מיד, — ובה צפונה הזכות ובה מצוות הדאגה־מראש! כי ארבע־עשרה השנים זמן אחד הן, אם־גם פעמים שבע הן, ותחילתן — בראשיתן, ולא באמצעיתן, והראשית היא היום, והיום הזה הוא יום תצפית על־פני הזמן בשלימותו, והתצפית היא דעת הדאגה־מראש.”

„הן מופלא הדבר“, העיר אמנחותפ. „מעתה, האם דיברת או לא דיברת? הרי דיברת כך, שלא דיברת, אלא הנחתנו לצוותת למחשבותיך־סתר, משמע למחשבות שחושב אתה לחושבן. ובכל זאת כמוך כמי שמדבר. דומה לי, כי המצאת־תרמית המצאת כאן, והעלית בדעתך דבר אשר לא נמצא מעולם.”

„הכול נמצא פעם בראשונה“, אמר יוסף. „אבל מאז וממכת נמצאת דעת הדאגה־מראש ותבונת השימוש הנכון בארפה. לוא קבע אל את צת־המארה לפני צת־הברכה, ולוא גזר שתחל מחר, כי או לא יכולנו לשית עצה, ולא נמצאה תושיה, והנוק אשר יחוללו שנות השידפון בקרב בני־האדם — לא ניתן לרפא על־ידי השבע הבא בעקבותן. אולם, הנה, היפוכו עתיד לבוא, וזמן ניתן, לא בשביל לבזבז, אלא בשביל לתקן את המחסור על־ידי השפע, ולכונן איוון בין השפע ובין המחסור, כך, שנקמץ בעת השפע למען נזין בקמצים את המחסור. זהו הלקח הצפון בסדר החלומות, לאמור, שהפרות הבריאות

עלו בראשונה ורק אחרי־כן הצנומות, ולכך נועד אדוני התצפית ונצטווה לכלכל את המחסור.”

„כוונתך לומר, שיצברו בר למשמרת באסמים?” שאל אמנחותפ.

„במידות גדולות ביותר!” אמר יוסף בתוקף־דיבור. „במידה שונה לחלוטין מכל־אשר עשו את הדבר מעולם, מאז היות הארצות! אדוני ההשגחה יהיה רב־הרודים בשפע. הוא ילחצנו ביד חזקה, ויקח ממנו מנות מנות, כל זמן קיומו יקח את כל הנצרך, למען יוכל אחרי־כן להשתלט גם על המחסור. פרעה הוא מקור השפע; ועל־נקלה ישא העם את העול, באהבתו אותו, ויסבול, שיהיה הוא השליט על השפע בחומרת הלחץ. ומה גם, אם יוכל לחלק מזון בעת המחסור, מה־מאוד תשגשג אהבת־האומן בלב העם. — ובצל אהבתם זו יחמוד וישב ויורה! אדוני־ההשגחה יהיה נודב־הצל אשר למלך.”

באומרו את הדברים האלה פגש מבט עיניו של יוסף ביעף את מבט עיני האם הגדולה, הדמות הקטנה והכהה, היושבת עדיין זקופה וסדורה כצלם־אֵל על מרוס־כסאה ורגליה מצומדות, — את מבט עיניה הפיקחיות והנוקבות, שהיו מכוונות אליו, מזהירות באפלולית בתוך האפילה, בעוד חריצי שפתותיה המשורבטות מביעים חיוך של ליגלוג. הוא השפיל את שמורתיו ככובד־ראש, מנגד החיוך הזה, ועשה כן תוך־כדי מיצמוץ של דרך־ארץ.

„אם יפה האזנתי אל דבריך”, אמר אמנחותפ, „כוונתך היא, ובכך מסכים אתה בנקודה זו לאם, שאמהר מיד ובלי להניח לי ריווח־זמן, אֶנְעַד לזעוד את שריי הגדולים ויעציי, למען יגמרו אומר במרעה, כיצד רודים בשפע בשביל להשתלט על המחסור?”

„פרעה”, השיב יוסף, „לא התברך דווקא במזל משופח בעת הויעודים; הללו שנועדו לפתירת חלום־כתרו הכפול. הוא פתר בעצמו, — ואז מצא את האמת. לו בלבד נשלחה הבשורה ואך לעיניו נפרשה ההשגחה, — ועליר בלבד שוימה המשימה להנהיג את ההשגחה ולשית משטר בשפע, אשר יבוא לפני הבצורת. אמצעי־המשטר הללו חייבים להיות בלתי־רגילים, אשר כמזהם לא הומצעו מעולם וכהיקפם לא נודע לפנים, בעוד שכל הויעודים, נהגים להמציא אך את השגור־הממותן. אחד חלם וגם פתר, — אחד יחליט: ואף יבצע.”

„פרעה אינו מבצע דבר מכל־אשר הוא מחליט”, השמיעה דברה תני האם בקול צונן, ועיניה ניבטות בין יוסף ובין בנה להלן. „זהו רעיון של סכלות. גם אם ננית, שיחליט על דעת עצמו את אשר יש להחליט לפי החלומות — מתוך הנחה קודמת, שיש להחליט על־פי החלומות הללו, — גם אז ימסור את הביצוע בידי גדוליו, שלכך נועדו: הלא הם שני הנציבים, של הדרום והצפון, סוכן המיספנות והרפתות ואשר־על־בית־האוצר.”

„בדיוק כך”, ענה יוסף בהשתוממות, „בדיוק כך אמרתי להשית עם עצמי במאורה, באם עתיד אני להמשיך שם בלבבי את שיתת הגדולים; בדיוק במלים הללו, על כל תגיהן ותגיהן, ובכללן המלים, רעיון של סכלות.”

רצייתי לטעון כנגד עצמי, ואותן חפצתי לשים בפי האם הגדולה ולנוף בעצמי. מתברך אני בלבבי ואתגאה על זאת, שאומרת היא מלה במלה את כל אשר הייתי אני משים בפיה בשבתי בדד בתוך המחילה. את מוצא־שפתייה אני נושא עמי שמה, ואם אָחיה שם ונפשי תשבע צחצחות מזכרונה של שעה זשגבה זו, חפצתי לענות בלבבי ולומר: רעיונות של סכלות הם כל רעיונותי, אבל אחד יוצא מן הכלל: פן אחשוב, כי פרעה, השמש היפה, שמש הארצות, מבצע בעצמו את אשר הוא מחליט, משמע, שלא יפקיד את הביצוע בידי עבדיו הנאמנים באומרו: <אני פרעה! ואתה תהיה כמוני ואת ידך אני ממלא בדבר הזה ואתה תהיה איש־הביניים ביני ובין בני־האדם, כפי שעומד הנרח בין השמש ובין הארץ, למען תהפוך לברכה את אשר נגזר לי ולארצות>, — לא, עדי־כדי־כך לא תפליג סכלותי, דבר אחד מן־הדין שיהיה בחזקת יוצא־מך הכלל, ובלבבי שומע אני ברורות את המלים האלה יוצאות מפי פרעה — כשהוא מדבר, לא אֶל הרבים, כי־אם אל אחד בלבד, ועוד אוסיף לומר בשעה שאיש אינו שומע אותי: לא טובים הרבים במקרה אשר כזה; כי־אם אחד יהיה כפי שאחד הוא הנרח בקרב הכוכבים, המליץ בין אשר־למעלה ובין אשר־למטה, זה היודע את חלומות השמש. בלתי־רגילים צריכים להיות האמצעים כבר בתחילת־המעשה, בבחירתו של האיש אשר יוציאם לפועל — שאם־לא־כן, לא יהיו בלתי־רגילים, כי אם ממותנים־שגורים ובלתי־מספיקים. כי מדוע? כי לא מתוך האמונה יבוצעו, ולא מתוך הדאגה־מראש המיוסדת על הדעת. ספר־נא לרבים את חלומותיך, — הם יאמינו בהם ולא יאמינו, ובחלקו של כל אחד ואחד יפול רק מקצת מן האמונה ומקצת מן הדאגה־מראש, וכל החלקים יחדיו אינם מצטרפים לאמונה שלימה ולא יחוללו את הדאגה המלאה הנדרשת, המצויה רק בנפשו של אחד. ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם, אשר רוח החלום שוכן בקרבו, רוח ההשגחה ורוח הדאגה, וישיתוהו על ארץ מצרים ויאמר לו <והיית כמוני>, למען ייאמר עליו כפי הנאמר בשיר: <הוא היה האיש, אשר צפה את הכול מקצה הארץ ועד קצה, הוא רדה בשפע, באמצעים אשר לא הומצעו כמותם מעולם, למען ימציא צל למלך בימי המחסור.> אלה הדברים העתידיים להיאמר, הדברים שעתידי אני להגידם לעצמי בבור, אשר אם אשמיע אותם פה באוזני האלים, וחטאתי כגס־רוח הקופץ בראש. המתיר איפוא פרעה לעבדו שיסור מאת פניו, למען ישוב מתחת זיו השמש אל משכן צלליו?"

ויוסף הסב עצמו לעומת מסך־הדבורים ודומה היה כשואל בתנועת זרעו לכיוון ההוא, האם נתונה לו הרשות לעבור שם. עיני האלה־האם נתנו בו מבט נוקב, התריצים מסביב לשפתותיה, המלאים בקיאות בהוויות העולם, נתעמקו בחיוך של ליגלוג, אבל יוסף העלים עיניו מכך בכוונה תחילה.

„אינני מאמין“

„הישאר“, אמר אמנח'תפ. „שהה עוד מעט, ידידי! בזריות נאה אתה מקשקש על המצאתך, משמע, שאפשר לדבר מבלי לדבר, או לא לדבר ולדבר אף-על-פי-כן, באשר מניח אדם לאחרים שיקשיבו למחשבותיו, והנה שימחת את לב הוד מלכותי גם בחידוש זה, לבד אשר קירבת אותי עד לפיתרון חלומות-הכתר. הן לא תעלה על דעתך, שיוכל פרעה להרשות לך שתסתלק מבלי ליתן שכרך. השאלה היא רק, איך יגמול לך, — עניין זה אינו ברור עוד להוד מלכותי; שכן, אם אתן לך למשל נבל זה העשוי שריון-צב, המצאתו של אדוני-התעלולים, הרי שהייתי נותן מעט מן המעט לפי דעתי, ובודאי גם לדעתך. על-כל-יפנים קח אותו לפי-שעה, ידידי, קחנו על זרועך, נאה ויאה הוא למראה פניך. הזריז-בתחבולות נתנו לאל הרואה, וגם אתה הן נביא הנך כמוהו, ואגב, גם זריז-בתחבולות. לבד זאת שת אני עצות בנפשי ועז רצוני, לתת לך מקום בחצרי, אם חפץ אתה בכך, ולהעניק לך תואר נאה, כגון, ראש פותרי חלומותיו של המלך, או כיוצא-ב-בו, משהו שיש בו הידור. העשוי לכסות את שמך האמיתי ולהשכיח אותו כליל. לכאורה, מה שמך? בני-אזנה, מניח אני, או אולי נפתנא?“

„כפי שנקרא אני“, ענה יוסף, „לא נקראתי, לא בפי אמי, בתולדת-הכוכב, ולא בפי אבי, ידיד-האלוהים. אך מאז ישטמוני אחים ודחוני אל עומק הבור, ומת אני לאבי, וגונוב גונבתי אל הארץ הזאת, התקרא זה אשר הנני בשם אחר: אוסרסיף שמי.“

„מעניין הדבר“, פסק אמנח'תפ, שחזר ושקע אל עמקי הכרים המרפדים את כסאו הנוח-מן-הנזח, בעוד יוסף עומד לפניו, מחזיק בידו את מתת יורד-הים. „אם-כן, דעתך היא, כי אין אדם צריך להיקרא תמיד בשם אחד, וכי עליו לסגל את שמו לנסיבות, בהתאם לצביון אשר לבש ולאשר קרה אותו ולמצב אשר יימצא בו? אמא, ומה את אומרת? סבורני, שהדבר מוצא הן בעיני הוד מלכותי, שכן מוצאות הן בעיני הדיעות המפתיעות, אשר למשמען פוערים פיהם כל שאר הבריות המכירים רק דיעות גדושות, באשר גם למשמע דבריהם פוער האדם את פיו, אבל מחמת הפיהוק. פרעה עצמו נקרא זה ימים מרובים יותר מדי כפי שנקרא, ומכבר אין תואם סביר בין שמו לבין אשר הנהו ולבין המצב שהוא שרוי בו, עד שמהרה הוא זה זמן רב בסתר לבו, ומטפח את הרעיון, שיכנה את עצמו בשם חדש ונכון, ואף יסיר מעל עצמו את השם הישן והמשגה. מחשבתי זו לא גיליתי לך, אמא, מעולם, יען-אשר לא נוח היה להשיח אתך בכך ביני לבינך, ביחידות. אבל בנוכחותו של מגיד-עתידות זה, אוסרסיף, אשר שם אחר קורא לו לפנים, הנני מגלה לך את מחשבתי, כי זו השעה הכשרה, ודאי, אינני רוצה לעשות את הדבר בחיפזון, אין השיגוי צריך להתרחש מיד, מחר. אבל חייב הוא להתרחש ביום אשר לא ירחק, כי השם אשר נקראתי בו הולך ונהפך לשקר המתבלט יותר ויותר מיום אל יום, למורת רוחו של אבי שבשמיים. חרפה היא, אשר אין לשאתה לאורך ימי. שיהיה שמי נושא שם אָמוֹן, חומס הכיסא, המתימר,

כי בילע את רע-חוראחתי אדוני און ואביהם הקדמון של מלכי מצרים, ועתה הוא יושב על כיסא אֵל הממלכה בחזקת אמוֹן־רע. עליך להבין, אמא'מי, שלאורך־ימים יהיה עלי הדבר לטורח משא כבד, שאיקרא בשמו, תחת אשר אתכנה בשם הנושא חן בעיני אַתּוֹן; כי ממקורו שלו יצאתי, אשר מאוחדים בו מה־שהיה ומה־שהיה. שהרי לאמוֹן שייך ההוֹה, אבל לאבי שייכים העבר והעתיד, ושנינו, הוא ואני, זקנים וצעירים הננו גם יחד, למן הימים שחלפו ולימים הבאים. פרעה זר הוא בעולם, כי ביתו בית הקדומים, עת שאת המלכים את ידיהם אל רע אביהם, עת חור־אֶם־אח'ת הספינסס. ובית משכנו היא אחרית הימים, עת קיום בשורתו, עת אשר כל האדם ישא עיניו אל השמש, האֵל היחיד, אל אבינו רב־החסד, לפי תורת הבן אשר בידו מסורת מצותיו, כי ממנו יצא ובעורקיו דם אביו זורם. הבט וראה, אתה!" אמר ליוסף, "קרב אלי והבט!" הוא הסיר את הבוץ מעל זרועו הרזה והראה לו את העורקים הכחולים בחלק הפנימי של אמת־ידו. "דם השמש הוא זה!"

הזרוע ריטטה; הרטט נראה לעין, אף־על־פי שאֶמנחותפ סמך אותה בידו השנייה. אולם גם יד זו ריטטה בהיבשעה. יוסף התבונן בדרך־ארץ אל העדות חזרו ונסוג אחרי־כן מעל כיסא המלך. האֶם־האֵלה אמרה:

"אתה מתרגש, מני, ואין הדבר יפה לבריאות גופו של הוד מלכותך. לאחר עסק־הפתרונות וכל השיחות האלה היה עליך לנוח על־מנת שתפינה ותפריש לעצמך זמן מן הזמן הנתון לך, בשביל שיבשילו החלטותיך בעניין האמצעים נגד המעוֹתד אולי לבוא, וכמורֶכֶן בעניין הנכבד ע־מאוד, עניינו של שינוי־השם שאתה שוקלו בדעתך, ועוד, אגב אורח, בדבר שכר נאות לנדעוני זה. לך ועלה על מיסתך!"

אולם המלך לא רצה לעלות על מיסתו. "אמא", קרא, "בקשתי שטוחה לפניך, אל־נא תבקשי זאת ממני עכשיו, בעת שאני מצוי במהלך רב־ציפיות כזה! יהא לך סמוך ובטוח, הוד מלכותי איתן בכוחו לחלוטין, ואין בי שמץ סימן של התעייפות. נרגש אני מחמת רוב טובה, וטוב לי מחמת הריגוש. מדברת את ממש בלשון האומנות בילדותי, — בעת היותי עליו ביותר, אמרו לי: עיף ויגע אתה, יורש הארצות, עליך לעלות על מיסתך. כגון פרא־בן־שחץ יכולתי אז להתנהג ועלול הייתי לבעט בחמתי. והנה גדלתי, ואודה לך בדרך־ארץ על דאגתך לי. אולם לבי אומר לי ברורות, כי ראיון זה עשוי להביאנו אל תוצאות נוספות, נאות ביותר, וכי החלטותי יבשילו, לא בשוכבי על יצועי, כ־אם ביתר הצלחה תוך־כדי שיחה עם נדעוני זריו זה, אשר לו אני חייב תודה, ולוא אך על־אשר סיפק לי שעת־כושר להודיע לך, שמתכוון אני לכנות את עצמי בשם אמיתי יותר, אשר שמו של הזחיד כלול בו, הוא אַח־נאַתּוֹן, למען ימצא שמי חן בעיני אבי. הכול צריך להיקרא בשמו ולא בשם אמוֹן, ואם נזפה, ואדונית הארצות, אשר כל הארמון מלא מנעם יופנה, תיתי המתוקה, תלד, בין נסיך ובין נסיכה, או ייקרא זרע־המלוכה מֶרִית־אֶתּוֹן, למען ייאהב על־ידי זה, שהוא עצם־האהבה, — ולא איכפת, אם על־ידי־ךך אמשוך על עצמי את חרונו של הרבי־עצום במקדש נוא־אמוֹן שיבוא

עלי במחאותיו ויאיים עלי בשוט־זעמו של האַיל — יכול אוכל לשאת. הכול אשא ואסבול ברצון למען אהבתו של אבי שבשמיים.”

„פרעה”, אמרה האם, „אינך גותן את דעתך על כך, שאין אנו יושבים ביננו לבין עצמנו — והרי מוטב לברר דברים אלה, המצריכים טיפול מתוך חוכמה ומתינות, דווקא לא באוזני הדעונוני הזה מקרב עם־הארץ.”

„תנוח דעתך, אמא! השיב אמנחותפ. „גם זה בן־גנוסים הוא בעמו, כבר הבהיר הוא עצמו את הדבר — בן נוכל ובן חמודה, ודבר זה יש בו בפירוש מן היסוד המלבב, לדעתי, וגם מה שכבר בילדותו נקרא בשם טלה, מעיד על נועם־הליכות מסויים. ילדים מן השכבות הנמוכות אינם נקראים כך. לבד זאת עשה בי הרושם, שמסוגל הוא להבין הרבה ולהשיב על קושיות רבות, ובייחוד, שאוהב הוא אותי ומוכן לעמוד לימיני כשם שכבר עזרני בפתירת החלומות ובהשקפתו המקורית שלפיה צריך אדם לכנות את עצמו בהתאם לנסיבות ולמצב. הכול היה כבר הולך למישרים והכול נראה שפיר, אילו אך מצא חן בעיני השם שהוא מתקרא בו... אינני רוצה להראות לך פנים הפוכות או להעכיר את רוחך”, פנה שוב אל יוסי, „אבל רוחי שלי עכורה עלי בגלל השם שלקחת לעצמך — אוסרסיף; שהרי שם־מוותה הוא כגון שמו של הפר המת הנקרא אוסר־חֶעֶפִי, ויש בו משום שמו של אדוני־המוות אוסיר, אותו איום בעל־המאזניים היושב על כס־המשפט, שהוא רק צודק אבל אין בו ממידת החסד, ולפני גור־דינו חיל־ורעדה יאחזו את הנשמה הנפחדת. באמונה נושנה זו הכול אפוף חרדות, וכל אשר יש בו — מיסוד המוות הוא, אמונת־אוסר היא, ובן אבי אינו מאמין בה!”

„פרעה”, נשמע שוב קול האם, „מחוייבת אני לחזור ולקרוא אליך ולהתרות בכ שתתנהג במידת הזהירות, ואין אני צריכה לחשוש מפני נוכחותו של פותר־חלומות זה מאחר שכיבדת אותו בראיון ממושך שכזה, והדעתו בלבד, שלפיה נקרא בילדותו בשם טלה, הספיקה לך כאות למוצאו הנעלה. על־כן מותר לו לשמוע, כי מזהירה אני אותך שתתנהג במידת המתינות ובחוכמה. די לך בכך, שמבקש אתה למעט את כוחו של אמון ולהתקומם כנגד כלליות שלטונו, באשר מנסה אתה צעד אחר צעד למנוע ממנו ככל־האפשר את אחידותו עם רע, השוכן באופק, שהוא הוא אַתּוֹן — גם דבר זה בלבד מצריך כבר פיקחותו ותחבולתו המדינית של עולם מלא, ועוד גם שכל קר הוא מצריך, והן הפזיזות המשולהבת — ממקור הרע היא באה. אבל יישמר הוד מלכותך לבל יפגע נוסף־על־כך אך באמונת העם הדבק באוסיר, מלך ארץ־תחתיות, במידה שאינו דבק בשום אלוהית אחרת; שכן הכול שווים לפני אֵל זה וכל אדם מקווה להיכנס אל נצחו ולהיקרא בשמו. חוסה על נטיית לבם של הרבים, כי כל אשר תעניק לאַתּוֹן על־ידי מי־עוֹט דמותו של אמון, הנך חוזר ונוטל ממנו על־ידי הפגיעה באוסיר!”

„אה, אמא, יהיה־נא לך סמוך ובטוח, העם רק מדמה בנפשו, שהוא כה דבק באוסיר!” קרא אמנחותפ. „הכיצד יהיה דבק באמונה, שלפיה אנוסה הנשמה ההולכת אל כיסא־המשפט לעבור תחילה שבע פעמים שבעת שדות הפלחה, שנתונים הם כולם במצור צבא רוחות־חבלה, הבוחנים אותה על כל צעד ושעל

בידיעת שלוש מאות ושישים פתגמי שמירה, מאמרות־כשפים אשר כה קשה לזכורם, — כל אלה חייבת הנשמה המסכנה לדעת ידיעה רהוטה ולהשמיע כל אחד־ואחד במקומו הנכון, שאם־לא־כן, חסומה הדרך לפנייה והיא מתבלעת ונטרפת בטרם תגיע אל הכיסא, אשר גם לפניו צפוייה היא לכך שתיבלע, דהיינו, אם ימצא לבבה קל על המאזניים בעת הישקלו, שכן אז תופקר למפלצת, לכלבה כאימנת. אנא הגידי, היש פה דבר שאפשר לנהות אחריו — הן כל זה למורת רוח אבי שבשמיים הוא, להמרות אהבתו וחסדו! נוכח פני אוסיר מלך־תחתיות הכול שווים, — כן, שווים בבלהה. אולם לפני אבי הכול צריכים להיות שווים בשמחה. כן המצב בעניין כלליותם של אמון ואִתּוֹן. גם אמון רוצה להיות כולל בעזרתו של רע, ומבקש לאחד את העולם בעבודתו, ובדבר הזה דיעה אחת להם. אבל אמון רוצה לאחד את העולם על דרך העבודה מחמת המורא, והיא אחדות של כזב וחשיכה, אשר אין אבי הפץ בה, כי מבקש הוא לאחד את בניו בשמחה ובחיבה!

„מני“, אמרה האם בקול מומעך, „מוטב שתחוס על עצמך, ושלא יוסיף עוד הוד מלכותך להרבות דברים על השמחה ועל החיבה. הניסיון מלמדנו, כי סכנה כרוכה במלים אלה בשבילך, והן מוציאות אותך מגדרך.“

„הן מדבר אני, אמא, רק על האמונה ועל חלון האמונה“, ענה אמנחותפ כשהוא חוזר ומתרוםם בלבטים מרובים מתוך כרו וניצב על רגליו. „על אלה אני מדבר וסגולתי אומרת לי, כי חלון־האמונה חשוב הוא כמעט יותר מן האמונה. למען האמונה נצרך האדם למידה רבה של חלון־אמונה, כי כיצד יאמין אדם באמת כל־זמן שמאמין הוא ברעות־רוח? רצוני להורות את העם תורת אמת, עלי לעקור מלבו אילו אמונות שהוא דבק בהן, — אפשר שמעשה אכזרי הוא, אבל אכזרי הוא מאהבה, ואבי שבשמיים ימחול לי על עוונתי. עוד זאת, איזוהי הנהדרת יותר, האמונה או הכפירה, ולאיוו מהן יינתן משפט הבכורה? להאמין — הרי זו חדות־נפש עצומה. אבל לא־להאמין — אושר הוא, כמעט למעלה מזו: אני מצאתי את הדבר, הוד מלכותי גילה אותה, ואינני מאמין בשדות־הבלהות וברוחות החבלה ובזוללגית שם למטה, אינני מאמין בכל אלה! אינני מאמין! אינני מאמין!“ כך נתן פרעה בשיר קולו, כך רינג, כשהוא מנתר ומרצד ברגליו המשונות, מכרכר מסביב לעצמו ופושט זרועותיו ומכה בשתי ידיו באצבע צרדה. אחר־כך קצרה נשימתו.

„מדוע נתת לעצמך שם־מוות שכזה?“ שאל בקול גונה, משנעצר לפני יוסף. „אם גם מת אתה בעיני אביך, הרי באמת אינך מת.“

„עלי לשתוק לעומתך“, ענה יוסף, „ובשמי הקדשתי את עצמי לשתיקה. כל מי שמקודש הוא ומשומר, הריהו מקודש ומשומר בשביל התחתונים. אינך יכול להפריד את הקדוש והמיועד מעל היסוד התחתון, — כי אליו הוא שייך, — אשר־על־כן שורה עליו הנוגה הבא ממקור שממעל. כל קורבן מקריבים לתחתיות, אך זהו הסוד: כי בכך מטיבים אנו להקריב דווקא לעליונים. כי אלוהים הוא פלילי־השלמות.“

„הוא האור והוא גלגל־השמש המתוק“, אמר אמנחותפ בריגוש, „אשר זהרוריו יחבקו את הארצות לכוששן באהבה, — הוא השולח רפיון בידיים מעוצם האהבה, ורק הזדים, אשר אמונתם נמשכת למטה, ידיהם חזקות. הה, עד־מה ירפו החסד והאהבה בעולם, לולא האמונה באדוני התחתיות ובזולגנית בעלת השיניים הטוחנות! איש לא יוציא מלב פרעה את הדבר, כי מעשים רבים לא היו עושים בני־אדם, ודברים רבים לא היו מוצאים חן בעיניהם לעשותם, לולא האמינו אמונת־תחתיות. היודע אתה, אביר־קנו של אבי הארצי, אח־פרורע, ידיו היו חזקות מאוד, עד שיכול לדרוך בהן קשת, אשר לא היה אדם בארץ שיוכל לדורכה. אז יצא למסעי מלחמה, להכות את מלכי עאָמו ושהב שבעה מהם חיים: אותם תלה על קמרון ספינתו בהיפוך, ראשם למטה, — שערם היתלתל למטה והם הביטו אל העולם בעיניים בולטות מדוממות, משובשות־רואי. אבל זו לא היתה עדיין, אלא ראשית המעשים שעשה בהם, אשר אני לא אגידם, אולם הוא אף ביצע זממו. זה היה סיפור המעשה הראשון, שסיפרו לי אומנותי בעודני תינוק, כדי למסוך בי רוח־מלכות, — אך אני זעקתי מקרב שנתי מתמת הנסך הזה, ואז הוכרחו להבהיל אלי את הרופאים מבית־הספרים, כדי שיהיו מוסכים בי משהו שונה, בחזקת סס־שכנגד. והאם חושב אתה, שהיה אח־פרורע עושה כל־זאת באויביו מבלי שיאמין בשדות־הפלהות ובבעלי־השמות האיומים ובכלבה של אימנת? פקח אוזניך ושמע: בן־האדם יצור חדל־עצה הוא. אין בני־אדם יודעים לעשות דבר מכוח עצמם ולא יעלה על דעתם דבר קל שבקלים מכוח עצמם. תמיד אך מחקים הם את האלים, וכמראה התמונה אשר בה יתארו אותם, כן יפעלו. טהר את האלוהות וטהרת את בני־האדם.“

יוסף לא השיב על מנאם זה, אלא לאחר שהביט אל עבר האָם ובעיניה קרא שרצוי היה לה אילו הושמע נאום־תשובה.

„קשה מאוד“, אמר אחר־כך, „קשה מכל־קושי הוא להשיב לפרעה, שהוא שנון לעילא ולעילא, וכל־אשר יגיד, אמת ויציב הוא, עד שאין אדם יכול לכאורה, אלא להרכין ראשו ולהרחיש, נכון, נכון, או להיאלם דום ולהרדים כל דיבור נוכח האמת שהוא ביטא בשפתיו. ובכל־זאת, הן מודעת זאת, כי פרעה אינו מחבב מנהג זה, להרדים את השיחה, ולעוצרה אצל דבר־האמת, שכן חפצו הוא שהשיחה תתיר את עצמה ותתגלגל הלאה, אל מעבר לדבר־האמת, ותוליך אותנו אולי אל אמת רחוקה יותר. כי אשר אמת היא, איננה האמיתות. רחוקה היא בלי שיעור; ובלי שיעור היא כל שיחה. זו נדידה היא בדרך רבה אל הנצח, המתירה את עצמה בלא־מנוח, או לאחר מנוחה קצרה בלבד ולאחר, נכון, נכון! שמתוך קוצר־רוח, ומתרחקת מעל כל תחנת אמיתות כפי שמתירה את עצמה הלבנה ומתרחקת מתחנותיה בנידית עולמים. אולם עניין זה מביא אותי על־כורחי, בין אם ארצה ובין אם אמאן, בין שיצה הוא ובין שאינו ממידתה של דרך־ארץ במקום הזה, — אל זכר אביר־אביו של אבי הארצי, שקראנו לו בבית תמיד רק בשם לא לגמרי ארצי, בשם הנודד־הסהרני, אם כי יפה ידענו, אגב, כי לאמיתו־של־דבר אבירם היה שמו, שפירושו: אבי הוא רם, וכמ־כן אביו של הרם, אשר מן אור שבארץ

כשדים, ארץ המגדל, הוא יצא, הואיל ולא טובה היתה הארץ ההיא בעיניו ולא יכול לשאת ולסבול שם את החיים, — בשום מקום לא יכול לשאת את החיים, ומכאן הכינוי אשר בו כינינו אותו.”

„הרואה את, אמא”, שיסע המלך את דבריו, „כי גם הנדעוני שלי בן־גנוסים הוא בעמו? לא זו בלבד, שהוא עצמו נקרא, הטלה/ כִּי־אם גם אבי־אבי־אביו היה אחד, שקראו לו בשמות לא־ארציים. בני־אדם שמן השכבות השפלות ומקרב הערב־רב אינם רגילים לדעת, מי ומי היה אבי־אבי־אביהם. — ובכן, היה זה נודד בדרך אל האמת, אבי־אבי־אביך?”

„ובתוקף רב כל־כך”, השיב יוסף, „עד שלבסוף גילה את האלוהים וזכתה אתו ברית, לאמור, שקדושים יהיו זה לזה. אבל תקיף היה גם לבד זאת, גבר שידין חזקות, ובעת שפרצו מלכים־שוסים מארץ הקדם, שורפים ובוזזים את הארץ, ולקחו את לוט אחיו והוליכוהו בשבי, אז נחלץ הוא עם שלוש מאות ושמונה־עשר חניכיו ועם זקן עבדיו אליעזר, לאמור, בסך־הכול עם שלוש־מאות ותשעה־עשר איש, והיכה את השוסים ורדפם עד משמאל לדמשק, ואת לוט אחיו שיחרר מידיהם.”

האם הרכינה ראשה, ופרעה השפיל מבטו.

„האם יצא למלחמה”, שאל, „בטרם יגלה את האלוהים, או לאחר־מכן?”

„באמצע ממש”, השיב יוסף, „באמצעית המלאכה, ומבלי שזו תתיש את כוחו. כי מה תרצה לעשות במלכים שוסים, המשלחים בעירות ובוזזים את הארץ? את שלום־האלוהים לא תוכל לנטוע בלבבם, כי שוטים הם, וזדים נוסף על כך. יכול תוכל לנטוע בהם, באשר תכה אותם עד שיחושו: שלום־אלוהים — ידיים חזקות לו. הן חייב אתה נוכח פני אלוהים באחריות על כך שהדברים יתנהלו על־פני הארץ לפי רצונו, לפחות לחצאין, ולא לגמרי לפי מזימתם של השודדים והמרצחים!”

„היטיב אראה”, אמר אמנחותפ, סר־זועף דרך נערות, „אילו היית אתה אחד מן האומנים שלי בעודני ילד, כי אז סיפרת לי גם אתה סיפורי מעשים על פרעות־ראש המשתלשלים למטה ועל עיניים מלאות דם ומשובשות־רואי.”

„האמנם ייתכן ויקרה”, שאל יוסף, משל כמפנה את השאלה כלפי עצמו, „שפרעה ישגה ויטעה בהשערותיו על־אף שנינותו המופלגת ועל אף בגרותו המוקדמת? קשה להעלות דבר כזה על הדעת, אבל דומה שיקרה לעיתים, לאות, שלבד היסוד האלוהי מצוי בו גם מן היסוד האנושי. שהרי האנשים שהעכירו את רוחו באותם סיפורי מעשית־הילה”, הוסיף להשיח עם עצמו, „הן דבקים היו במלחמה ובחרב־הדמים לשמן, בלא תנאי; ואולם הנדעוני שלו, בן נכדו של הנודד הסהרני, מבקש להביא בשורת שלום־האלוהים למלחמה, ואצל השלום הוא משמיע דברו בשבח התקיפות, משל כסוחר המהלך בין ספירה לספירה, וכאי־ביניים בין אשר־למעלה לבין אשר־למטה. נבערת מדעת היא החרב, אבל על רוך־הלבב לא הייתי אומר, שפיקח הוא. פיקח הוא איש־הביניים, היועץ לו שיצטייד בתקיפות.”

למען לא יעמוד בסופו של דבר כשוטה לפני אלוהים ואדם. מי יתן והורשיתי להגיד לפרעה את אשר עם לבבי!

„שמעתי“, אמר אמנחותפ, „את אשר דיברת עם עצמך. אבל זוהי שוב תעלולה שכזו, המצאה שלך, שמדבר אתה אל עצמך ומעמיד פנים כאילו אין אוזניים לאחר מן הנוכחים. מחזיק אתה על זרועך את מתנת יורד-הים — אפשר, כי משם באה אליך הליצנות, וכי מרוחו של אלה-המשובה חודר משהו אל תוך דבריך.“

„אפשר“, השיב יוסף, „את אשר יגיד פרעה — במרעדו הנכון הוא מגיד. אפשר ואפשר וייתכן מאוד, ואין לדחות את הדבר כלאחר-ידי, ויש להביא בחשבון, כי ייתכן שאותו שיננא שרוי עמנו מבקש להזכיר לפרעה את נוכחותו לאמור, כי הוא שהכניס בלב פרעה את החלומות והוא הביאם מלמטה אל יצוע-המלכות, והוא המשמש גם מורה-דרך למטה, עם כל עליצותו, הוא, ידיד הנרץ והמתים. הוא המליץ, המשמיע טוב באוזני העליונים למען התחתונים ובאוזני התחתונים למען העליונים, הוא איש-הביניים החביב בין השמיים ובין הארץ. כי כל-אשר אינו מתחבר, למורת רוחו הוא, ומותר-ידיעה יש לו על-פני כל יצור, והוא: שייתכן ויהיה אדם כשר ובכל-זאת מתעתע.“

„האם מבקש אתה לחזור ולהזכיר את דודך“, שאל אמנחותפ, „את הפשר המתעתע, שאנוס היה לשפוך דמעות שליש לעיני העולם הממלא צחוק פיהו? חדל מסיפור-המעשה, הנח לו במקומו! הוא מבדה, אבל מעיק. הן ייתכן, כי כל אשר מיסוד המבדה — מעיק הוא תמיד, וכי נשימתנו חופשית ומאושרת היא רק בזיו זהבו של כובד-הראש.“

„דבר פרעה הוא“, השיב יוסף, „ומי יתן והיה הוא הפשר להשמיע כך! רציני וחמור הוא האור, והכוח השואף להגיע אליו מלמטה, אל זיוו הטהור, — מן-הדין שיהיה כוח ממשי באמת, כוח-גבר ולא רק רוך-חיבה, שאם-לא-כן כמתעתע הוא בא ובטרם-עת, וסופו דמעות.“

לאחר הדברים האלה הוא הציץ אל עבר האם — לא במלוא העין; אבל הרחיב מבטו עד-כדי-כך, שיכול היה לראות, האם מהנהנת היא לאות משיכת חסד, אם לא. היא לא הינהנת, אבל דומה לו כאילו התבוננה בו מבלי להסב עיניה, וסימן זה היה אולי משובח יותר מן ההינהן.

אמנחותפ לא הקשיב עוד. הוא ישב בהסיבה, במצב של רפיון מופלג כמנהגו, שהיה מכון במגמה ברורה להפגין כנגד הגינונים הישנים וכנגד חומרתו של אמן: מרפקו נתמך אל המסעד האחורי, ידו השנייה מעוכה בדרך הרגל הנושאת את משקל הגוף בעוד רגלו השנית מוצגת על האצבעות — ולבו נתון רק לדברי עצמו. „סובר אני“, אמר, „שהוד מלכותי הביע רעיון שנון מאוד, אשר רצוי היה שהבריות יקשיבו אליו: על הבדיחות ועל כובד-הראש, על המועקה ועל האושר. מיסוד הבדיחות וכמרא-הרוחין ובחוקת-סכנה הוא גם מלאכות-הביניים של הנרץ בין השמיים ובין הארץ. אבל רצינות צרופה כזהב ובלא רמייה הן קרני-האור של אִתּוֹ, המחברות אותם באמיתות, כורעות המשפיעות טובה, המלטפות בחיבה את

בריאת האב. גלגל-השמש בלבדו הוא האל, אשר ממנו שופעת האמת אל קרב העולם והאהבה הנאמנה.

„כל העולם מטה אוון אל דבר פרעה“, ענה יוסף, „ואין איש, אשר יתעלם ממנו, ומלה אחת ממלותיו לא תיפול ארצה עת ישמיע תורתו. דבר זה יכול ויתרחש באחרים, אף אם ישמיעו איפעם באורח יוצא־מן־הכלל מלים הראויות להתקבל ממש כמלותיו, אבל לעולם לא יתרחש באדון העטרות. זהב־דיבורו מעורר בי זכרו של אחד מסיפורי המעשה שלנו, הוא הסיפור על אדם הראשון ואשתו חווה, שנתחלחלו ואימה נפלה עליהם מחמת הלילה הראשון. כסבורים היו שחזור העולם לתוהו ולאפס וְיִקֵּץ, כי אך האור מבדיל בין דבר לדבר והוא המעמיד כל דבר במקומו — הוא היוצר מרחב וזמן, ולעומתו חוזר הלילה ופורע סדר־ומשטר ומחולל אנדרלמוסיה ויוצר תוהו־ובוהו. לפיכך, כיוון ששקעה החמה, נתבעתו עד אין־שיעור מפני דימדומי בין־השמשות, בשעה שיורדה האפילה ומתפשטת בכל עבר. היו מטיחים ומטפחים על פניהם. הביא הבורא שני רעפים, אחד עינו עמוקה ואפילה ואחד כהה כצל־מוות. היקישם זה לזה ויצא מהם אור, והוא אור מחיקו, אור קדמון מלפני־יולפנים, חדש כברק ועתיקימים יותר מרע; האור ההוא הצית את החשש־הגבבה והתקין סדרים בלילה.“

„נאה ויאה, נחמד וטוב!“ אמר המלך. „רואה אני, כי יש לכם סיפורי מעשים, לא רק ממין תעלולי הליצנות. חבל על אשר לא סיפרת גם על אושרו של אותו אדם־הראשון למראה הבוקר החדש, ברוח עליו שוב האל במלוא תפארתו, כשגירש מקרב העולם את שיבוש־הצורה האפל; כי מי יתאר ומי ימלל נתמתו. אור, אור!“ קרא, בנתקו את עצמו ממצבו הרופף, והתחיל פוסע באולם אנה ואנה, נעצר ונחפו. נעצר ונחפו חליפות, מרים עד ממעל לראשו את זרועותיו המקושטות. או לוחץ את כפות ידיו כנגד לבו.

„הה, נוגה־אִוֶּשֶׁר, שברא לעצמו את העין, למען תפגשוהו במבטה, ברא את המבט ואת המובט, את כוה־התאוששותו של עולם שאינו מודע לעצמו, אלא בסיבתך, האור, אתה, המבדיל הגדול באהבה. הה, אמא, ואתה נדעוני חביב, מה־נהדר על כל הָדָר ומה־יחיד ביקום הוא אתון אבי, ומה יתפעם דמי בקרבי, מה אָגָאָה ואָרְגֶשׁ, כי ממקורו יצאתי, ויודיעני כל יופיו וטובו בטרם יידעם איש זולתי! כי כהיותו יחיד בגדולה ובחסד, כן יחיד אני לו באהבה, אני, הפן, אשר בידי הפקיד תורתו. עת יופיע בנהורת־הרקיע וייצא ממעונת־אֶל ויזרח מקדם, מעוטר שביבי־אֶשׁ כמלך האלים, יגילו הברואים כולם, בפונים יסגדו לו בידיים נשואות וכל חַיַּת הבר תרוץ ותקפץ. כי כל יום ויום חג־ברכה הוא ומועד לשמחה, כתום עת קללת הלילה, עת שקיעת העולם בשיכחת עצמו. צמרמר בשר כל־אדם בשכוח תבל את עצמה, אף־כי זה משפטה למען השב את רוחה. בני־אדם בחדרי משכבם ינחו, ראשיהם מליטים, ישאפו רוח בפיהם, ועין לא תראה את רעותה. ידקחו כל חפציהם מתחת לראשיהם, יגנוב הגנב ולא יידעו; הכפיר יוצא ממאורתו, הנחש להפיש. אך הנה הוא בא וסוגר פיות בני־אנוש, מרים עפעפיהם מעל כוכבי־עיניהם, והם על רגליהם יעמדו, כי אתה העליתם, יטהרו גופם, יקחו

לבושיהם, ייצא אדם לפועלו, לעבודתו עדי-ערב. אור בארץ, האוניות יהלכו צפונה ודרומה, כל דרך פתוחה לנוגה ורחו. דגי היאור יפוזו אל פניו, וגם אליהם יורדות קרני אור. רחוק הוא, הה, רחוק, ואין שיעור לריחוקו, אך קרני זוהרו אל פני הארץ ישבו ובמימי הים, תבלי אהבה על כל ברואיו, כי בלי היותו כה גבוה ורחוק, איך יירום על-פני כול ואיך יימצא בכל-מקום בעולמו אשר יצר חוליות חוליות לפרוש עליהן נפיותו רבת-הפנים: ארצות חורי וכוש ופוט וארץ מצרים; ואדמת בני-נכר, אשר לה נתן את היאור בשחקים, כי יירד עליהם ויפה גלים, ירום כנם על הרריהם, לרוות השדות בערי מושבותם, ולמצרים הוא נובע משאול האדמה ונשקה המדבר, להחיות כל נפש. מהרבו מעשיך, האדון, מלאה הארץ קנייניך! תקופות לשנה עשית, כוננת רבוא-רבבות דמויות, למלא מרחבים וחמנים, למען יחיו בך לבד, ישלימו אוֹרְךָ-ימיהן אשר קצבת להן בעריהן, בכפריהן ובכל מושבותן, בדרכים ועל-פני הנהרות. אתה הבדלת גויים ותתן להם לשונות למען יביעו איש מלתו, כהיפרד מנהגי כל גוי וגוי, אשר אחד הם כולם בין זרעותיך. אלה אדומים ואלה שחומים, אלה שחורים ואחרים כגון הקלב והדם, כה שונים הם נגלים בתוארם, ובכולם אתה נגלית. אפם עקום או פחוס או גם אשר-ייצא-ישר מתוך פניהם; מלבושם שלל-צבעים או כסות לבנה, צמר או פשתים, ככל-אשר יבינו ויחשבו; אך בכל אלה אין סיבה ללעג וקלס אשר ילעיג איש באחיו, כי-אם עניין טוב אשר נעשה על הארץ וטעם לאהבה ולעבודת אל. אתה האל הטוב והמיטיב, מה רב הששון והחוסן בכל הנברא אשר בראת ונתת מזונו; ומה הפעמת נפש עבדך פרעה בחדווה, לבו מלא על כל גדותיו, לב בנך אהובך, הקורא בשמך. אתה עשית זרע באיש, ונפחת רוח בנער בעודנו ברחם האשה. אתה משקיטו לבל יבכה, אוֹמַנַת טובה אתה ומינקת לעובר בבטן, אתה הוא! אתה יוצר מזון ליתוש וגם לפרעוש, לרימה ולתולעת תכין צרכיהן. יגיל הלבב בחלקו ומותריגיל נחלתו, אם תשבע הבהמה בשדה מרעיתך, ועצים ודשאים מתמלאים עסיסים ויפרחו פרוֹחַ, בעוד ציפורים אין-מספר יתעופפו בחרדת-קודש ממעל לאגמי-מייים. אך בזוכרי עכבר קטן בחורו, שם הכנת צרכיו — שם יישב, משם יביטו עיניו-פנינים ואת חרטומו הוא גורף בטלפלפף — עיני מקור דמעה. והס מחשוב על האפרוח המצפצף בעודנו בתוך קליפת ביצתו ומתוכה יבקיע עת שיכלל אל את יצירתו — אז יגיח ויצפצף בכל מאודו וירוף לפניו אנה ואנה, מהיר-בוריותו. בל אזכור את זה, פן אולצתי לנגב את פניי בנוץ העדין, כי זלגו עיניי פלגי דמעות-אהבה... חפצתי לנשק את המלכה, קרא לפתע ועמד מהילוכו, פניו מוסבות כלפי מעלה. „תיקרא מיד נפרת-איתי, הממלאה את הארמון יפעה, אדונית הארצות, רעייתי המתוקה!“

מאשר עדי-בלי-די

בן יעקב נתייגע בעמידתו לפני פרעה כמעט כיגיעתו בעת שהוטל עליו למלא תפקידו של המשרת האילים לפני הזקנים בביתן החמדה. פרעה הצעיר, — * היאור שבשחקים — הגשמים; ע"י להלן, „בין מיים למיים“, עמוד 205. — המתרגם.

שלבבו מלא רחמים על היתוש ועל האפרוח, על העכבר הקטן ועל בן־התולע, — לא הרגיש בכך, ככל־הנראה; חמלתו חמלת־מלכות היתה, הלוקה בשיכחה כלפי מקצת דברים. לא עלה על דעתו ולא על דעת האִם־האֵלה במרוס־שבתה — שניהם כאחד לא יכלו להעלות על הדעת, — שייתכן וחיבים להושיב אותה, אולם אבריו השתוקקו לישיבה עז־מאוד, וכמה ספסליות נאות באכסדרה הפרתית אף מוכנות היו לשמשו בכך.

המעמד היה קשה למדי; אבל כשיודע אדם, מה מוטל על כף המאזניים, הריהו מקבל על עצמו את הייסורים ומחזיק מעמד עד הקץ, — מחזיק מעמד, זוהי המלה, שמעולם לא היתה הולמת שום מצב כשם שהלמה את המקרה הקדמון הזה, פשוטו כמשמעו.

כשהביע הבן את משאלתו, נטלה על עצמה האלמנה־האֵלה את התפקיד, למחוא כף אל כף. משרת־הפנים העומד בפרוזדור הבקיע בין כנפי מסך־הדבורים בכפיפת־קומה ובהעוויה של מתיקות, הוא גילגל את עיניו כשהפליטה תיי: „פרעה קורא לרעייה הגדולה“, — ונעלם. אמנחותפ עמד לפני אחד מחלונות־הקימורים הגדולים, גבו כלפי האולם, והשקיף אל עבר הגנים, נושם במהירות גדולה, בכל כוח חזהו וגוו, מחמת תהילת הבריאה אשר נשא אל השמש. אמו נפנתה אליו והסתכלה בו בדאגה.

רק רגעים ספורים עברו עד שהופיעה היא, אשר נכספה נפשו אליה; נראה שלא היתה רחוקה משם. דלת קטנה, אשר לא נראתה לפני־כן, נפתחה בקיר מימין יחד עם התמונות המצויירות עליה, שתי שפחות נפלו אפיים ארצה על הסף, וביניהן ריפרפה בחיך חיוורין ובפסיעות קטנות וזהירות, מלכת־הארצות הנושאת בבטנה את זרע־השמש, — שמורת עיניה מושפלות וצווארה הארוך נטוי בחיננות חיישנית.

כל עת הופעתה הקצרה לא הוציאה הגה מפיה. שערה היה מכוסה כיפה כחולה, שהאריכה את גולגולתה בצורה כדורית, וליד הכיפה נזקפו אוזניה גדולות, הדקות, המחוטבות בעדינות; בקפלולי דוק שמלתה, שטבורה ושוקיה משתקפים בעדה, בעוד שדיה מכוסים שכמייה וצווארון מתנוצץ בשלל־צבעים, התקרבה כמבוששת אל אישה הצעיר, שפנה אליה בתנועה נרגשת, והוא עדיין גונח כמקצת.

„הנה הנך, יונת־פז שלי, אחות־יצועי החמודה!“ אמר בקול רועד, חיבק אותה ונשק לה על עיניה ועל שפתותיה, ואז התנשקו גם ציצית־הכחש המתנוססים על מצחם. „מוכרח הייתי לראות אותך, ולגלות לך אהבתי, ולוא אך ביעף, כי מרוב שיחי התעטפה עלי נפשי. האם לא הטריחה עליך קריאתי? האין את סובלת כרגע מחמת הריוגך הקדוש? אולי הסב לך הוד מלכותי רעה בשאלה זו, העלולה לפגוע במצפוניך ולעורר את ריגוש הבחילה על־ידי הזכרתה? הנה רואה את, עד מה מיטיב המלך להבין את הכול בעדינותו. עד מה ירחש לבי תודה לאבי, לוא ידעת, שיכולת לעכל היום את פת שחריתנו שהיתה כה טעימה. די, בל אוסיף דבר על כך... רואה את שם את האם הנצחית, יושבת על כסאה; וזה, עם הנבל על זרועו.

סוסם נוכרי הוא וידעונו, אשר פתר לי את חלומותי שחשיבות־מלכות חשיבותם, וידע סיפורי משובה, ובכן ייתכן שאספח אותו אל אחת הכהונות בחצרי, בדרגה גבוהה. הוא היה חבוש בבית־הסוהר, מסתבר, עקב שגגה, כפי שיקרה הדבר לעיתים. גם נִפְרָא־אִסְרָאסְתָּ, שֶׁר־הַמְשָׁקִים שלי הושלך אל בית־האסורים בשגגה, בעוד חברו, שֶׁר־הַאֹפִים ששבק חיים, אשם היה. משני אנשים האסורים בבור, נדמה לי, יימצא תמיד אחד חף מפשע, ושני אנשים מתוך שלושה. כה אדבר בחזקת אדם. אולם בחזקת אֵל ומלך אומר אני, כי עַם־כְּל־זֹאת יש צורך בהם, בבתי־אסורים. וכמִרְכֵן בחזקת אדם הנני מנשק לך, החמודה הקדושה. וחזור ומנשק לך, על עינייך ולהיך ושפותיך, ואל־נֶא תתמהי, שכך אני עושה לא רק בנוכחות האֵם, כִּי־אֵם גם בנוכחות הנוכרי הידעוני הזה. שכן ידעת ידוע, כי אוהב פרעה להפנות את צבינו האנושי כלפי חוץ. ויש בדעתי אף להרחיק לכת בדבר הזה. אין את יודעת עדיין, וגם אמא אינה יודעת. על־כן אשתמש בשעת־הכושר להודיע לכן את כוונתי. יש בדעתי, וזו המחשבה שאני מטפחה, לערוך טיול־תענוגות בספינת המלוכה, כוכב שתי הארצות, ולרגל ההפלגה יתקהל העם בהמוניו אל שתי גדות היאור, מקצתו בסקרנותו הטבעית ומקצתו על־פי הצו. ושם רוצה אני, בלי לשאול בתחילה את פי הכהן הגדול אשר לאמון, לשבת אתך, אוצרי הקדוש, תחת החופה ולהושיב אותך על ברכיי ולנשק לך פעמים רבות ובכל לבי לעיני כל העם. זה יהיה למורת־רוחו של האיש מן המקדש, אבל בלב העם יעורר הדבר התלהבות גיל ויוסיף לו לקח נאה, לא רק על־דבר אושרנו, כִּי־אֵם גם על העניין העיקרי, משמע, על צבינו, רוחו וטובו של אבי שבשמיים. שמח אני על אשר ביטאתי עתה את חפצי. אך אל תחשבי שבגלל הדבר הזה קראתי לך! הודעה זו רק השתרבבה לי במרוצת השיחה. קראתי לך רק מחמת תשוקת־פתע שלא יכולתי להבליג עליה. להראות לך אותות חיבתי. וכן עשיתי. לכי איפוא, עטרת ראשי! פרעה טרוד במידה רבה לאין שיעור, עליו להיוועץ בעניינים נכבדים ביותר עם אמא החביבה, אֵם בת אל־מוות זו, ועם איש־עלומים זה, אשר חותם הטלה בעל־ההשראה טבוע בו, עליך לדעת זאת. לכי, והישמרי עד מאוד מפני נגיחה או בהלה! בקשי שעשועים במראה מחול ובשמיעת נגינת כלי־מיתרים! מרית־אֶתוֹן יהיה שמו על־כל־פנים, אם תלדי במזל־וברכה, ואם טוב בעיניך. רואה אני, טוב הוא בעיניך. תמיד טוב בעיניך כל־אשר חושב פרעה. לוא אך רצה העולם כולו וקבל את אשר יחשוב ויזרה פרעה, או אז טוב היה חלקו. שלום, ברבורתי הצחורה, עביבת־בוקר, נגוהת־פז, — למועד!"

המלכה נעלמה שוב בריפרוף. מאחוריה נסגרה דלת־התמונות, בלא חריץ.

אמנחותפ חזר אל כסאו המרופד, נרגש ונכלם.

"מאוסרות הארצות", אמר, "אשר אדונית כזאת נפלה בחלקו, ופרעה, אשר כה תאשירוהו. האם בצדק אוכל לומר זאת, אמא? המסכים אתה לי, הנדעוני? אם אל חצרי תספחה כפות־חלומותיו של המלך, אשיא לך אשה; זו החלטתי. אני עצמי אבזר לך את הכלה כמעלת כהונתך, ממעמד נשואי הפנים. אינך יודע את מנעמיהם של חיי נישואין. בשביל הוד מלכותי, כשם

שהוראית לדעת על-ידי מחשבתי בדבר מסע-התענוגות בפומבי, בשביל הוד מלכותי הם משמשים בפועל-ממש כביטוי וכסמל לחלק האדם שבי, ונפשי קשורה בהם במידה שאין הפה יכול לאומרה. כי הנה, פרעה, לא רם לבבו — ומי איפוא ירום לבבו בעולם כולו? בך, ידידי, חש אני לדאבון-לב, על-אף נימוסיך הנאים כשהם לעצמם, אורח גאוה — אומר אני אורח גאוה, הואיל ואינני מכיר את גאוותך, אך לבי אומר לי, שהיא כרוכה באשר הודעת לנו, שמשומר ומקדש אתה באיזה אופן שהוא, משמע, מופרש לשתיקה ולתחתיות. משל כאילו כליל-קורבן היה זר לראשך, העשוי ציצי פרח אשר, הצנע-לכת' שמו נקרא — והנה, על-כן עלתה בי המחשבה להשיא לך אשה.

„ביד העליון אנוכי“, ענה יוסף. „כל אשר יעשה עמדי, לטובתי יעשה. אין פרעה יודע, עד מה נצרכתי למידת הגאוה, אשר תגונן עלי מפני מעשה האון. משומר אני לאל בלבדו, שהוא ארוס לשבטי, ואנחנו הארוסה. אולם, כשם שנאמר על-דבר הכוכב: „בערב אשה ולבוקר איש“, כן ייצא מקרב הכלה בחור-המדבר-נכבדות, בבוא עיתו.“

„לבנם של הנוכל והחיננית יאה כפל-טבע שכוה“, אמר המלך כאיש הבקי בהוויות העולם. „אולם“, הוסיף, „הבה ונשיח בכובד-ראש ולא על דרך השעשועים, בעניין החשוב ביותר! אלוהיכם, מי הוא, ומה טיבו? איחרת להודיעני, או נמנעת להגיד לי דבר ברור. אבי אבי-אביך גילה אותה, לא כן אמרת? פירושו, שכאילו מצא את האל האמיתי והיחיד. האם ייתכן, שהתרחש הדבר הרחק ממני וימים רבים לפני היותי, והאמנם היה היה איש שגמר אומרו, כי האל היחיד הוא גלגל השמש, בורא המבט והמובט, אבי שבשמיים, אב-העולמים?“

„לא, פרעה“, השיב יוסף בבת-שחוק. „הוא לא נעצר אצל גלגל-השמש. הוא היה איש נודד, וגם השמש לא היתה, אלא מקום תחנונו בנדודיו הקשים. חדל-מנוח וחדל-שפק היה, — רצונך, קרא למידה זו בשם „גאוה“, ואז אתה טובע במלת-הדופי חותם של כבוד והכרת, שאין להיות בלעדיי. כי גאוותו של אותו איש התבטאה בהכרתו, שחייב אדם לעבוד לעליון בלבד. על-כן הוליכותו הרהוריו אל מעבר לשמש.“

פני אמנחותפ התכרכמו. הוא ישב בכפיפה, עד שהיטה לקדים גם את ראשו, בפיאה הנוכרית הכחולה, ומיעך את קצות אצבעותיו בסנטרו.

„עתה שימי לב, אמא! למען כל היקר לך בעולם, שימי לב!“ נאנק בלחש, אך לא הסב בה-בשעה את ראשו אל אמו, כי עיניו האפורות נסתמרו ודבקו ביוסף בלי עיפעוף, במאמץ רב, משל כמבקש לקרוע את הצעיף החופף עליהן.

„הלאה, דבר!“ אמר. „הפסק! הפסק, והלאה! הוא לא נעצר ולא עמד? הוא חדר ופרץ אל מעבר לשמש? דבר! שאם לא תדבר, אדבר אני עצמי, אף-כי לא אדע, מה אדבר.“

„הוא הכביר על עצמו מחמת גאוה שבהכרח“, אמר יוסף, „על-כן נמשת.“

הוא התגבר על נסיונות רבים, נסיונות עבודת־אל, כי לעבוד רצה, אבל לעליון
לפני העליון בלבד, כי רק דבר זה היה כשר בעיניו. האדמה, האם, ניסתה
אותו, זו המצמיחה פרי ומקיימת את החיים. אבל הוא ראה את צמאונה, אשר
רק השמיים שוברים אותה, לכן הסב את מבטו כלפי מעלה. אז נתנסה על־ידי
קול המון העבים, רעש־סופות, מטרות־עז, הברק הכחול היורה למטה וזעם נפץ
הרעם. אבל הוא טילטל את ראשו כנגד הניסיון, כי נשמתו גילתה לו שכולם
כאחד אינם אלא כעומדים במדרגה שנייה. לא טובים הם, כך אמרה לו נשמתו,
לא טובים הם ממנו עצמו. — ואפשר שנקלים הם ממנו, אף־על־פי שעצומים
הם. עצום הוא גם הוא לפי צביונו, אולי גם עצום מהם, ואס־כי עומדים הם
ממעל לו, הרי זה רק מבחינת המקום, אך לא מבחינת הרוח. לעבוד להם,
אמר, פירושו, לעבוד לקרוב ולנמוך מאוד, ומוטב שלא לעבוד כלל מלעבוד לקרוב
ולנמוך, כי תועבה היא.

„טוב“, אמר אמנחותפ, כמעט בלא קול והיה לש את סנטרו. „טוב, עמוד;
לא, הלאה! אמא, שימילב!“

„באמת, היכן תימצא תופעה, אשר לא העמידה בניסיון את אבי־האבות!“
אמר יוסף. „צבא־הכוכבים היה אחד מאלה, הרועה והעדר. אכן, הללו היו רחוקים
ורמים ונתיבתם רבה. אולם הוא ראה אותם נפוצים מפני נוגה כוכב־השחר, —
שהיה אמנם יפה, ובן כפל־המין ועתיר קורות ומעשים, אבל חלש, חלש ביותר
נוכח זה, אשר את בואו בישר, ובכן החווירו פניו וייעלם. כוכב־השחר המיסכן!“
„כלא רחמיך!“ ציווה אמנחותפ. „תרועת ניצחון היא העולה מכאן! כי
מפני מה החווירו פניו ומי זאת שהופיעה על־פי בשורתו?“ שאל בגאון ובהטלת־
מורא ככל־אשר יכול.

„מִן־הסתם, ברור, השמש“, ענה יוסף. „ומה קשה הניסיון לזה הנכסף אל
עבודת־האל! לפני טובה ואכזריותה היו כורעים ומשתחווים סביב גוי הארץ.
ומה יפה המנוחה והרווחה בצירוף כוונת־לבו אל כוונת־לבם, ומה טוב־ונעים
להשתחוות יחד עמהם! אולם, אין־שיעור לזהירותו של האב הקדמון, ואין מידה
לתנאים שהציג לפני המבוקש. לא המנוחה ולא הרווחה מכריעות, אמר, כי
עיקרו של דבר הוא להימנע מן הסכנה הגדולה הצפויה לכבוד האדם, באם יקדים
להשתחוות ולא לעליון שבעליונים ישתחוה. אדיר אתה, אמר הוא לשמש־
מרדוך־בעל, ועצום כוחך להשפיע ברכה ולהוריד קללה. אבל משהו יש בי,
בתולעת, העולה עליך והמזהיר אותי לבל אשגה ואחליף את העדות־לדבר
בדבר עצמו. ככל־אשר תשגא העדות, כן יגדל הכישלון, באם איפתה להשתחוות
לפניה תחת אשר אשתחוה לפני זה, שהיא מעידה עליו. אלוהית היא העדות,
אבל לא אלוהים. גם אני עדות הנני, יחד עם דמיונותי ורעיונותי, עדות
הממריאה אל ממעל לשמש, אל־מי שמעיד אני עליו ביתר עוצמה משתעיד
השמש, אל־אשר להטו גדול מלהט השמש.“

„אמא“, לחש אמנחותפ, בלי להסב את עיניו מיוסף, „מה הגדתי אנוכי?
לא, לא, לא הגדתי, כי־אם רק ידעתי, שכן הוגד לי. בעת אשר היתה

עלי הרוח בפעם האחרונה והיה לי גילוי לשם תיקון התורה — שאיננה שלימה כלל, ולא אמרתי מעולם שמוכנה ומושלמה היא — אז שמעתי את קול אבי הדובר אלי לאמור: אני להטו של אֶתֶּן, הלהט הצפון בו. אבל ריבוא־רבבות שמשות יכולתי לזון בלהטיי. אם תקרא לי בשם אֶתֶּן, ידוע תדע, כי שם זה טעון תיקון, וכי לא בשמי האחרון קראת לי. שכן שמי האחרון הוא אֶדוֹנֵי אֶתֶּן, כך שמע פרעה, ילד־שעשועיו של האב, ואותם הדברים הביא עמו מתוך חזונו. אך הוא החריש, וישכחנו עקב שתיקתו. פרעה נטע אמת בלבבו, כי אביו הוא האמת. אך ערב הוא לנצחון התורה ומידו יבוקש, שיקבלה כל בני־אנוש, ודאגה בלבבו, פן תהיה התורה הזאת, המתוקנת והטהורה עד למידת האמת המזוקקה, בלתי ניתנת להוראה. יראה ומצוקה כבדה היא, שאין להבינה לאדם החופשי ממידת אחריותו של פרעה; כי על־נְקֵלָה כה ייאמר: לא את האמת נטעת בלבבך, כי אם את התורה בלבד! אבל התורה היא הדרך היחידה לקרב בה את הבריות אל האמת. חייבים לתקן אותה; אך אם ייעשה הדבר במידה הנוטלת ממנה את הסגולה לשמש דרך לאמת, — הנני שואל את אבי ואתכם: האם לא תתאמת אז על־אחת־כמה־יוכמה תוכחת זו, לאמור, שצפונה התורה בלב לבנוק האמת? הנה מראה פרעה לבני־האדם את תמונת סמל האב בהדרת־כבודו, כפי שעשויה היא בידי עבדיו האמנים: דיסקית הזוהב, אשר קרני אור יוצאות ממנה אל כל בריאתו, וקצותו כאותן ידיים המלטפות בחיבה את הבריאה, סיגדו לו! הוא אומר, זהו אֶתֶּן אבי, אשר דמו זורם ברהטי גופי, ואשר נגלה לי, ואולם רצונו להיות אב לכולכם, למען תהיו בו יפים וטובים! ועוד הוא מוסיף לאמור: סלחו לי בני־אדם, אהוביי, שמחמיר אני עם מחשבותיכם! ברצון הייתי חס על תמימותכם. אבל על־כורחי ייעשה כן. לכן אומר אני לכם: לא לתמונה תשתחוו ותעבדו בעת שתשתחוו לה, ולא לה תשירו מזמורי תהילה בעת אשר תשירו, כִּי־אם לזה אשר תמונתו היא, האמנם יפה תבינו, לגלגל־השמש האמיתי, לאבי שבשמיים ממעל, שהוא אֶתֶּן; כי לא התמונה — השמש! גם זה כבר חמור; וזהי תביעה־של־מסה מאת בני־האדם, ומתוך מאה ישיגוה תריסר. אך אם יכביר המורה וכה יאמר: עוד מאמץ אחד מבקש אני להטיל עליכם נוסף על הראשון ולמען האמת, אם־כי צר לי מאוד על תמימותכם. כי התמונה — תמונתה של תמונה היא ועדותה של עדות. לא לגלגל־השמש הממשי בשמיים ממעל תכוונו את דעתכם בעת שתקטרו לפני תמונתו ותהללוהו בשירה, — גם אל זה לא, אלא לאדונו של אֶתֶּן, שהוא הלהט בקרבו והוא המנחה אותו במסילותיו, אז ארחיק ללכת יותר מדי, ורב מדי הוא להבנת התורה, ומתוך שנים־העשר לא יבין אותה גם אחד. רק פרעה עצמו יבין אותה, הואיל והוא מצוי מחוץ למניין, והן עליו להיות מורה לרבים. קלה היתה תעודתו של אביך הקדמון, הוי הידעוני, אף כי החמיר על עצמו הוא רשאי היה להכביד על עצמו ככל חפצו, ושואף היה אל האמת למען עצמו ולמען גאוותו, כי רק נחדד היה, אולם אני מלך הנני ומורה, ואסורה עלי המחשבה אשר לא אוכל להורותה.

ואיש כמוני עדימהרה ילמד לבלתי חשוב מחשבה שאין להפיצה ברבים. אז כיחכחה תני, האם קישקשה בתכשיטיה, שלחה מבטה אל החלל ואמרה: „ראוי פרעה לתהילה בשעה שמתנהג הוא בחוכמת אמונה מדינית וכשהוא חס על תמימותם של הרבים. על־כן הזהרתי אותו לבל יפגע בעם הדבק באוסי, מלך ארץ־חתיות. ועוד זאת, שאין סתירה בין התחוסה ובין הדעת, ואין מעמד־המורה אנוס לטשטש את הדעת. מעולם לא הורו כוהנים להמון העם את כלא־אשר ידעו הם עצמם. הם מסרו לו את המועיל ושמרו בחוכמה, בתחום המקודש, את כלא־אשר לא יספון לעם. כך התקיימו הדעת והחוכמה זו בצד זו, האמת והתחוסה. עצת האם היא, כי כן יקום ויעמוד הדבר.“

„תודה, אמא“, אמר אמנחותפ, כשהוא מרכין ראשו כלפיה בענווה. „תודה על תרומתך. יקרה היא עד מאוד, וכבוד יינתן לה לעולמי עולמים. אפס, כי משיחים אנו בפרשיות שונות. הוד מלכותי מדבר על הכבלים שההוראה נותנת על הרעיון האלוהי. ואת מדברת על חוכמת המדינה הכהונית, המפרידה בין התורה ובין הדעת. אולם פרעה אינו רוצה להתנהג בגאווה, ואין גאווה גדולה מגאווותה של הפרדה כזאת. לא, אין בעולם גאווה כגאוות ההפרדה בקרב בני־האב, להבדיל בין יודעי־נסתרות ובין הדייטות. להורות תורה כפולה: בחוכמה להמוני־העם, ובדעת בחוג אנשי־שלומנו. עלינו להביע את אשר ידענו, ועלינו להעיד על אשר ראינו. אין פרעה מבקש, אלא לתקן את התורה, ודבר זה כבד עליו עקב מלאכת ההוראה. ובכל־זאת כה הוגד לי: „אל תקרא לי אָתוֹ, כי השם טעון תיקון. קרא לי אדונו של אָתוֹ, אולם אני שכחתי בגלל השתיקה. וראי־נא, ראי, מה פעל האב למען בנו אהובו! מלאך ופותר־חלומות הוא שולח אלינו, וזה פותר את חלומותי, חלומות של־מטה וחלומות של־מעלה, חלומות שחשיבותם חשיבות־מלכות וחלומות שחשיבותם חשיבות־השמיים, למען יעורר בו את הידוע לו, למען יפתור לו את אשר הוגד לו. הוי, עדימה יאהב האב את בנו, המלך, אשר ממנו יצא, עדי־אשר ממרומו שלח אלינו ידעוני, שמסורת־אבות היא בידינו מאז, שראוי לאדם כי ישאף אל העליון בעליונים!“

„לפי הידוע לי“, הביעה תני בצנינות, „הגיע הידעוני מלמטה, מתוך בור בית־הסוהר, ולא מלמעלה.“

„הה, ולדעתי אין זה, כי־אם מעשה־משובה, וכך הגיע מלמטה“, קרא אמנחותפ. „ועוד זאת, הרי מבחינת האב אין משמעות רבה במלים, מעלה ומטה, שכן יורד הוא והופך את התחתון לעליון, ומקום שהוא מאיר, הוא הנקרא, למעלה. על־כן פותרים מלאכיו חלומות של־מטה ושל־מעלה בוריונות, כאחת. הלאה, הידעוני! האם אמרתי, הפסק? אמרתי, הלאה! אם אמרתי, הפסק, כוונתי היתה: הלאה! אותו נודד מארץ קדם, אשר מיוצאי חלצני אתה, לא נעצר אצל השמש, אלא שאף אל ממעל לה?“

„כן, ברוח“, ענה יוסף בבת־שחוק. „כי מבחינת הבשר לא היה, אלא תולעת על־פני האדמה, חלש יותר מרוב היצורים אשר מסביבו וממעל לו. ובכל־זאת מיאן להשתחוות ולסגוד לפני אחת מן התופעות האלה, שכן יצורים

היו ודברים של עדות, ממש כמוהו. כל יש, אמר, יצור הוא; ולפני היצור עומדת הרוח, ועליה הוא מעיד. כיצד אוכל איפוא לעשות שטות זו, ואיך אקטר ליצור, ולוא יהיה עצום ככל-אשר יהיה, — אני, שהנני עדות מדעת, בעוד שכל השאר אמנם עדות הם כמרכן, אבל אינם יודעים? האם אין בי משהו מן היסוד אשר עליו מעיד כל נמצא, מישותו של היש, שהוא גדול מכל יצוריו, והוא קיים מחוץ להם? הוא קיים לעולם, ואס-כי הוא מקומו של עולם, הרי העולם אינו מקומו. רחוקה השמש, לא פחות משישים פעם שישים ריבוא מילין, וקרני אורה בכל-זאת מגיעות אלינו. אולם, מי שמנחה אותן במסילותן, רחוק רחוק מי ימצאנו וקרוב קרוב בה במידה — קרוב מכל קרוב. בעיניו אין חילוק בין רחוק לקרוב, יען כי אין לו מקום ואין לו זמן, ואם כי העולם נמצא בו, הוא אינו נמצא בעולם, כי-אם בשמיים.

„האם שמעת, אמא?“ שאל אמנחותפ בקול מומעך, ועיניו התמלאו דמעות. „האם שמעת את הבשורה, אשר המציא לי אבי שבשמיים עליידי איש-עלומים זה, אשר מיד, בהיכנסו אלי, הכרתי בו אותותיו, ואשר פתר את חלומותי? כי חפצתי לומר: שלא הגדתי את כל-אשר הוגד לי בחזוני, כי באשר החרשתי, שכחתי את בשרתו. אולם כאשר שמעתי, לא אָתון תקרא לי, כי אדונר-של-אָתון שמי, אז הוספתי לשמוע גם זאת: אָל תקרא לי אבי על-חוג-השמיים, כי שם זה טעון תיקון. קרא לי אבי-שבשמיים? כך שמעתי והצפנתי את הדבר בלבי, כי נחרדתי מפני האמת בדאגתי לתורה. אבל זה אשר העליתו מבור-כלא, פותח את פלאה של האמת, למען תצא מקרבו ותופיע בנפיות ובאורה, והתורה והאמת חובקות זו את זו כפי שהמחבק אני את זה.“ עפעפיו ירדו דמעות בשעה שהתנשא בעמל רב מעומק כסאו המרופד, ואז חיבק את יוסף ונשק לו.

„כן, קרא, כשחזר להלך הנה והלום בפסיעות מהירות באכסדרה הפרתית, מן מסך-הדבורים אל החלונות וחזרה, כשידי מונחות על לבו, — „כן, כן, בשמיים ולא על-חוג-השמיים, רחוק מכל-רחוק, וקרוב מכל-קרוב, ישותו של היש, שאינו מביט אל המוות, שאינו מתהווה ומת, אלא קיים, אור-התמיד, שאינו זורח ושוקע, המעיין שאינו פוסק, מבוע החיים, האור, הנפיות והאמת, — הוא האב, כך הוא נגלה לבנו, לפרעה, הנח בחיקו, והוא מראה לו את הכול, את כל-אשר עשה. כי הוא עשה את הכול, ואהבתו נמצאת בעולם ואין העולם מכירו. אולם פרעה הוא צד, ומעיד על אורו ועל אהבתו, למען יאושרו בני-אנוש כולם, ויאמינו, אף-כי אוהבים הם עתה את החשיכה יותר מן האור המגיה בקרבה. כי לא יבינו ולא ישפילו, על-כן מעשיהם מעשי-און. אבל הבן, זרע האב, יורם, רוח-פז הוא האור, רוח-אב, ואילו שואף הכוח במאמציו ממעמקים אימהיים, למען יודפך בלהבו וייהפך לרוח באב, חדל-חומר הוא אָל, כקרן-שמשו, כי רוח הוא, ופרעה מורה אתכם לסגוד לו ברוח ובאמת. כי הבן מכיר את האב, כפי אשר מכיר האב אותה, וגמול טוב, גמול מלכות, ישלם למאמינים בו ולשומרי מצותיו — הוא יגדלם ויעטרם בפני יען-אשר

את האב יאהבו בבו, אשר מקרבו יצא. כי לא דבריי הם הדברים האלה. כי אם דברי אבי אשר שלתני, לבעבור יתאחדו כולם באור ובאהבה, כפי שאחד הננו, אנחנו, אני והאב..."

הוא העלה בת־שחוק של אושר מופלג וכאחד התפשט עליו חוררוך מות, הוא נשען אל קיר־התמונות, כשידיו נתונות על גבו, עצם את עיניו, ואם כי ניצב קוממיות, רוחו בל עמו.

איש נבון וחכם

תני, האם, ירדה במדרגת מושבה אל האולם והתקרבה בפסיעות קצרות ואמיצות אל המסולק. היא התבוננה בו רגע, העבירה את אצבעותיה על לחיו בליטוף־חיבה קליל, אשר הוא לא הרגיש בו ככל־הנראה, ואחרי־כן פנתה אל יוסף.

"הוא ירוממך כבוד", אמרה בחיוך מר. אבל פיה המשובט וחריציו עשויים היו כך, שחיוכה לא יכול להיות אלא מר. יוסף הביט אל עבר אמנותפ בבהלה.

"אל דאגה", אמרה היא, "אין הוא שומע אותנו. יש לו מיחוש של קדושה והתפשטות־הגשמיות, אין כל רע. ידעתי, כי זה יהיה הסוף, מאחר שפה הירבה לדבר על השמחה ועל החיבה. הדברים האלה תמיד מגיעים לסיום כזה, ולפעמים לסיום של קדושה חמורה יותר. כבר בעת שדיבר על העכבר הקטן ועל האפרוח, ידעתי, כי כך יתגלגלו הדברים, אולם ביתר־ביטחון ראיתי זאת בשעה ששק לך. עליך לראות את הדבר באור מדוהו הקדוש." "פרעה אוהב לנשק", העיר יוסף.

"כן, במידה מופרזת", ענתה היא, "סבורה אני, שפיקה אתה למדי ומבין כהלכה, כי טמונה בכך סכנה לממלכה, אשר לה אָל גדול־ועצום בפנים, ואויבים האורבים לה בקנאה מבחוץ, ובהם גם מעל־מס, הזוממים מרידות. עליכן יפה היה בעיניי כפי שדיברת לפניו על תוקפו של אביך הקדמון, אשר לא נחלש מחמת הגותו הגות־אָל."

"אינני איש מלחמה", אמר יוסף, "וגם האב הקדמון היה לוחם רק לרגל הנחיצות הגדולה ביותר. אבי היה איש תם וישר־אוהלים ונוטה להרהורים עמוקים, ואני בנו מאשתו האהובה. אמנם בקרב אחיי, שמכרוני, נמצאים אחדים, שהוכיחו את כושרם למעשים של פראות רבה. גיבורי־מלחמה היו התאומים, אשר כך אנו קוראים להם, אף־על־פי ששנה תמימה מפרידה ביניהם. אבל גם גדיאל בן־הפילגש חובש היה שריון, אם מעט ואם הרבה, לפחות בימי היותו עמו."

תני טילטלה את ראשה.

"מנהג משונה יש לך", אמרה, "בשעה שאתה מדבר על־אדוות שבטך — בחזקת אם הייתי קוראה לו מנהג של התפנקות. הכול־באשר־לכול דומה לי, שאתה מייקר את ראשך, וראוי אתה בעיני עצמך לכל גדולה זו"

„הרשיני, אשה דגולה, שאפרש את דבריך“, אמר יוסף, „לאמור, ששום גדולה אינה עשויה להפתיע אותי.“

„לטובתך היא על־אחת־כמה“, השיבה אָם המלך. „הן אמרתי לך, שירוממך, וקרוב לודאי — במידה מופרזת. עדיין אין הוא יודע את אשר עתיד הוא לעשות, אבל בשובו ידוע ידע.“

„פרעה רומם אותי“, ענה יוסף, „באשר זיכה אותי בשיחה זו בענייני דעת־אלוהים.“

„פיטומי מלים“, דחתה את דבריו בקוצר־רוח. „אתה עצמך כיוונת את השיחה, למן המלה הראשונה נתת את הדברים בפיו! לפניי אינך צריך לשחק תפקידו של ילד, או טלה, כפי שקראו לך מפנקיך בבית. אשה מדינאית אני, לא כדאי לך, להעמיד פני תם, שינה מתוקה וחלב אם, אפ־לא־כן, חיתולים ומרחץ חם/ אלה הן דאגותיך? חד־ל־נא ממני בכמו אלה! אינני מתנגדת כלל לחוכמה המדינית, אני מעריכה אותה, ואינני מטילה בך דופי על־אשר השתמשת בשעת הכושר, שיחתכם בענייני דעת אלוהים הן היתה גם שיחת אֱלִים, ולא רע היה סיפורך על אותו אֶל־משוֹבוֹת, גנב־תחבולתן בן העולם הגדול, אדוני התועלת.“

„סלחי, האָם הגדולה“, אמר יוסף, „פרעה היה המספר על־אודותיו.“

„רגיש ובעל תפיסה מהירה הוא פרעה“, השיבה היא. „אשר הוא סיפר, מנוכחותך נכנס בלבבו, הוא חש בך, ודיבר על האֶל.“

„התנהגתי לפניו בלי פחש, המלכה“, ענה יוסף, „וכן אתנהג תמיד, ויגזור עלי כל אשר יגזור. חי פרעה, לעולם לא אבגוד בנשיקתו. ימים רבים עברו מאז קיבלתי את הנשיקה האחרונה. הדבר היה בדותן, בעמק, אז נשק לי אחי יהודה לעיני בני ישמעאל, קוניי, כדי להראות להם מה יקרה בעיניו הסחורה. את הנשיקה ההיא מחה עתה בנך אהובך בנשיקתו. אולם למן הרגע ההוא מלא לבי חפץ: לעובדו ולעמוד לימינו ככל־אשר אוכל וככל־אשר הוא עתיד לנפות את כוחי!“

„כן תעשה, עבוד לו ועזור לו!“ אמרה המלכה וניגשה אליו, וקירבה אליו את קומתה הקטנה, האיתנה, והניחה את ידה על כתפו. „האם מבטיח אתה זאת לאָם? דע, כי רבה ונוראה מצוקתי על־דבר הילד — אבל הן ידעת. פיקח אתה עד להכאיב, ודיברת אפילו על הכשר המתעתע, באשר נתת בפי השיננא ההוא את דברי החוכמה, משמע, שיכול אדם להיות כשר ואף־על־פי־כן מתעתע.“

„עד עתה לא נודע ולא הופר הדבר“, ענה יוסף. „יסוד מוסד הוא מעתה, גוירת־גורל, שיכול אדם להיות כשר בדרכו ולא הוא הכשר לשם אותה דרך. עד עצם היום הזה לא היתה כזאת, אבל מעתה ואילך היתה תהיה תמיד, שוב ושוב. ליראת־כבוד ראויה כל הנחת־יסוד. ולה נָאֵה האהבה, כשהיא נחמדת כגון בנך החינני!“

אנחה עלתה מפאת פרעה, והאם פנתה אליו. הוא זע, מיצמצץ בעיניו, התיק את גבו מעל הקיר, והגוון הטבעי חזר אל לחניו ואל שפתותיו.

„החלטות“ הביע בתחילה, „החלטות יש לקבוע פה. הוד מלכותי השמיע שם בתוקף, כי אין לי עוד פנאי, וכי עלי לחזור מיד אל הכרעות-מלכות, ובלא דיחוי. סלחו לי את סילוקי“, אמר בבת-שחוק, בעוד הוא מונהג בידי אמו אל כסאו ושוקע בתוך ריפוד הכרים. „סלחי את, אמא, וגם אתה, ידעוני חביב! פרעה“, הוסיף בהירהור חייכני, „לא היה צריך להתנצל, כי שלטון בלי-מצרים שלטונו, ועוד זאת, שהוא לא הלך, כי-אם הובל. אך הוא מתנצל אף-על-פי-כן, על-דרך האדיבות. אולם, עתה נשוב אל עסקינו! יש לנו זמן, אבל לא בשביל לבזבזו. עלי על מושבך, האם הנצחית, אם רשאי אני לבקש זאת ממך ביראת-כבוד! לא יאה הוא, שתהיי עומדת בעת אשר בנך נח על כסאו. רק עול-הימים בעל השם-שלמטה יעמוד-נא עוד מעט לפני פרעה בשעת העיסוקים שצמחו לנו מקרב חלומותי — הם באו גם מלמטה, מתוך הדאגה למה-שלמעלה הם עלו, — אך דומה לי, כי מבורך הוא מתחת ומעל גם יחד. — ובכן, דעתך אוסרסיף, היא, כי חייבים לרדת בשפע לטובת שֶׁבֶר הרעבון שיבוא אחריו, ולצבור בר בלי-שיעור באסמים, למען נוכל לקצוב מנות בשנות הרזון, כדי שלא ייפגע העליון עקב התחתון?“

„כך, בדיוק, האדון היקר“, ענה יוסף, — שפנה אל פרעה בלשון שאינה מקובלת בנוסח-החצר, ולמשמע הפנייה, מיד התמלאו עיני המלך דמעות נוצצות. „זוהי הוראתם האילמת של החלומות. אין די באסמים ובממגורות, אשר מרובים הם אמנם בארץ, אבל מועטים הם לשם הצורך. יש לבנות אסמים חדשים בכל מקום, עד שיהיה מספרם ככוכבי השמיים. ובכל-מקום יש להפקיד פקידים, אשר ירדו בשפע, לגבות את המכסה, — לא לפי אומדן הנעשה בשרירות-לב, אשר אפשר להקטינה בשוחד ומשאת, כי-אם לפי מתכונת קבועה וקדושה — ולקבוץ לחם בעריה-מסכנות, כחול אשר על שפת-הים, שיהיה מלאי בערים, ושם יישמר לפיקדון, למען יעמוד האוכל עד בוא שנות הרזון ולא תיכרת הארץ ברעב לתועלתו של אמן, העלול לשים דופי בפרעה, באוזני העם, לאמור: המלך אשם, וזהו העונש על חידושי התורה והדת, אולם באומרי לקצוב מנות, אין ככוונתי לומר, שיעשה הדבר פעם ולכול, כי-אם לחלק מנות חייבים למך ולעני, אך לגדולים ולעשירים יימכר הבר במחיר, כי עת-רזון עת-יוקר-השער היא, ואם שפל היאור — גואים המחירים; ובמחיר יקר יש להשפיר לעשירים, למען יישח העושר ויישח כל-אשר גדול הוא בעיני עצמו נוכח פרעה — רק הוא יהיה עשיר בארץ מצרים, כולו עוטה זהב וכסף!“

„מי ישביר?“ קרא אמנחותפ, טולו נבעת. „בן אלוהים, המלך?“

השיב יוסף:

„חלילה! כי בסמוך לזה חושב אני על אותו איש נבון וחכם, אשר יראה לו פרעה בקרב עבדיו, הוא האיש המלא רוח, הצופה אחרית מראשית, אדוני ההשגחה, הרואה כל הנעשה עד קצה גבול הארץ ועד מעבר לגבול, שכן גבולות

הארץ לא גבולותיה הם. אותו ישית פרעה על כל ארץ מצרים ויאמר לו: קום. והיית כמוני, למען ירדה בשפע כל עוד הוא קיים, וישבור שבר הרעבון בבואו. הוא יהיה הנרח בין פרעה, שמשנו היפה ממעל, ובין הארץ למטה. הוא יקים את האסמים, וינחה את צבא הפקידים ויקבע את מכסת הבר שייאגר. הוא יורה מידות ויצווה, היכן יש לחלק חינם והיכן למכור, הוא יפעל, שיאכלו הדלים ויאזינו אל תורת פרעה והוא ינצל את הגדולים לטובת הכתרים, למען יעטה פרעה זהב וכסף מעלה מעלה.”

האם האלה ציחקה מעט במרום שבתה.

„את צוחקת, אמא! אמר אמנחותפ. „אבל הוד מלכותי מוצא באמת עניין רב בדברים שידעוני זה מגיד מראש. פרעה מביט מלמעלה על דברים תחתיים אלה, אבל הוא מתעניין במידה מופלגת בתעלוליו של הנרח, העושה מעשי לצים ורוחין על-פני האדמה. דבר עוד, ידעוני, מאחר שכבר נמצאים אנו במועצה, על-אודות איש-הביניים, אותו בן-עלומים שנון ונעלץ, איך הוא צריך להתנהג ומה עליו לעולל, באם אקנה אותו?”

„אינני ילדה של כמת ולא בן היאור”, ענה יוסף, „כי מרחוק באתי. אבל הכסות אשר על בשרי עשויה מכבר אריג מצרי כולה, כי בן-שבע-עשרה הייתי בנוסע-יורדתי הנה עם המדריכים שהמציא לי אֵל, עם המדינים, בבואי אל נוא-אמון עירך. אף-על-פי שמרחוק באתי, ידעתי מכל-מקום הא ודא על-דבר נסיבות הארץ וקורותיה, כיצד התחולל הכול וכיצד הצטרפו המחוזות והיו לממלכה ויצא החדש מן הישן, וכיצד נשמרו בחדש שרידי הישן והקדמון, הקיימים ברוח ממרה למרות הליכות-הדורות. כי אבותיו של פרעה, נסיכי ואסת, המפים את מלכי-הנכר ויגרשום, ויהפכו את האדמה השחורה לאחוזת-הכתר, אנוסים היו לגמול לשועי-המחוזות ולשליטים הקטנים שעמדו לימינם במלחמה עם יריביהם, ולתת להם שכר-נחלאות וכינויי-כבוד רמים, כך, שנמצאים עוד אחדים המתקראים עד עצם היום הזה מלכים אצל פרעה, ויושבים בעזות-פנים על אחוזתם, שאינה קניינו של פרעה למרות הליכות-הדורות. הואיל וכל הנסיבות והקורות האלה גלויות וידועות לי, על נקלה אוכל להיות צופה מראש, כיצד יתנהג איש-הביניים של פרעה, אדוני ההשגחה והמחירים, ואיך ישתמש בשעת-הכושר. הוא יקבע את השער לאדוני המחוזות הגאים ולמלכי המדינות שנותרו עוד, והוא יקבע את המחירים כל שבע שנות-הרעב, עת יחסרו לחם וזרע, בעוד שהוא עצמו — מלאים יהיו אסמיו; מחירים מפולפלים יקבע, עד שיהיו עיניהם יורדות מיים והם מנוצלים עד אחרית, וגם אדמתם תיפול לבסוף נחלה לפרעה, כפי שיאה, ומלכי-המרי ייהפכו לחוכרי אדמתך.”

„טוב!” אמרה האם-האלה בקול עמוק ותקיף.

דעתו של פרעה היתה בדוחה עליו.

„איזה לץ הוא זה, איש-הביניים ואיש הנרח שלך, הוי, הקוסם!” צחק. „הוד מלכותי לא היה עשוי להעלות מחשבה כזו, אך מצויינה היא בעיניו. אולם, האינך מנחש דבר לאיש הלז, לנציב שלי, בעניין המקדשים, שהם עתירי נכסים

וכבדים בקנייני קרקע, משמע, שיהיה מנצל גם אותם ויגזו את צמרם ככל הראוי על־דרך תעלולי הנוכלים? בראש־לכול הייתי הפץ כי ינצל את כובד קנייניו של אמן, וכי ימהר איש־העסקים שלי לשית על זה, שהיה תמיד פטור מתשלום מסים, את התרומה המוטלת על הכלל, כמכסת ההמון הרב! „אם יהיה האיש נבון מופלג, כפי שצופה אני את סגולתו“, ענה יוסף, „או אז יחוס על המקדשים ויוציא את אלוהי מצרים מתחום תעלוליו בהטלת המכסה לעת־השפע, יע־כי מנהג־קדמון הוא, שאחות־האֱלים אינה מעלה מסים, ובראש־כולם, אֶל־נא יֵצֵה את אמן על מפעל האגירה, למען לא יסית זה נגד הצבירה את העם, העלול להאמין, כי הכול עשוי רק נגד האֱלים. ובבוא עת־מארה, אז אנוסים יהיו לשלם את המחירים לאדוני המחירים, ודי להם בזה, כי לא יקבלו דבר מברכת עסק־הכתר, וכך יהיה פרעה כבד יותר בקנייניו ומופז יותר מכולם ביחד, באם יבין איש־הביניים את משרתו אפילו במקצת.“

„דבר של חוכמה!“ הינהנה האֱם־האֱלה.

„ואם אינני טועה בהערכת האיש ההוא“, ענה ואמר עוד יוסף, „— ואיך אטעה, מאחר שפרעה עצמו יבחר בו—, אז הן יכוון את עיניו גם אל עֵבֶר גבולות הארץ, וישים דעתו על כך, שרוח־הבגידה תדוכא ורפיון־האמונים ירותק אל כיסא פרעה, כשירד אברם, אבי הקדמון, מצרימה עם אשתו שְׂרִי (אשר פירושו, גיבורה ושֹׁרֶרֶת) — כאמור, בעת שגִּדָּה היה רעב בביתם ומחסור בארצות רתֵנֹה אָמֹר וצאהי. אבל במצרים היה שבר רב. האם הכרח הוא שיהיה תמיד שונה המצב פה ושם? בבוא זמן הפרות הרקות בשבילנו פה — מי יאמר, שלא תהיה עת־רזון גם בארצות ההן? חלומות פרעה היו כה עזים בכוח אזהרתם, עד שייטכן שפשרם יחול על כל הארץ הנושבת ודינו כדין המבול. אז יקומו העמים וירדו אלינו, אל ארץ מצרים, לקבל פה לחם וזרע, כי הן פרעה צבֹר צבר. בני־אדם יבואו מכל עבר, ממקומות אשר מי יידעם מראש, בני־אדם שמעולם לא הופיעו ולא נראו פה; הם יבואו, אנוסים על־פי הרעב, וייגשו אל פני אדוני ההשגחה, איש עסקי, וכה ידברו אליו: מכור לנו, פן מכורים ואבודים אנחנו, כי ברעב נמות אנחנו ובנינו, ולא נוכל לחיות בלתי־אם תמכור לנו מאסמיק! אז יענה להם המשביר ויתנהג עמהם לפי ערכם, עם איש ואיש כפי מידותיו. ואיך יתנהג עם מלך זה או אחר ממלכי הערים של ארצות חורי וכנען, — דבר זה מהין אני לנחש מראש. באשר יודע אני, כי מלך זה או זה אינו אוהב את פרעה אדונו כיאה, וכי יש פוסח על שתי הסעיפים ושתי כתפיו טעונוֹת, ואף־כי בפה חנף ימלל אמונים לפרעה, הנהו קורץ בעיניו אל החיתים ועושה קנוניות לטובת עצמו בלבד. מלכים כאלה ילמד האיש דרך־ארץ על־ידי המסחר, באם יתגלגלו הדברים כפי שאני צופה מראש. כי לא רק כסף ועצים יקח מהם במחיר הלחם והזרע, כִּי־אם גם את בנייהם ואת בנותיהם יוכרחו להוריד מצרימה במחיר או בחזקת ערובה, אם ירצו לחיות, והם כבולים יהיו אל כיסא פרעה, למען יוכל לבטוח בנאמנותם.“

אמנחותפ פיזו על כסאו מרוב תענוגו כנער קטן.

„אמא“, קרא. „הנותנת את דעתך על מלפילי מלך אשדוד, אשר לא די שהוא פוסח על שתי הסעיפים, כי גם בלבו מחשבות־און, ואת פרעה אינו אהב בכל נפשו ומאודו, כִּי־אם מזימות בגד ומעל הוא זומם? כל הזמן הזה אני חושב עליו. הכול רוצים שאשלח גדודים נגד מלפילי, רוצים, כי אֲשְׁפִיר חרבי מדם, — חוֹר־אֶסְחָב רב־המצביאים תובע ממני את הדבר פעמיים בכל יום. אולם אני לא כן חשבתי, כי אדוני אֲתוֹן לא יחפוץ בדם. ועתה, האם שמעת, איך זה, בנו של לֶךְ־הַתְּעַלְוִלִים, מתנבא לנו, כי בקרוב אולי נוכל כבר לאלץ מלכים רעים כאלה שיהיו שומרי אמונים ולאסור אותם אל כיסא פרעה בלי דם, על־דרך עסק המסחר? משובח, משובח!“ קרא וטפח בכף ידו על משען־הזרוע, חוזר וטפוח.

לפתע הרצינו פניו; הוא עמד מכסאו במבוע חגיגי, אולם מיד חזר וישב כמי שהתגנבה דאגה בלבו.

„עניין קשה הוא, אמא“, אמר, „אותה כהונה, אותה משרה שמבקש אני לשים על שכמו של ידידי איש־הביניים, איש הדאגה־מראש העתיד לקצוב מנות הלחם. כי היכן ימצא מקום בשבילו בשלטונות־המדינה? השלטון מושלם, לדאבו־לב, והמשרות היפות ביותר תפושות כבר כולן. הנה יש לנו כבר שני נציבים, וכן ראש־פקידי ממגורות־הדגן ואביר רועי הבקר, ועמהם רב־הסופרים הממונה על בית־האוצר, וכל השאר. איה איפוא המשרה הנכונה לידיד, איה המעמד שאוכל לתת לו והתואר הראוי לו?“

„זוהי הפחתה שבדאגותיך“, ענתה האם במתינות, והסבה את ראשה באדישות. „לעיתים קרובות התרחש הדבר בימים הקדמונים וגם בזמנים האחרונים, ומנהג נודע הוא במסורת, אשר, אם טוב בעיני הוד מלכותך, אפשר לחדש אותה, לאמור, שבין פרעה ולבין גדולי המדינה יעמוד איש־ביניים הדובר עליון, ראש־ראשי־השלטון ופקיד־הפקידים, אשר באמצעותו יוצא דבר המלך, והוא המשנה־למלך, ממלא־מקומו של האל. משרת הדובר העליון כהונה מקובלת היא. אין צריכים לראות קשיים במקום שאינם“, אמרה והוסיפה להסב את ראשה עוד יותר.

„הן אמת לאמיתה היא!“ קרא אמנחותפ. „ידעתי את הדבר, אלא ששכחתי, יען־אשר מכבר לא היה עוד בחצר דובר עליון, ולא ירח בין השמיים ובין הארץ, ונציבי הדרום והצפון היו העליונים. הן חן, אמא; חביבה ונעימה את לי!“ ושוב עמד מכסאו ועל פניו מבוע חגיגי.

„קרב אל המלך, אוסרסיף, אתה, השליח והרעה!“ אמר. „קרב וגש אלי, ופקח אוזניך ושמע! פרעה הטוב נרא. פן יטיל עליך פחד. על־כן מבקש אני מאתך, חוק ואמץ לקראת הדברים שיש את נפשי להשמיע! חזק ואמץ את לבבך מראש, עוד בטרם תשמע דבריי, למען לא תתעלף, יען־אשר ייתכן ותהיה דומה בעיניך כמי שנישא על השחקים רכוב על פר בעל־כנפיים! האם התחזקת? שמע איפוא: — אתה האיש! אתה הוא ולא אחר, אשר בחרתי בו, ואותך אני מנשא לעשותך אדוני ההשגחה, אשר בידיו הכוח העליון, לרדות בשפע

ולכלכל את הארצות בשנות הרזון. הייפלא בעיניך, האם משתאה אתה מכול- וכול על החלטתי, עד לתימהון? אתה פתרת את חלומותי התחתונים בלי ספר ובלי קלחת, בדיוק כפי שהרגשתי, כי יש לפותרם; ואחרי דברי הנבואה לא נפלת תחתך בלי-רוח-חיים, כפי שנוהגים לעשות אותם טלאים בעלי השראה, וזהו האות בעיניי, שמיועד אתה לבצע את המעשים המשתמעים מן הפיתרון, כשם שהיכרת ברורות. וגם את חלומותי העליונים פתרת אמת לאמיתיה, ככל- אשר ידע אותם לבי, והגדת לי פשר דבריו של אבי, שהודיע לי, כי לא אֶתּוֹן הוא רוצה להיקרא, יען-אשר אדוני אֶתּוֹן שמו, והעלית אור בנפשי להבין את החילוק בין האב על-פני השמיים ובין האב שבשמיים. אבל אתה, לא רק חכם הנך, כי-אם גם איש-תעלולים, וניבאת לי, כיצד גוזזים את רוני-המחזות באמצעות שנות הרזון, אותם אדונים שאינם עולים בקנה אחד עם הנסיבות החדשות, וכיצד אפשר לכבול אל כיסא פרעה את מלכי ערי ארם הפוסחים על שתי הסעיפים. אחרי הודיע אלוהים אותך את-כל-אמת, אין נבון וחכם כמוך, ואין טעם בדבר שאלך לבקש לי אדם אחר תחתך, מקרוב או מרחוק. אתה תהיה על ביתי ועל פיך? שק כל עמי. האם נבהלת עד מאוד?"

"ימים רבים", ענה יוסף, "הייתי חי ליד איש, שלא ידע, בהלה מהי, יען-אשר הוא עצמו היה עצם השלווה, — הוא השחזור, שר בית-הסוהר שהייתי אסור בו. הוא הורני, כי כל השלווה אינה, אלא יכולתו של אדם להיות נכון לכל דבר, על-כן אין בהלתי גדולה ביותר. הנני ביד פרעה."

"ובידך יהיו הארצות והיית כמוני נוכח כל-אדם!" אמר אמנתופ בריגוש. "קח את זאת, בראשונה!" אמר והזיח בעצבנות, בסיבוב ובמשיכה, את טבעתו והסיר אותה מעל אצבעו ונתן אותה על יד יוסף. בטבעת המלכות משובצת היתה אבן תכולית, סגלגלה ויפה להפליא, מאירה כתכלת-השמיים בזיו החמה, ושם אֶתּוֹן בסמל המלכות היה חקוק בה. "זה האות", אמר מני ופניו חזרו והחזירו כליל בהתלהבות, "להיותך שליט ומשנה-לפרעה, וכל הרואה אותו יחרד ויידע, כי כל דבר שאתה משמיע באוזני אחד מעבדיי, כגדול כקטון, כמהו כדבר היוצא מפי. כל מי שיש עמו בקשה אל פרעה, ייגש אליך בראשונה ואליך ידבר, כי דובר עליון תהיה לי, ומצוֹתֶיךָ יישמעו ויישמרו, כי החוכמה והתבונה עומדות לימינך. אני פרעה! ראה, נתתי אותך על כל ארץ מצרים, ובלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בשתי הארצות. רק מהיתי יושב על הכיסא אגדל ממך, ומרום מעלתו ותפארתו של כסאי אני אוצל עליך כבוד! במרכבת-המשנה אשר לי תהיה נוסע, אחרי מרכבתי, והרצים רצים ליד מרכבתך ויקראו: אברך! חזק ואמץ לבבכם, כי אבי הארץ נוסע! ולפני כסאי תעמוד ומפתחות השלטון בידיך, שלטון בלי מצרים... רואה אני, אמא, שמטלטלת את את ראשך, ומסבה אותו וממלמת משהו כעין הפרוזה, אבל דבר נהדר הוא לפעמים מעשה הפרוזה, ורצונו של פרעה הוא הפעם להפריז מדעת! וגם תואר-כבוד יינתן לך כמשפט, טלה-אלוהים, תואר,

אשר כמוהו לא נשמע עוד בארץ מצרים, ובו ייעלם שם־הרפאים שלך כליל. כי אמנם כבר יש לנו בממשלתנו שני נציבים, אבל אני קובע למענך בזה תואר אשר לא היה עוד: רב הנגידיים! ובכך לא די לי; כי עוד תיקרא גם, ידיד יבול־אלי ומחמת־מצרים הנודב צלו של המלך, ועל כולם, אבי פרעה וקיוצא בהם, ככל־אשר יעלה עוד על דעתי, — אף־כי עתה לא אוכל להמציא עוד דבר מחמת ריגוש שמחתי... אל תטלטי ראשך, אמא, והניחי לי הפעם להתענג כנפשי, כי ברצון ובהכרה אני מפריו הפעם! הן נהדר הוא, שיתחוללו הדברים כפי שנאמרו בשירת ארץ הנכר, לאמור:

האָב אַנליל <אדון הארצות> קרא שמו,
 על כל מחזו שלטוני ימשול הוא,
 את כל הנתון עלי יאחז בידו —
 ארצו יפרח והוא יישב בשלום.
 תקיף דברו, מצוותו חזק ולא יעבור,
 ומוצא פיו — לא ישנה כל אָל באַלים.

ככל־אשר ישורר השיר וידובב המזמור הנזכר, כן יהיה — ואין שיעור לתענוגי! נסיך הפנים' ואלהא זעירא/ כך ייאמר לך בעת שתוקדש לכהונתך... פה לא נוכל כלל לכסות אותך בזהב־הילולים, אין במקום הזה בית־אוצר הראוי לדבר, אשר אמצא בו זהב כלבבי, רבידים וצאורונים. עלינו לחזור מיד לואסת, רק שם נוכל לערוך את החג, בארמון מרימעת, בחצר תחת הגוזזטרא. והן גם אשה צריכה להימצא בעבורך מבנות רמי המעלה, — משמע, נשים רבות מאוד; אבל בראש לכול, האשה הראשונה, היושבת לימינך. וכך גזרתי, ברצוני להשיא לך אשה. תזכה ותראה, מה רבה נעימותה של אשה! בהתלהבות ובמשובת־נערים מחא כפיים:

„איא“, קרא בנשימה קצרה אל החצרון הנכנס בכפיפת־קומה מתרפסת, „אנחנו נוסעים! פרעה וכל החצר חוזרים עוד היום לנוֹאֶת־אמון! הזדרו, פקודתי היפה היא! הכינו מיד את ארבתי, כוכב שתי הארצות, ובה אני רוצה להפליג עם האם הגדולה, עם הרעייה המתוקה ועם הבחיר הזה, שהוא אֶדוֹן בביתי, שיהיה מעתה כמוני בארץ מצרים. לך, ספר לכולם! זהב־הילולים יפוזר בשפע!“

אמנם כפוף־הקומה דבק היה במסך והאזין, אך לא ההין להאמין למשמע אזניו. עתה אנוס היה להאמין, ומאליו מובן, שמתמוגג היה ומכשכש כחתול בחנופה ומנשק את קצות אצבעותיו.